

KAVGA

DÜNDEN GÜNE GÜNDEN YARINA

1 Mayıs'ta alanlar işçi sınıfının! Haydi 1 Mayıs'a!

Çek-Al'da *Selahattin Özel* ve *Veli Çimen Dede* söyleşileri

R.Yürükoğlu: Türkiye kimin?

HİÇBİR TARAF İÇİN
BU YOLUN SONU YOKTUR!

İSD GNL. MERK.

ZONGULDAK

Dünya madencilik tarihinde ikinci büyük facia olarak yer alan Zonguldak Kozlu maden ocaklarındaki patlama sonucunda 300'e yakın işçinin ölümü toplu katliamdır.

YPK'nın bakanlar kuruluna sunduğu raporda, "yerin 500 metre altında üretim yapan işçilerin bile bile ölüme terkedildiği"ne işaret ediyor. Buna rağmen hiçbir yeni önlem alınmıyor. Aynı şekilde bir Amerikan firması Zonguldak maden ocaklarında, bir teknikle grizu faciasını en aza indirmenin mümkün olabileceğini belirterek TTK'ya başvuruyor ama fazla masraf olacağından, bu yatırım da kalıyor. Yine DPT'nin hazırladığı bir raporda önlemlerin yetersiz kaldığına işaret ediliyor.

Bunlar, burjuvazinin birinci derecede katliam suçlusu olarak yargılanmasını gerektirir.

İşyeri, çalışma koşulları bakımından tam bir toplama kampı görünümünde. İşten atılmakla korkutulan işçilere her türlü angarya iş yaptırılmakta.

1941-1992 yılları arasında taşkömürü havzasındaki maden kazalarında ölü sayısı 3323'ü bulmuş. Bu rakama son şehitler dahil değil.

ILO verilerine göre her 1000 işçiye göre iş kazalarında yıllık ölüm oranı Türkiye'de, ırkçı-faşist Güney Afrika'nın bile önündedir.

İki-üçbin işçi patlamadan sonra, sendika önüne yürüyerek başbakanı, işten atılmaların önlenmesini, Kozlu katliamı dolayısıyla boşa kalanlara çalışacak yer gösterilmesini, ücretli izin tuzağı yerine iş olanakları yaratılmasını, ölenlerin eşlerine ücretli işçinin aldığı aylığın bağlanmasını istediler. Karadon'daki işçiler de uyarı mahiyetinde 2 saat iş durdurdular. Müdürlükte bulunan güvenlik defterlerinin kaybolması, bir bütün olarak işletmenin suçlu olduğunun göstergesidir.

Zonguldak'ta zorlu bir kavga yürüyor. Şehitlerimizi anıyor ve kavgamıza selam olsun diyoruz.

KOCAELİ SENDİKALAR BİRLİĞİ

BASIN BÜLTENİ

Kocaeli Sendikalar Birliği, Zonguldak'ta olan son grizu patlamasını çalışma hayatının en önemli olayı olduğunu tespit etmiştir.

1. Uzun yıllar defalarca belirtildiği halde, devlet yetkilileri gerekli önlemleri almamış, işçinin yaşamı hiçe sayılmıştır.

2. Bu tür kazalarda Türkiye hâlâ dünyada birinci sırada yer almaktadır. ILO'nun 1988 yılı raporlarına göre Zonguldak'ta her yıl 20 ila 80 kişi yaşamını yitiriyor. 7 ila 8 bin madenci de yaralanıyor.

İstatistiklere göre dünyada 1 milyon ton kömür üretiminde 0,4 kişi yaşamını yitirken, Zonguldak'ta 18 kişi yaşamını yitiriyor. Türkiye genelinde bile

yaşam süresi 68 iken, Zonguldak'ta yeraltında çalışan işçi 46 yılda yaşamını yitiriyor.

3- Bu büyük facia sonunda yetkililer ve etkililer başsağlığı ve rahmet dileme yarışına girmişler, ancak önlemlerden söz etmemişlerdir. Artık boş sözlerin sonu gelmeyen vaatlerin bir yana bırakılmasını, en kutsal hak olan yaşama hakkımızın tanınmasını, bu yolda gerekli tüm önlemlerin alınmasını istiyoruz.

Bu nedenlerle kadın hakları için toplanan birliğimiz Zonguldak'taki anaların babaların, kardeş ve bacılarımızın acısını paylaşıyor gündemine bu faciayı birinci madde olarak almıştır. Ayrıca bir grup sendikacı arkadaşımızı olayı yerinde incelemek ve başsağlığı dileklerini iletmek üzere görevlendirmiştir.

KAVGA-İZMİR

VOLTAY GREVİ

Türk-Metal Sendikasının Voltay grevini bir tek Kavga ziyaret etti. "Sol"lar neredeydi? Özçelik-İş, Laspetkim ve Çimse-İş oradaydı. Öteki sendikalar nerede? Otomobil-İş Kavga'nın son sayısındaki yazısından dolayı gelececeklerini söyledi. Devrimci sendikacılar nerede?

Yalnızca 1991 yılında 300.000 işçi işten atıldı. Düşmana karşı işçinin sendikasıyla ve sendikaların birbiriyle ilişkileri sıcak olmalı. Ve sol, birlik ve beraberlikle ayırım gözetmeksizin sınıfına sahip çıkmalıdır.

İZMİR İSD

DUYURU

Kâr hırsı ve tedbirsizlikler iş kazalarını iş cinayetlerine dönüştürüyor.

İşverenler daha fazla kâr elde etmek için, işçi sağlığı ve iş güvenliği için gerekli ve yeterli önlemleri almamakta, işinde deneyimli işçileri yerine taşeron adı altında deneyimsiz işçiler çalıştırmaktadır. Bu davranışlar iş kazalarını yani iş cinayetlerini artırmaktadır. Kutlutaş'taki iş kazası buna iyi bir örnektir.

Kutlutaş yol inşaatında çalışan deneyimli işçileri ekonomik durum gerekçesiyle işyerinden uzaklaştırmış, taşeronlar aracılığıyla sigortasız, sendikası çalışacak olan deneyimsiz işçilere yaptırmaya başlamıştır. İşyerinde yeterli güvenlik önlemlerin alınmaması ile de birleşen bu uygulama 3 işçinin ölümüne, 8 işçinin yaralanmasına yol açmıştır.

Kutlutaş'ta İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği (İSİG) amiri çalıştırılmamaktadır. Daha önceki İSİG amiri, işyerinde yeterli güvenlik önlemleri alınmadığı gerekçesiyle görevinden ayrılmıştır.

İş kazalarının iş cinayetlerine dönüşmesini, iş kazalarının önlenmesini istiyorsak, öncelikle işverenlerin gerekli önlemleri alması denetlenmeli, sigortasız, sendikası işçi çalıştırma uygulaması engellenmelidir. İSİG amirinin olması sağlanmalı,

Yiğit Belediye İşçileri

İzmir belediyesinin 8300 işçisi, 26 Ağustos'tan bu yana eylemler.

10 günlük hak grevi, işten atılma haksızlığına karşı 100 binin üzerinde imzanın toplandığı kampanya, 7 Ocak'ta "ölüm olsa da sonumuz hakkımızı alacağız, Ankara'ya yolumuz" sloganıyla başlayan militan Ankara yürüyüşü. Bakanlar Kurulu'nun acil toplantısı. 4 kişilik müfettiş komisyonun hazırlanması. Ve geri dönüş.

İşçilerin haklılığını teslim eden hükümet komisyona 15 günlük araştırma süresi vermişti. Ama komisyondan bir şey çıkmadı, işçiler işlerine iade edilmediler. Bunun üzerine, 10 kişiden oluşan tertip komitesi, İzmir Belediye-İş binasında süresiz açık grevi başlattı. Açık grevcilerinin

KAVGA - İzmir

sayısı kısa sürede 50'ye, 80'e, 150'ye yükseldi. Bunun 25'i kadındı.

Avrupa'da Londra İşçi Birliği gibi kuruluşlardan ve ülke içinden destek gören açık grevcileri, bu eylemi, devlet bakanı Akın Gönen, İzmir'in dört çevre belediye başkanı, Belediye-İş genel başkanı Fuat Alan ve genel eğitim sekreteri Kasım Yorulmazbaş arasında bir protokol imzalanması üzerine, 23 Mart pazarı sona erdirdiler.

Protokola göre, İzmir büyükşehir belediye başkanı Yüksel Çakmur'un işe geri iade etmemekte direndiği 351 belediye işçisi ve 11 Tansaş işçisi, Karşıyaka, Bornova, Konak, Buca belediyelerinde

işbaşı yapacaklar.

Bunun dışında haksız yere 17/2'den işten atılan işçilerin kıdem ve ihbar tazminatlarının ödenmesi için mahkeme açılacak.

İzmir belediye işçileri mücadelede, işverenin işçi alacaklarını ödememesi üzerine başlatmışlar ve "ölmek var, dönmek yok" demişlerdi. Şimdi varılan noktaya, işçilerin kararlı ve militan tutumuyla, işçilere yapılan haksızlığın kamuoyuna malolmasıyla gelindi. Ancak, mücadele sona ermiş değildir. İşçiler, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin işçilere toplam 3,5 milyar borcu hâlâ ödenmemiştir.

İşçiler işverenden olan alacaklarını söke söke almakta kararlıdır. Mücadele devam ediyor, zafer belediye işçilerinin olacaktır. ●

sendikalar işçi sağlığı ve iş güvenliği ile ilgili çalışmalar ve önlemler konusunda geniş yetkilere sahip olmalıdır.

LEVENT MERT, İZMİR

ŞAHKULU DERGAHI

Körfez İlçesi Anadolu Halk Oyunları Derneği tarafından Şahkulu Dergahına toplu gezi düzenlendi.

Dedebaba koluna ait Şahkulu Dergahı'nda önce cemevine girdik. Cemevinin girişinde görevliler kadınları bir tarafa erkekleri bir tarafa oturtular.

Bir süre sonra kadınların başörtü takması, takmazlarsa dışarı çıkmaları gerektiği söylendi. Amacımız birşeyler öğrenmek, cemlerin nasıl yapıldığını görmek olduğundan, başörtülerini örttük.

Şahkulu Dergahı gezisi bize devletin Aleviliğe sahip çıkma çabalarının örneği oldu. Zamanın büyük çoğunluğunun dualarla geçmesi de bunu gösterdi. Yapımı süren iki inşaat da oraya gelen insanların 50 bin 100 bin liralık bağışlarıyla olabilecek türden değildi.

Aleviliği devletle bütünleştirmeye çalışanlara karşı çıkmanın, onlara karşı başarı kazanmanın, Aleviliğin özüne sadık kalmakla, ona sıkı sıkıya sarılmakla mümkün olacağını öğrendim.

ALİ RIZA TAŞKIN

AHDİN KALMAZ

Aradan asırlar geçti Kervan aynı Pir Sultanım Asıyorlar yine Şah var Devran aynı Pir Sultanım

Kurtlar dolaşır yarada Fazla umut yok devada

Erişilir dediğin murada Erişilmedi Pir Sultanım

Kum çakılla bütünleşmiş Yara kanıyor değilmiş Yoksullara bend eşilmiş Ölüm aynı Pir Sultanım

Ömür bu ya gelir geçer Kimi zezem zehir içer Şahlar da dünyadan geçer Ahdin kalmaz Pir Sultanım

Göge çıktı yalan dolan Aldı başını gider talan Hâlâ dolaşiyor Mervan Zulum aynı Pir Sultanım

Fazla şaşalı oldu gelişim Uzun sürmedi gülüşüm Sen Haydarsın, ben Alişim Ölüm aynı Pir Sultanım

İRFAN ÇOBAN, TOKAT

KARDEŞ

Ben sizleri bacı kardeş saymışım Çünkü Ali ve Ehlîbeyt aşkına Sizin geleceğini haber duymuşum Çünkü Ali ve Ehlîbeyt aşkına

Kulhimmet de Ehlîbeytin evladı İcimizden atalım olanca yadı Ula ile hümlü müfluhun dedi Çünkü Ali ve Ehlîbeyt aşkına

Köyümüz görümlü Ehlîbeytin dostu 300 haneliktir Kulhimmet postu Emevilere eyleriz candan kasti Çünkü Ali ve Ehlîbeyt aşkına

Ben İrfanım sözlerimiz kitabı Sayın Semih beye eyliyorum hitabı Alev yayınları çıkartacak kitabı Çünkü Ali ve Ehlîbeyt aşkına

OZAN ÖNCÜ

ZONGULDAK

Ulan Zonguldak Yolum düşerse sana

Boşaltacağım insanları Küçük baş, büyük baş tüm canlıları Üstüne gaz döküp yakacağım Seni coğrafyadan tarihten Ve matematikten sileceğim Yetti be yetti

Ulan bu işçiler hep Zonguldak mı bakacak? Direği bir tarafa yatık mı olacak gözlerin? Ulan hep Zonguldak mı soluyacak işçiler? Ulan hep ölümlü mi gelir adın?

Ağtılar da biter bir gün Anlaşılar yaraları sarmaz O zaman Çıkar dörtyüz metreden ayaklar Şehitler atar üstündeki bayrakları Kalkar İşte o zaman ulan Zonguldak Gülerim senin haline

MEHMET YILMAZ

ZONGULDAK

ONUR DAVAMIZ

sabah yeli seven bir el gibi okşuyor yüzleri karadeniz selam gönderiyor dalgaların sesinden onbeşlerin türküsünden sabahın alacaşağında kargo sahasında birler dönüşürken binlere binler onbinlere bir haber bıçak gibi saplanıyor coşkunun ta orta yerine yahya kaptan benzeri -hükümet gece yolları kesti zonguldak'a araç girişi yasaK

yürürüz / vazgeçmeyiz kararımızdan- diye gürledi onbinlerce ses o ne gürlemeydi gökyüzü sustu hasetinden

- bu bizim ekmek kavgamız onur davamız - (Grev Günlüğü kitabından)

Adana Çimento ve Çimse-İş'te durum

Tarık Şimşek

ADANA ÇİMENTO, sınıf binli işçilerin çoğunlukta olduğu bir fabrikadır. Eylemcidir işçisi, tavır koymaktan çekinmez. Bundan beş yıl önce, sendika seçimlerinde Çimse-İş şube başkanının yetersiz olduğunu görerek yerine daha aydın bir işçiyi getirmiştir. Ama bugün gerçek o ki, mevcut şube yönetimi de işçi sınıfının mücadelesi açısından yetersiz ve bir çok konuda başarısız kalmıştır.

Sendikacılık kolay değildir. İşverenin gözünde mimlenerek çalıştığın sekiz saatin üzerine en az bir sekiz saat De kendin koyacak, sınıf kardeşlerin adına özveriyle kavgaya edeceksin. Bu görev yerine getirilmeyince bakın neler oluyor.

Tarih 1990 Nisan ayı. Mesut Erez'i telaşlandıran şanlı çimento fabrikaları grevimiz, bakanlar kurulunun "milli güvenlik" gerekçeli kararıyla "erteleniyor". İşçilere zorla işbaşı yaptırılıyor. Çimse-İş Adana şube başkanı Selahattin Uzun fabrikada bir kamyonun üzerine çıkıp, işbaşı yapmamızı söylüyor.

Oysa greve herşeyi göze alarak çıkmıştık. Adana Çimento'nun işçileri bakanlar kurulunun kararına, her türlü baskıya göğüs germeye hazır. Eylemin sona erdirilmesi kararına karşı çıkıp kamyon üzerinden konuşan arkadaşlarımız oldu. Ama, ok yaydan çıkmış, eylem S.Uzun'un da katkısıyla bitirilmişti. İşçiler homurdanarak işlerinin başına gittiler. Sendika disiplinini bozmadan, hesap soracakları günü unutmadan...

O günden sonra, şube yönetiminde çatlaqlar oluşmaya başladı.

Tarih 3 Ocak 1991. Türk-İş'in 1 günlük işe gitmeme kararı uygulamaya konmuş. Bu gün, Adana Çimento için yüz karasıdır. İşçiler kendilerine öncülük yapacak yöneticilere bakıyorlar, ama baştemsilci dahil birçok sendika yöneticisi kart vurup içeri giriyor. Sonuç, tam bir fiyasko!

Bu olaydan sonra, sendika yönetimindeki birçok arkadaş medeni cesaret göstererek istifalarını verdiler. Hataları olsa bile onurlu insanlarmış! Yönetimde enkazdan kalanlar ise, başkan dahil, boşalan yerlere atama yaparak durumlarını o gün için "kurtardılar". Atananlar arasında sendikaya gönül vermiş, her türlü zorluğa göğüs gerebilecek insanlar da vardı, ama onlara demokratik bir seçimle işbaşına gelmek

yaraşırdı.

Daha sonraki gelişmeler içinde, şube başkanı Selahattin Uzun Nisan 1992'de şube genel kurulunun yapılacağını açıkladı. Şimdiki yönetim, işçilerin her türlü uyarılarına rağmen, sendikal disiplinden yoksun ilişkiler içinde laçkalaşmış bir haldedir.

Adana Çimse-İş üyeleri seçimler yaklaşırken yeni bir yönetim arayışı içindedirler. Sendikaya gerçekten gönül vermiş insanlar şimdiden öne çıkmışlardır. Ancak, şube başkanı kendisine rakip çıkan her insanı "şerefsiz" yakıştırmasında bulunarak yıpratmaya çalışmakta, insanları aday oldu diye temsilcilikten atmakla tehdit etmektedir.

Bence, şube başkanı bu kadar alçalmamalı, kendisinden daha iyi düşünen, daha verimli işçilerin çıkabileceğini kabul etmeli ve sendika-içi demokrasiye saygılı olmalıdır. Kariyerizm, işçi sınıfı hareketinde çok tehlikeli bir hastalık olup, gelişmenin önünü tıkar.

Gelelim, şube başkanlığı adaylarına. İki adaydan biri, İsmail Serin, şube sorunları hakkında bilimsel ya da teorik çözüm sunabilecek bir aday değildir. Selahattin Uzun'dan daha oportünist bir yapıya sahiptir.

İkinci aday, işyeri temsilcisi Ali Güneşer'dir. Daha önceki delege seçimlerinde en yüksek oyu almış, Adana Çimento'da işçilerce desteklenen birisidir. Ve eski yönetimden istifa etmiş kimi arkadaşlar, onunla birlikte davranmaya hazır görünüyorlar. Bu seçimlerde ibre temsilci

Ali Güneşer'i gösteriyor.

Çözüm bekleyen çeşitli sorunlar

ADANA ÇİMENTO işçisi, beş yıl önceki yönetimin mevcut sosyal hakların birçoğunu işverene peşkeş çekmiş olmasının acısını bugün bile çekmektedir. 12 Eylül öncesi kazanılmış "temettü" hakkı işverence gaspedildi. Bu cezasız bırakılmadı. İşçiler, bu dönemin şube başkanı İsmail Şen'i hem sendikayı hem de fabrikayı terk etmek zorunda bıraktılar.

Şimdiki başkan Selahattin Uzun, kaybedilen hakları geri almış mıdır? Hayır! Çözülmesi gereken acil sorunları çözmüş müdür? Ona da hayır. Adana Çimento'nun yanısıra Mersin Çimento, İskenderun Çimento ve toprak grubunun çeşitli işyerlerinde yığılan sorunlara el atmış mıdır? Hayır. İşte bunlar yeni yönetimin belli başlı görevleri arasında olacaktır.

İşverenden çıkan yemeğe ilave olarak bir kepçe cacığı alamaz duruma gelen Adana Çimento işçisi, çok haklı olarak "eşit işe eşit ücret" diyor ve özel işyerlerindeki sınıf kardeşlerinin aldığı ücreti istiyor.

Adana Çimento işçisi, baştemsilci ve temsilcilerin işveren temsilcisi gibi değil, işçi sınıfının temsilcileri gibi çalışmalarını istiyor. Azmi Bilgin örneği ortadadır.

Sendika içindeki en büyük sorunlardan biri de, ortaya çıkan boşlukların atamalarla doldurulmasıdır. Bu, sendika-içi demokrasiye ters, anti-demokratik bir uygulamadır. İşçi şube başkanını seçiyorsa, baştemsilcisini ve temsilcilerini de seçmelidir. Yasal sınırlamaların üzerinden aşacak yöntemler birçok yerde geliştirilmiştir.

Değerli bir insanın, R.Yürükoğlu'nun *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır* adlı kitabında, bir yazar, bir sayfada söylediğinin bir sonraki sayfadaki ile ters düşmesi nedeniyle eleştiriliyordu. Bu örnekten yola çıkarak söylersem, Adana şubenin seçilecek yeni yönetiminin de, bir önceki "sayfası" ile bir sonraki "sayfası" birbirine ters düşmemelidir. Yönetim, savunmuş olduğu ilkelere ters düşmemelidir. Eleştirilere kulak vermeli ve kendini geliştirerek işçilere örnek olmalıdır.

Unutmayalım ki, Adana şubeye bağlı çimento ve toprak işçileri, herkesin düşüncelerine saygı duyar, ancak söylediği yaptığıyla ters düşenleri asla

KAVGA

■ Aylık dergi. ■ Sahibi: Genel Ajans Ltd. Şti. adına H. Yılmaz ■ Sorumlu yazı işleri müdürü: Süha S. Demirci. ■ Yazışma adresi: Merkez yönetim bürosu: Piyerloti caddesi, 17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Tel: (1)516 84 64 ■ Temsilcilikler: Ankara: Gürkan Gür, PK 216, Cebeci. ■ Antakya: Ali Koyun, Yeşilova Mahallesi, Ümit Sokak, No:10 Serinyol. ■ Antalya: Ahmet Aydın, Özgürlük Mah. Reisi Kaplan Cad. Toros Apt. No:47/B. ■ G.Antep: Özlem Aydın, Cumhuriyet Mah. 58 No'lu Sk. No:41, Şahinbey. ■ İzmir: Adnan Ayhan, 3.Beyler Yaparsoy İşhanı, kat 5, No:505, Konak ■ İzmit: Ayhan Kardeşler, Yüksel İşhanı, İstasyon cad. Yavuz Sok. No:24 Kat 4 ■ Silifke: Cihangir Akdemir, Say Mah. 535. Sok. No:33, Silifke ■ Mersin: Mehmet Yılmaz, Bahçelievler Mah. 346 Sok. Dinçer Apt. No:3/7 P.K.3, Pozlu ■ Avrupa Genel Temsilcilik: Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere. ■ Diğer yurtdışı temsilcilikleri: Fransa: Şanver Şen, c/o 37 Rue d'Hauteville Paris 75010. ■ Almanya-Frankfurt: Şirin Günel, Neuhof Str. 13, 6 Frankfurt am Main 1. ■ Almanya-Münih: Hikmet Yalçın, Lessing Str. 41, 8047 Karlsfeld. ■ İsviçre: Ahmet Kısa, 7 Rue de Lancy, 1227 Carouge, Cenevre. ■ Hollanda: Tayfun Hüseyin Keleş, Postbus 5856, 3008 AW Rotterdam ■ Avustralya: Cemil Alkan, P.O.Box 106, Auburn 2144, Avustralya. ■ Basım öncesi hazırlık: Genel Ajans. ■ Baskı: Dinç Ofset. ■ Dağıtım: GAMEDA. ■ Gönderilen yazıları yayınlayıp yayınlamama ve tersine bir istek belirtilmedikçe düzeltme ya da kısaltma hakkı dergimize aittir. Hiçbir yazı geri verilmez. ■ Yıllık abone bedelleri: Yurtiçi: 80 000TL, İngiltere: 20 Sterlin, Almanya: 80 DM, Fransa: 200 FF, İsviçre 65 SFr, Amerika 53 \$ Avustralya: 53 \$ ■ Havaleler için hesap: Yapı ve Kredi Bankası, Aksaray Şb. Genel Ajans, Hesap No: 3549-3

KAVGA'NIN İÇİNDEN

- 4 BU YOLUN SONU YOKTUR
Çığından Kozlu'suna, depremenden Nevroz'una burjuvazi sorumludur
- 5 TÜRKİYE KİMİN?
R.Yürükoğlu yazıyor
- 6 KATİL BURJUVAZİDİR
Kozlu'da feryat var
- 8 TÜRK METAL YÖNETİCİLERİ
KONUŞUYOR
- 12 BOYNUZUMA TAKILANLAR
Yalçın Küçük üzerine A.Geyik
- I-VIII ÇEK-AL
Selahattin Özel ve Çepni Dedesi Veli Çimen söyleşileri
- 14 NE OLDUĞUNA SİZ KARAR VERİN
Cemşid Bender'in aynası iki mektup
- 16 NEDEN 35 SAATLİK İŞ HAFTASI?
Yusuf Vurgun
- 18 ŞEYH BEDREDDİN
Nejat Birdoğan tanıtıyor
- 19 POSTTAN DOSTA
Celasun Dede
- 20 YUNUS EMRE
İsmail Kaygusuz yazdı
- 23 ŞEYH BEDREDDİN'E ANITMEZAR
KAMPANYASI son haberler
- 24 1 MAYIS'TA ALANLAR BİZİM!
Türkiye 1 Mayıs alanı olmalı

Bu yolun sonu yoktur

Kürt halkının Nevroz kutlamasına tahammül edemeyen egemen sınıf, bir halkı yoketmek için üzerine ateş açtı.

Son bir ay içinde Türkiye’de toplu katliamların sonucunda 1200 işçi ve emekçi insan kaybedildi. Çığ nedeniyle 200 insanın, Zonguldak’ta 300 işçinin, Erzincan ve Tunceli depremlerinde 500’ü aşkın insanın, son olarak da Nevroz öncesi ve sonrasında 200’e yakın Kürt emekçisinin ölümü.

Bilim insanlığa hizmet içindir, ona karşı değildir. Çığ tehlikesinin olduğu bölgelerde özellikle dağları ağaçlandırmak gerektiği kanıtlanmış ve yerleşim yerlerinin buna göre planlanması ortadayken, devletin bölge halkına “yaşadığınıza şükredin, kendi başınızın çaresine bakın” diyerek, hiçbir önlem almaması katliam düzenlemektir.

Ya madencilik tarihinin Türkiye’de en büyük, dünyada ikinci büyük patlaması olan Kozlu’daki patlama! Devlet yetkilileri “herşey toplam 29 saniyede oldu” yalanının arkasına sığınmaya çalışıyorlar.

Oysa 1990 katliamının üzerinden iki koca yıl geçmiş, ama yapılacaklar ortalık yerde duruyordu. Hadi onu bir kenara bıraktık diyelim, patlamadan bir hafta öncesinde gazın çoğaldığının bütün işçilerce konuşulmasına, bunun yetkililere iletilmesine ve kimsenin umursamamasına ne denecek?

Ucuz işgücünden olabildiğince kâr etme üzerine kurulu devlet, dışarıya açıklamadıkça, işçi ve emekçi halkın kanını içerek kendi darboğazlarından kurtulmayı hesaplıyor.

Araştırmalara göre grizu oranı %1’e çıkınca tehlike çanlarının çalması gerekir. Bunlar %3’e çıkmasını bekliyorlar. Son patlama, oran %3’e varmadan gerçekleşti. Burjuvazinin iş güvenliğine verdiği önem(!) işte bu kadar yasal. İşçi ölmüş umurunda mı. Ne kadar kısa sürede ne kadar çok mal üretirlerse o kadar iyi. Ölüm olursa, işsiz milyonlarca insan var, nasıl olsa yenilerini bulurlar!

Bu iğrenç manzara o kadar gözler önünde ki, artık en devlet yanlısı kesimler bile olanın adını “katliam” koymak zorunda kalıyor.

Ya Erzincan depremi? Deprem kuşağı bölgeler onyıllar öncesinden belli, ama hiçbir önlem alınmamış. Bu, cinayet değildir de nedir? Jeofizik Mühendisleri Odası “biz uyardıydık” diye bağırıyor. Ama bu düzen kâr güdüsü temeline öyle dayalı ki, ne

Ataları tarih boyunca egemen sınıfın terörünü yaşamış olan işçi sınıfı, Kürt halkına yapılan haksızlıklara “dur” demeli, öte yandan kendi birliğine yöneltilen Türk ve Kürt milliyetçiliği saldırısına şiddetle karşı çıkmalıdır

Oya Hisarlı

kadar çok çimento, demir çalarsan, o kadar fazla inşaat yapar, o kadar kazançlı çıkarsın. İnsanmış, depremiş, düşünen kim!

Sonunda bir “doğal afet” ve kentler, kasabalar yerlebir oluyor. Felaket bizi bulmuyor, burjuvazinin sayesinde biz felaketlere kucak açmış oluyoruz.

Bu üç “doğal afet”ten sonra, Özal’ın, burjuva siyasetçilerinin bile tepkisini alan, işçinin ve emekçinin ise tüylerini diken diken eden demeci, halkın öfkesine tuz biber ekti.

Özal, bu demecinde sosyal devlet diye birşeye *gerek olmadığını*, gelişmiş ülkelerde sosyal güvenlik sorunlarıyla devletlerin fazla uğraşmadığını ve bunu örnek alarak, sosyal güvenlikle ilgili olarak Türkiye’de herkesin kendi başının çaresine bakması gerektiğini ilan etti.

Ezelden beri burjuvazi halk yararına hiçbir şey yapmadı. Ama Özal’dan önce bunu bu kadar pervasızca ilan edeni olmamıştı. Her koşulda işçilerin doğrusu değişmiyor: Tarih, sınıf mücadeleleri tarihidir!

Burjuvaziyi rahatsız eden bir başka konu da, Sovyetler Birliği’nin emperyalizm tarafından paylaşılmasının barışçıl yoldan olmayacağını görülmesi oldu. Ermenistan-Azerbaycan çatışmasında son sıralarda bin kadar Azeri öldürüldü. İran yönetimi, gelişmeleri ellerini ovuşturarak izlerken, Orta Asya Sovyet cumhuriyetlerine açılan Nahçıvan yolunun Türkiye’ye kapanma tehlikesinin artması, burjuvaziyi iyice tedirgin etmektedir.

Bu ortamda, Türkiye burjuvazisinin maceracı kesiminin temsilcisi Özal,

“Ermenileri korkutalım” diye bir laf ortaya attı. Özal, önceden haber verdiği bu korkutmacanın(!) nasıl olacağını açıklamadı ama, Karabağ tartışması, burjuvazinin kendi içindeki çelişkilerin arttığının bir göstergesi oldu. Burjuva siyasetini daha fütursuzca, dolayısıyla halka daha açıktan düşmanca sergileyen Özal siyasetinin Demirel siyasetini ayak bağı olarak görmesi, neredeyse ortak kanı olmaya başladı.

Nevroz, Nevroz, Nevroz

Burjuvazi, Kürt halkının Nevroz bayramını 21 Mart’ta toplu bir şekilde kutlamasını engellemek için, çok önceden terör rüzgarlarını bölgede estirmeye başlamıştı. Şırnak’ta bir polisin öldürülmesini bahane eden Özel Timler halka saldırıyı artırırlarken, “Şırnak Kürtlere mezar olacak” sloganları ile sokaktaki insanlara saldırılar.

Çıkan olaylarda çok sayıda insan yaralandı.

Bir yandan PKK yayınlarında bir süredir yer alan “ulusal meclis”, “bahar ayaklanmaları”, “Nevroz’da ayaklanmalar olacak” gibi spekülasyonlar, öte yandan Özal’ın “devletin bahar aylarında Güneydoğu’da genel saldırı yapacağını” ilan etmesi, Nevroz’un nasıl geçeceğini göstermekteydi.

Nitekim, Nevroz kutlamaları sırasında, resmi verilere göre 55, gayriresmi açıklamalara göre ise 200 dolayında insan öldürüldü. Burjuvazinin tüm temsilcileri, Cizre, Şırnak, Nusaybin, Van, Hakkari, Yüksekova ve çevresinde Nevroz’u kutlayan onbinlerce Kürde karşı devletin giriştiği bu katliamı 1

Mayıs’ı 1977’i hatırlatır bir mizansenle açıklamaya çalışıyorlar. Onca insan, “kimliği belirsiz bir kişinin başlattığı ateş” dolayısıyla(!) ölmüş.

Nevroz’u kutlamak üzere kadını, çocuğuyla sokaklara çıkan binlerce Kürt emekçisinin, Kürt halkının üzerine yağdırılan kurşunlar, burjuva devletin Kürt halkını yoketmeye yönelik soykırım provasıdır. Nevroz katliamlarının ardından acilen toplanan bakanlar kurulu, olayların niteliğini bile açıklamadan, “biz Nevroz kutlamasına karşı değiliz, kutlanmalıdır, hatta spor stadyumları, sahaları ayarladık. Olan olaylardan biz mesul değiliz, üzüntü verici bir durumdur” diye bir basın açıklaması yaptı.

Bu, suçunu örtbas etmeye, ileride yapmayı planladıklarını şimdiden mazur göstermeye çalışan bir suçlunun tutumuna benziyor. Bu çaba boşunadır. Türkiye emekçi halkı kör değil, gerçekleri görüyor.

Nevroz kutlaması Kürt halkının en doğal isteğidir. Elbette, aynen 1 Mayıs gibi, önceden herhangi bir izin almaya gerek duyulmadan kutlanmalıdır. Kürt halkının yüzyıllar boyu yaşadığı geleceğini baskı-terör korkusu olmadan sürdürme isteğinin katliamla yanıtlanması, Şırnak gibi kentlerde tüm halkın süngü zoruyla stadyumlara doldurularak terörize edilmesi, bir yandan PKK’nın başını çektiği Kürt milliyetçiliğine malzeme veriyor, bir yandan da Türk şövenizminin MÇP öncülüğünde azmasının önünü açıyor.

Türkiye işçi sınıfı, Türk ve Kürt emekçi halkımız, burjuvazinin bilinçle aralarına salladığı bu hançeri etkisizleştirmek zorundadır. Ataları tarih boyunca egemen sınıfın terörünü yaşamış olan Türkiye işçi sınıfı, bir eliyle ezilen Kürt halkına, Kürt emekçi yığınlarına yapılan haksızlıklara “dur” demeli, öteki eliyle de kendi birliğine yöneltilen Türk ve Kürt milliyetçiliği saldırısına şiddetle karşı çıkmalıdır.

Burjuvazinin her adımı kin biriktiriyor. Yaratdığı kan denizinin ortasında kendisi boğulacaktır. Türkiye’ye demokrasi, Kürt halkına özgürlük, toplumun tek devrimci ve enternasyonalist gücü olan işçi sınıfıyla gelecektir!

Türk-Kürt halklarının sorunu ortak, düşmanı ortak, katil sınıfa karşı mücadelesi ortak. 1 Mayıs’ı bu anlayışla kutlamak üzere, haydi alanlara! Yaşasın işçi sınıfının birliği, halkların kardeşliği! ●

Türkiye’ye demokrasi, Kürt halkına özgürlük, işçi sınıfı eliyle gelecektir

TÜRKİYE KİMİN?

Türkiye kimin? Türkiye adı Türkleri çağrıştırıyor da bazılarımızı rahatsız ediyorsa, Türkiye sözcüğünü de bir yana bırakalım. Bu toprak parçası kimin?

Türkler bugün bu topraklarda yaşayan en büyük kalabalıktır. Ama tabii ki burası yalnızca Türklerin değil. Onlar geleli 1000 yıl olmuş, tamam. Ama öncesi yok mu?

Kürtlerin mi? Onların da değil. Zaten küçük bir parçada, küçük bir toplum. Belki biraz daha eskiden gelmişler. Ama küçük bir parça.

Peki Türklerden ve Kürtlerden de önce burada yaşayan Ermeniler'in mi? Grek imparatorluğunun mu, Roma'nın mı, Bizans'ın mı? Kimin?

Faşistlerin, ırkçıların, milliyetçilerin, "Türkiye Türklerindir" hezeyanlarını bir yana koyalım. Bu topraklar bugün burada yaşayan herkesin ortak mülküdür. Kim yaşıyorsa, ayrımsız.

Bugün dünyada Türkiye gibi bir ülke ancak bir iki tane sayılabilir. Belki şu anda Türkiye'de yaşayan, köyünden kentinden dışarıya çıkmamış

insana bunu anlatmak, onu buna inandırmak kolay değil. Ama şunu söylemek zorunludur: Hele bir gözünüzde büyüttüğünüz Avrupa'yı, Amerika'yı görün. O zaman söyledüğimizin doğruluğunu anlayacaksınız.

Almanya'nın bölgesel-yerel zenginliklerine bir bakın. Şu "dehşetli" İngiltere'nin bölgesel-yerel renklerine bir bakın. Ufak sopalarla oynadıkları 3 tane milli oyunları var. Git İrlanda'ya, git Hollanda'ya, git İsveç'e. Nereye gidersen git demek gerekir. Türkiye gibi her yöresiyle değişik etnik, dinsel ve kültürel zenginlik taşıyan bir "yaşayan tarih" bulamazsın. Öyle bir halklar ve kültürler mozayiki ki, rengarenk bir ülke.

Bu topraklarda Türkler, Kürtler, Ermeniler, Yahudiler, Süryaniler, Rumlar vb., 1000 yıl birlikte yaşadıkdan sonra, "senindi, benimdi" olur mu? 1000 yıl!

Konu, "ben önce geldim" konusu değil. Bu hem korkunç derecede dar kafalı bir ırkçılık olur, hem de ülkenin "ilk" sahibini mumla değil projek-

R. YÜRÜKOĞLU

törle arasan bulamazsın.

Konu, "ben önce geldim" sorunu olmadığı gibi, "güç" sorunu hiç *olmamalıdır*. Çünkü bugün Türkiye'de güç Türklerdedir.

Simdi bizim yapmamız gereken nedir? Bu ülkenin işçisi, emekçisi, aydını, demokratı, derimcisi, komünisti olarak görevimiz bu zenginliği, renkliliği, çeşitliliği korumaktır. Ayrılcılık, bölücülük, küçük çıkarıcılık, "egemen sınıf ulusçuluğu" bir yana konursa bu yapılabilir. Bugün dün değildir. Bugün ülkede büyük güçlerimiz var, ilerici, devrimci. İşçi sınıfı son derece bilinçli ve Türkiye'nin çok büyük gücü, 25-26 milyon. Dün yapılan haksızlıklar bugün yapılamaz.

Yok, intikam duygusuyla davranılacaksa kimden intikam alacaksın? Kendinden mi? Sana dün eziyet yapanlar çoktan defolup gitmişler bu dünyadan. Şimdi bu ülke bizim ülkemizdir, bu kültür bizim kültürümüzdür. Bunu

elbirliğiyle yaşatmak ve geliştirmek gerekir. Son yılların

acı olayları bu söylediklerimizi yanlış çıkartmak için kullanılmamalıdır. Bu olaylarda bağnaz, dar kafalı ve dış devletlerin oyuncağı milliyetçiliğin büyük rolü vardır.

Ezilen ulusun milliyetçiliği de olsa sınıfsal amaçları, dünya dengesinde tuttuğu yer ve başı çeken güçleri dünyasal ilerlemeye denk düşmeyen hareketler işçi sınıfı tarafından desteklenmez. Hele bugün, sosyalist sistemin çöktüğü, gerici ve karşı-devrim rüzgarlarının estiği bir dönemde milliyetçilik, işçi sınıfı ve emekçi halklara karşı herhangi bir güçlü ülkenin piyonu olmaktan öteye gidemez.

Kürt milliyetçilerinin bir gün "Türklerle birlik", ertesi gün "bağımsızlık" söylemleri komünistleri aldatmaz. Kürt halkını en kötüsünden geri kalmış "kapitalist" Şafi ağalara teslim etmek, hiçbir emekçinin namusuna sığmaz. Milliyetçilik bugün dünyamızda "moda" bir hastalık ama emperyalizmin kışkırttığı, hem de kontrol edemediği bir has-

talıktır. Ne yazık ki, Türkiye sol hareketi geneliyle bu hastalığa yakalanmıştır.

Ne var ki, orası burası, şusu busu yok, bu ülke hepimizin. Bu ülke hangi halktan, hangi ırktan gelirse gelsin, hangi dinsel inanca sahip olursa olsun, bu ülkede yaşayan, çalışan, ter akıtan insanların. Yani HEPİMİZİNDİR.

Türkiye'de yaşayan tüm değişik ırktan, dinden, kültürden gelen emekçi insanların birlikte hareket etmesi gerekiyor. Çünkü egemen sınıf Türkiye'nin zengin kültür mozayigini tekleştiriyor. Halkların kültürleri arasındaki renkleri yok ediyor. Buna engel olmanın yolu egemen sınıfa karşı birlikte mücadeleden geçiyor.

BU ÜLKE KİMİN DEĞİLDİR? Türkün de, Kürdün de, Ermeninin, Yahudinin, Rumun, Çerkezin, Abazanın, Arabin, Lazine, Çingenenin, Gürcünün vb. de zenginini damat ya da gelin alıp, yoksulunu inim inim inlelenin değildir. BURJUVA-NIN DEĞİLDİR. ●

ALEVİ DOSTLARA, DEDELERE VE TALİPLERE ÇAĞRI

KAVGA Dergisi, Alevilik tarihinin kendi kaynaklarından tanıtılması amacıyla "Anadolu Aleviliği Kaynak Belgeleri Arşivi" oluşturmaya başladı. **Kul Himmet'le, Koçgiri'yle, Sivashlı militan bacılarla ilgili bazı belgeler elimize ulaşmaya başladı bile.** Tüm Alevileri bu çabaya katkıda bulunmaya çağırıyoruz.

Aleviler tarih sahnesinde bin yılı aşkın süredir yol yürümektedir! Alevilik, İslamiyeti şeriat baskıcılığından arındırıp, toplumsal kurumlar biçiminde geliştirerek yaşama geçirmiştir.

Bu kurumlar, Alevi toplumunun sosyal, ekonomik, adli ve ahlaki gereksinimlerini eşitlik içerisinde karşılayabilen bir yönetim ve yaşama düzeni olmuştur. Sistemine ve inancına karşı olduğu devleti benimsemediği için, 9.yüyıldan beri kendi yarattığı düzeniyle kendisini yönetmiştir.

Alevilik eşi görülmemiş bir direniş destanıdır!

DOSTLAR, DEDELER, TALİPLER!

Aleviliğin destanını yaratan atalarımızı, kültür tarihimizi iyi tanımıyoruz. Alevi halk hareketleri hakkında hep resmi tarih konuşuyor.

Egemen Sünni yönetimler, düşünce ve inançları baskı altına almış, bunları yazarlar ve okuyunları suçlu bulup, çoklarının başını kesmiştir. Alevi köylerine casuslar sokulmuş, bulabildikleri kitaplara el konulmuş, yok edilmiştir.

Bulabildikleri kitapları diyoruz, çünkü biliyoruz ki Aleviler, ulularının menkıbelerinin ve nefeslerin kayıtlı olduğu elyazmalarını kalblerine gömer de vermezlerdi. Buyruklar, Faziletname'ler, Velayetname'ler ve binlerce nefes böyle gelmiştir günümüze.

CANLAR!

Tarih ve kültürümüze sahip çıkmak istiyorsak, daha büyük bilgi donanımlarına, bilimsel araştırma ve incelemelere olanak sağlamalıyız. Nasıl? Kuşaktan kuşağa geçen, yedikat mumlanmış bezlere sarılı yüzlerce yıllık elyazmaları cönkleri, kitapları ve diğer belgeleri ortaya çıkarmakla!

Sandık ve sepetlerde kutsal emanetler olarak saklı bu cönkler, dedelik hüccetleri, vakıf belgeleri ve bunların her padişaha yeniletilip uzatılmış tuğralı kopyalarının herbiri Alevi kimliğinin bir küçük parçasıdır!

Atalarınızdan, Dedelerinizden kalma cönklerin, hüccetnamelerin, tekke-zaviye vakıf belgelerinin aslını ya da fotokopilerini, İstanbul'daki merkez büromuza (Avrupa'da da Londra büromuza) *elden*, ya da iadeli-taahhütlü postayla ulaştırabilirsiniz.

Elimize geçen belgeleri uzmanlarımıza okutturup bir düzen içinde yayınlamak düşüncesindeyiz. Arşiv için katkıda bulunanları da özgeçmişleriyle tanıtacağız.

Talipler, Dedeler, Anabacılar! Bu görevde bize el verin, gönül verin. ●

Grizuya "ateşnefes" denildiği dönemlerde, grizunun biriktiğini anlayan kumpanya mühendisi, "fedai" denilen işçileri, üzerlerinde ıslak çuvallar, ellerinde ucu yanan sırkılarla sözü edilen yere gönderirmiş. Gidenler bazen dönemez, yanar kül olurlarmış. Tazminat verilmezmiş ateşnefes kovucularına.

O zamandan günümüze çok şey değişti, emek sömürgeci burjuvazinin maden işçisine tavrı değişmedi. 1945'lerde insanları silah zoruyla soktu madene, kaçanı öldürttü. Şimdi çalıştırırken öldürüyor.

3 Mart 1992 Salı akşamı 20:05'de gerçekleşen KATLİAM bu anlayışın dolaysız sonucudur. Faturası birkaç kişinin hesabına çıkarılacak olsa da, bu katliamın gizlenecek hiçbir yeri olmayan *tek suçlusu* ege-men sınıftır.

PATLAMA KAZA MIDIR?

Metan gazının hava ile karışımına grizu denir. Normal koşullarda oranı %4,5-%15 arasında olursa ve de bir ısı kaynağı bulursa patlar.

İş Güvenliği ve İşçi Sağlığı Tüzüğü'ne göre metan gazı oranının %1 ve daha büyük miktarlarında *lağım atma* işlemleri yapılamaz. %1,50 ve daha büyük miktarlarda hiçbir şekilde *elektrikli araçlar* kullanılamaz. % 2'nin üzerinde hiçbir *üretim çalışması* yapılamaz. İşçilerin kurtarılması ve grizunun temizlenmesi gerekir.

İncirharmanı 560 nolu kartiye 7'den alınan ölçümlere göre grizu oranı saat 19.40'da %1,50, bir dakika sonra %2,50, saat 20.00'de %2,65, 3 dakika sonra %2,90'dı. 20.05'de de patlama gerçekleşti.

Mühendisler %2,90'da grizu patlamaz diyorlar. Degaj olmuştu, metan bulduğu bir boşluktan ocağa fışkırmıştı diyorlar. "Patlamanın nasıl olduğu", sorunun teknik yanlarıdır. Bu olayla ilgili, asıl yanıtlanması gereken soru şudur:

Grizunun %2,50'ye vardığı 19.41'de üretimin ANINDA durdurulması, oranın %2,90'a ulaştığı 20.03'e kadar geçen yirmiiki dakika içinde işçilerin MUTLAKA tahliye edilmesi

gerekirdi. NEDEN üretim durdurulmadı, NEDEN işçiler ocaktan çıkarılmadı?

ÇÜNKÜ, işçilerin üzerinde "fazla üretim" terörü kurmuş olan işletme yönetimi, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nü UYGULAMADI. Yıllardır da uygulamıyor.

Sahtekar burjuvazi, patlama saatini açıklama görevini TTK müdürünün oda yardımcısına yaptırıyor ve patlama saatini 19.45 olarak *değiştiriyor*. NEDEN? "Grizu oranı çok kısa sürede arttı, zaman dardı, işçi hatası, vb." diyerek işin içinden sıyrılmak ve sorumluluğu şehit olan işçilerin üzerine yıkmak için!

Oysa, patlama sırasında Kozlu'da halk TV1'de 20.00 haberlerini dinliyordu. Bu bir. Maden işçisi, Türkiye'nin en dikkatli işçisidir, çünkü en ufak hatada ya yaşamını yitirir, ya da "sebepe olduğu" işkazasından(!) ötürü kendisi tazminat *öder*. Bu öyle bir haksızlıktır ki, kendisi ölürse ailesine ödettirilir (rücu hakkı). Bu da iki.

Burjuvazinin hiçbir yalancılığı Kozlu katliamındaki suçunu örtbas edemez. Çünkü patlamanın öncesi de var. Patlama öncesi 2 aylık süreçte grizu seziyor.

Patlama günü 16.00 vardiyasında itirazlar oluyor. İşçiler ana galerilere, kuyu diplerine kaçmaya başlıyorlar. TTK müdür yardımcısının üretimin durdurulmasını engellemek için aşağıya indiği duyuluyor. Kaçamayanlar kalıyor. Patlama sonrası toplanan cesetlerin çoğu esas üretim yapılan

Grizuya "ateşnefes" denildiği dönemlerde, grizu birikince

kumpanya, "fedai" denilen işçileri, ıslak çuvallar, ucu yanan sırkılarla aşağıya gönderirmiş.

Gidenler bazen dönemez, yanar kül olurlarmış. Tazminat verilmezmiş ateşnefes kovucularına...

Hasan Gülmez anlatıyor

KATİL BUR.

"ayak"lardan değil, ana galerilerden toplanıyor.

İşçilerde gaz maskesi bulunmuyor. Kurtarma çalışmalarına katılan bir maden mühendisi işçilerin çoğunun gaz zehirlenmesinden öldüğüne işaret ediyor. Belki de bunu örtbas etmek üzere hiçbir cesede otopsi yapılmadı. Madenlerde güvenliği geliştirme yönünde 20 yıldır doğru dürüst atırım yapılmamış oluşu, alışma baka 'ığı müfettişler n işvereni uyar-mış, hatta cezalandırmış oluşu, bu kanımızı destekliyor.

Hal böyleyken grizu patlarsa adına kaza değil, kâr hırsıyla gözü dönmüş burjuvazinin soğukkanlı CİNAYETİ denir.

Kozlu grizu patlaması yerin 500 m. altında, 5 km. uzunluğundaki bir alanda herşeyi tahrip etmiştir. Dünyada pek benzeri bulunmayan şiddetteki patlama, yerüstündeki ana havalandırma borularını bile çökertmiştir.

CİNAYETİN HAZIRLANIŞI

TTK, 1991 yılında kömür üretiminde hedefinin 600 bin ton gerisinde kaldı. Bu açığı teknolojik yatırımla değil, işçilere yüklenerek kapatmaya çalıştı. Elinde 6 sondaj makinasını - özelleştirmeye sakladıkları için olsa gerek - kullanmadı.

Öte yandan, kömürlerin nakledilmek üzere bekletildiği limanda her yağmur yağışında binlerce ton kömür denize akıyor. Kömürün durduğu yerde yanmasını, akıp gitmesini önlemeye yönelik, nakliyat sistenine ilişkin ya da kömürü yerinde işlemeye yönelik bir yatırım da yok!

Burjuvazi bir yandan üretimi zarara sokan kendi bilinçli politikalarının sonuçlarını işçi sınıfına ve madenlerin verimsizliğine yüklemeye çalışırken, bir yandan da işçi sınıfının "ocaklar kapatılmaz" barikatına çarpıyor. Bu durum-

da, ya üretimi verimli hale getirmek üzere yeni teknoloji yatırımı yapacak, ya da kapatıp tokadı yiyecek. İkincisini kolayca yapamaz, birincisini de yapmaya niyetli değil, açmaz içindedir.

Son patlama burjuvazi açısından temel bir işlev de gördü:

Yörenin en verimli ocağı olan Kozlu en az 2 yıl için fiilen kapandı, diri diri ocağa gömülen, üzeri betonlanan yüzlerce işçiyle. Böylece "ocak kapatma" önerisinin bir adımı gerçekleşmiş oldu. Şimdi ellerinde savunacakları taze "veri" var.

Havzada - dünya ortalamasının da üzerinde olan - çok ölümlü iş kazalarının başında göçükler ve grizu patlaması gelmektedir. Bunların temel nedeni de üretim teknolojisidir. Ayrıca taşkömürü tozu solumaktan, silis tozu solumaktan, havasız ve cereyanlı ortamda çalışmaktan çeşitli meslek has-

“Bunun neresi kader ya!”

Kozlu'da bir grup maden işçisiyle söyleşi

Bir işçi: Arkadaşlarımız katledildi.

Avrupa standartlarında ocak diyorlardı

İlgisi yok. Teknik yetersiz ve asıl üretim zorlaması var. Avrupa standartlarında bir işçi bacak arasında 5 metrelik bir direği bilmem nereden nereye çekmez.

İşletmenin ihmalkarlığı esas olmalı.

Büyük ihmalkarlık var.

Gazın, patlamadan yaklaşık 25 dakika önce %3'e ulaştığı ama alarmların çılmadığı söyleniyor. Bilgisayar monitörlerinde tehlike belirlenmiş ama işçiler uyarılmamış.

İhmal olduğu kesin. Birkaç gün önce başka vardiyalardaki grizu raporlarında bundan bahsedilmiş, dikkate alınmamış. Zaten vardiyada tutulan raporlar, belli bir bürokrat seviyesinden yukarı çıkmıyor. İşçi de baskı altında kalıyor. Bakan ise üst düzeyde bürokratları savunuyor.

Altın gelen bilginin yukarı çıkmasını kim engelliyor?

Burada emniyet, ocakta gerekli raporları tutar. Yerine göre işçiye “dur” der. Fakat takımlarını bırakıp yukarı çıkan insanlara da “senin burnun fazla büyüyor” gibi suçlamalarda bulunup, başka yerlere nakletme olayı var. İşçi üretim baskısı altında.

Yani işletme maden işçisini baskıyla, korkutarak çalıştırıyor.

Şu var, eğitim düzeyi düşük. Çalışan arkadaşların tahsili ilköğretilerden yüksek değil. Bu insanlar ölümle burun buruna yaşıyorlar. Korktuklarından değil duygularını kelimelere dökemediklerinden, şartların zorluğundan, kendi içine kapıyorlar.

Bu noktada sendikadan nasıl tavır bekliyorsunuz?

Sendika, bundan sonra böyle bir olayın yaşanmaması için konuları daha iyi araştırıp sorunlara parmak basmalı.

Biz bu acıları hak etmedik. Eğitimimiz düşükse, safi cesaretimizle madende mücadele ediyorsak, bunları yaşamak zorunda değiliz. Emegimizin karşılığı ocakta ölmek mi?

Şimdi burjuvazi, bu olayı ocakların kapatılmasına bahane yapmak isteyecektir. Bu konuda görüşünüz?

Şartlar ne olursa olsun ekmek parası kazanmak zorundayız. Ocaklar kapatılır da bu kadar insan açığa bırakılırsa tekrar

değişik mücadeleler içine gireriz. Yeni iş imkanları, yeni alanlar yaratılsın. Bunlar sağlandı takdirde buralarda ölmenin, meslek hastalıklarına veya iş kazalarına uğramanın heveslisi elbette değiliz.

Bir işçi: Tekrar bir patlama olursa Kozlu'nun da tahrip olabileceğinden, denizin basması halinde ocakların tamamen gözden çıkarılacağından, bilemediğimiz başka teknik konulardan bahsettiler. Durum zor... Bunları yayınladığınız zaman Genel Maden-İş Kozlu şubesine gönderin. Mümkün olduğunca bol gönderin.

Bir başka işçi: Kesinlikle. Herkes bu arkadaş gibi açıklama yapamıyor. Ekmek korkusu. Vardiya 8 saat içinde 2-3 sefer işyerini terk etmiş. Kaçmışlar, yeniden mecbur edilmişler. Yazın bunları.

Bir başkası: Olay erkenden fark ediliyor, fakat zorlama var. İşletme kesinlikle birşey açıklamıyor. Neden?

Bir işçi: Biz kahrolduktan sonra açıklansa ne olur, açıklanmasa ne olur?

Bu sefer kahrolduk, ama şimdiden sonrasını düşünmek lazım.

Bir başka işçi: Kaç yüz kişi gitti! Amcam gitti, 7 tane çocuğu var.

Bir kazmacının sırtından 500 insan geçiniyor. 16 kartiyede 10'ar kazmacıdan 160 kazmacı eder. Bu da binlerce insan geçiniyor demektir. Ocaklar kapandığı zaman binlerce işçi ve ailesinin de ekmeği kesiliyor. **Bir işçi:** Kim zorbalıkla vardiya işe koştuysa, bulup çıkarmak lazım. Önemli olan bu. **Bir başka işçi:** Suçluyu bulup cezasını çekirtmek!..

Bir işçi: Ama suçlular öyle bir iki kişi değil... Herkes görevini yapsaydı, bu grizu böyle olmazdı. Başçavuş detektörü de alıyor, ocaktan çıkıyor. Orada lağım atılacak, başçavuşsun (emniyetçilerin başı), lağım atılana kadar neden beklemiyorsun? İşin ne? Açıklanacak çok şey var ama herkes ekmeğinden korktuğu için susuyor. Bizi bilmez sanmayın.

Burada şunun bunun hatası değil, işletmenin, burjuvazinin genel “ihmali” var. Kilit bu herhalde.

Tabii. Birçok şey yapılabilir. Yapmıyorlar! Sözlerimi tam toparlayamıyorum. Olayın etkisinde kaldık galiba. Köyümden 11 kişi öldü. Birçok arkadaşın cesedine baktık, tanıyamadık.

Bir işçi: Biz, sendika, basın, herkes bugün olanların üstüne gitmeli ki gelecekte aynısını yaşamayalım. ●

UVAZİDİR

talıkları ve klaustrofobi (kapalı yerlerden korku), güneşten çekinme gibi ruhsal dengesizlikler aşırı yaygındır.

Maden işçisi, meslek hastalığı kontrolünden genellikle kaçır. Çünkü yer üstünde çalıştırıldığında ücreti azaltılır. “Gruplu” işçiye aylık net ücretle 2 ay geçinmek zorunda. Çalıştığı ayın parasını alıyor, ciğerlerini temizleyip madenin vücuduna verdiği zararı gidermeye çalıştığı ayın parası ödenmiyor.

Halen daimi işçiler dışında 8000 işçi “grupludur”. Daimi işçilerin yarısı kadar geçici işçi, 3000'e yakın sözleşmeli işçi vardır. Görüldüğü gibi, burjuvazi istihdam, sosyal güvenlik, vb. masraflardan oldukça “tasarruflu” çalışmaktadır. Emekli işçinin erken ölümü de onı birçok masraftan kurtarmaktadır.

Ya tasman tehlikesi (kömür

çıkarıldıktan sonra yeraltında oluşan boşlukların toprakta yattığı ve on yıllarca süren kırıma ve çökme)?

Bugün Zonguldak tasman nedeniyle tarihinin en büyük yıkımını yaşamaktadır. 10 Temmuz mahallesinin büyük kısmı, Kozlu Taşbaca, Birlik mahallesi, Çaydamar, Terakki mahallesi, Site, Gelik, Esen mahallesi... Neredeyse tüm Zonguldak çökecek! Yasayla TTK'yı bundan sorumsuz tutmuşlar. Tasmanın “afet” değilmiş!

Zonguldak'ın ve Zonguldak maden işçisinin sorunları saymakla bitmez.

HESABI SORULACAK

Zonguldak 1991'e destan yaratarak girdi, işçi sınıfı madenci müfrezeleriyle erkin kapısını yokladı. İşçinin gücünün sınıf dayanışması ve yığınsal-militan eylemle nasıl açığa çıkartılabileceğini ve burjuvazinin acizliğini tüm topluma gösterdi.

Bunun intikamını burjuvazi Kozlu katliamıyla almış oldu. Ama Kozlu katliamı kapitalizmin çürümüşlüğü, burjuvazinin yalnızca kâr için yaşayan sahtekar bir sınıf olduğunu da bir kez daha göstermiştir.

Zonguldak maden işçileri, Kozlu'da, Armutlu'da ve öteki yerlerdeki katliamların hesabını ergeç bu devletten, bu burjuvaziden fitil fitil soracaktır. Türkiye 25 milyonluk işçi sınıfıyla burjuvazi için bir “ateşnefes yatağı”dır. Sendikasına, birliğine sahip çıkan, gücünü yığınsal-militan eylemlerle tanıyan ve her eylemiyle tüm emekçilerin öncüsü olduğunu kanıtlayan işçi sınıfının öfkesi, burjuvaziye kavuracaktır.

1991'de Zonguldak'ı bir buçuk ayda Türkiye'nin en demokratik kenti yaptıran işçi sınıfımız, Türkiye'nin tümünü demokratikleştirecek tek güçtür. Bunu da yapacaktır, hiç kuşkunuz olmasın! ●

“SİZLERİ DOST BİLİRİZ”

Söleşimize şu soruyla başlayalım: Türk Metal'in bugün Kocaeli'de örgütlü olduğu kaç işyeri var? Bu, bölgedeki metal işyeri sayısının kaçta kaç ediyor?

Kocaeli il sınırları içerisinde şu an 11 işyerimiz var. Bu 11 işyeri, işkolunda ilimizde kurulu işyerlerinin üçte birini teşkil ediyor.

Kocaeli Türk Metal daha çok hangi büyüklükteki işletmelerde örgütlü?

İşletme büyüklüğünde bir ortalama alacak olursak, 200-500 işçi çalıştıran işletmeler diyebiliriz.

Türkiye genelinde?

Türkiye genelinde çok fazla, hepsini sıralamama imkan yok. Ama birkaç tane söylemem gerekirse, sendikamız bünyesinde Arçelik, Beko Teknik, Otosan, Otoyol, Tofaş, Türk Traktör, Uzel Makina, Türk Demirdöküm, Mürsel, Eczacıbaşı, Alarko gibi işyerleri var.

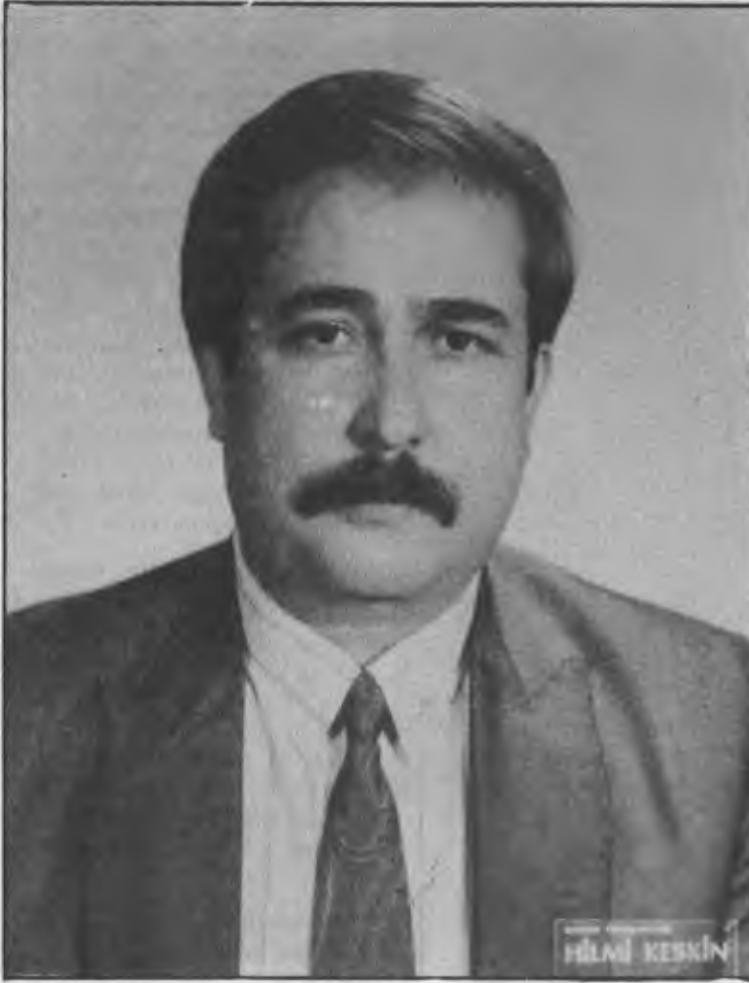
Örgütsüz işyerlerindeki örgütlenme çalışmaları hakkında bilgi verebilir misiniz?

Yoğun bir teşkilatlanma çalışması içindeyiz. Şu anda teşkilatlanmaya devam ettiğimiz işyerleri var. Sonuçlanması için mücadelemize devam ediyoruz. Bunların isimlerinin size söylenmesinde sakınca yok, fakat o işyerlerindeki işçilerimizin güvenliği açısından çalışmalarımızı gizlilik içinde sürdürdüğümüzü sizin bilmenizi isterim.

Metal işkolunun öteki sendikaları olan bağımsız Otomobil-İş ve Hak-İş üyesi Özçelik-İş sizin örgütlü olduğunuz işyerlerinde örgütlenme çalışması yapıyorlar mı?

Şu an için sendikamıza intikal eden herhangi bir rakip teşkilatlanma olayı söz konusu değil. Bizim üyelerimiz Türk Metal'a gönülden inanmışlardır.

Geçen yıl Alev Yayınları'nda yayınlanan Metal İşkolunda Birlik Sorunu ve Türk Metal'de Birlik kitabının sendikal birlik üzerine getirdiği görüşleri nasıl karşılıyorsunuz?

Türk Metal Kocaeli bölge temsilcisi

Aziz Arıca'yla Kavgaya adına

B. Dilber konuştu

Aidat sendikacılığını sona erdirecek güçlü sendikacılık, çalışanların sorunlarının çözümünde zorunludur. Bizim de eskiden beri savunduğumuz tek konu, işçilerin tek bir çatı altında toplanmasıdır.

Türkiye'de işverenler işkolunda nasıl tek sendikada birleşiyorlarsa, işçi kesiminin de tek sendikası olsun istiyoruz. Onun için de, Türk işçi hareketinde lokomotiflik vazifesini sürdüren Türk Metal'de birleşmeyi, bütünleşmeyi savunuyoruz.

Biz kendimizi daima yenileyerek, Türkiye'nin en güçlü sendikası olmanın gururunu, onurunu yaşıyoruz. O bakımdan, bahsetmiş olduğunuz yayınevinin bu birlik çağrısına, birlik ve beraberlik görüşüne gönülden iştirak ediyor, Türk Metal'in çatısı altındaki birleşme çağrılarına katılıyoruz.

Öteki iki metal sendikasının Türk Metal'e katılması yönünde üst düzeyde herhangi bir somut girişim var mı?

Bu, genel merkezimizin cevaplandırması gereken bir soru. Ama, A veya B sendikasının Türk Metal'in çatısı altında toplanma talebinde olduğu yer yer bizim kulağımıza geldi.

Tabanda işçilerin sendikal birlik konusundaki eğilimleri ne yönde?

Birliğin gerçekleşmesini hepimiz istiyoruz. Bu konuda 1988-1989'dan bu yana sendika genel başkanının, sendikanın yetkili kişilerinin çağrısını devamlı yineliyoruz. Çağrımıza uyan arkadaşlarımız sendikamıza katılmaktadırlar.

Disk'in yeniden açılmasını

nasil karşılıyorsunuz?

Türkiye'de demokrasi varsa Disk de açıktır. Ama, sendikaların çoğalması, maalesef, işçi kesimini şu an için tek sendikası olan işverenlerin karşısında biraz daha yıpratıyor, zayıflatmaktadır.

Son iki-üç yıldır çığ gibi büyüyen işten çıkarmalar konusunda şubenizin önerdiği çözüm yolları nelerdir?

Ucuz emek çalıştırma alışkanlığından vazgeçmeyen işverenler, 1990-91 yılında toplu iş sözleşmesi imzalandıktan sonra binlerce işçiyi sokağa atarak yerine düşük ücretle işçi almış, taşeron işçiliğine yönelmişlerdir. Kanunların boşluğundan istifade ederek, "geçici hizmet akdiyle" işçi çalıştırmaya yönelmiş, kapsam dışı personel sayısını artırmışlardır.

Ülke bazındaki yoğun işsizlik potansiyelinden yararlanılarak asgari ücret ile işçi çalıştırma yoluna gidilmiş, sendikası işyerlerindeki işçilerin sendikaya üye olmaları işten atma tehditleriyle engellenmiştir. İş yasalarındaki koruyucu hükümler dahi uygulanmamıştır.

İşten çıkarmaların önlenmesi için, her şeyden önce asgari ücretin yükseltilmesi, vergi dışı bırakılması lazım. İş Kanunu'ndaki 13. ve 17.maddelerin düzeltilmesi lazım. Kanunlar, tüzükler işverenler tarafından çalışıyor, dolayısıyla bu kanun ve yasalarda işçiler lehine yer alan maddelere de işlerlik kazandırılması lazım.

İşverenlerin rasyonalizasyon-otomasyon yatırımlarıyla bağlı gelen yeni teknoloji, üretimde işçi gereksinimini azaltıyor ve işverenler işçi çıkartıyorlar. Ama aynı teknoloji, çalışma süresinin kısaltılması gibi muazzam bir olanağı da yanında getiriyor. Bu temelde, "ücretler düşürülmeden 35 saatlik çalışma haftası", Türkiye işçi sınıfının güncel ve önemi hızla artan bir istemidir. Türk Metal'in "çalışma süresinin 35 saate indirilmesi" konusunda herhangi bir girişimi var mı?

Haftalık çalışma süresinin 35 saate indirilmesi hakkındaki

çalışmaları genel merkez yürütüyor. Genel merkezimiz, üyeleri arasında yapmış olduğu tespitler neticesinde bir teklif tasarısı hazırlar. Biz de, işçilerin görüşlerini alarak genel merkeze yardımcı oluruz.

Şu an işçilerden "35 saate insin" gibi bir teklif yok. Teklif tasarısında veya toplu iş sözleşmesinde 35 saat mi 40 saat olarak mı yer alır, bize intikal etmiş bir şey yok.

Rasyonalizasyon-otomasyon konusunda, tamamen sizin düşüncelerinize katılıyorum. Ama bunun altında yatan esas gerçek, teknolojiyi geliştirmek değil, ucuza mal edip pahalıya satmaktır. İşverenlerimizin herhangi başka bir düşüncesi yoktur.

İşsizlik sigortası yönünde ne gibi girişimleriniz var?

Bütün toplumun yakındığı en önemli bir konu işsizliktir. Resmi rakamlar Türkiye'de işsiz sayısının 15 milyonlarda seyrettiğini ifade etmektedir. Bunun % 41'i yani 6,5 milyona yakını genç işsizlerden oluşmaktadır. Ancak bu rakam bile gerçeklerden çok uzak ve yanıltıcıdır ve de işsizlik bir çığ gibi büyümektedir.

Türkiye toplumu çok genç bir toplumdur. Bu gençliğin enerjisi istihdamla kendini gösterebilir. Siyasi iktidardan taleplerimizin başında Türkiye'nin tam istihdama ulaşması gelmektedir.

Türk Metal İstanbul şubesinin başlattığı Genç İşçiler Kurultayı girişiminde Kocaeli şubesinin herhangi bir katkısı oluyor mu?

Oluyor. Üyelerimiz Genç İşçiler Kurultayı'na mutlak suretle katılıyorlar.

Ülkemizde genç dimağların ücreti düşük, çalışma koşulları sağlıksız, eğitimleri yeterince teminat altında değildir. Sanayide genç işçiler sadece daha çok üretim ve düşük ücret prensibiyle çalıştırılmaktadır.

Devlet genç işçileri koruyucu, mesleki ilerlemelerini ve olumlu ayrıma tabi tutulmalarını sağlayıcı önlemler almalıdır. Eğitim sürelerinin ücreti işverence karşılanmalıdır.

İşte, Genç İşçiler Kurultayı'ndaki amacımız, bunları işçilere aşılaktır. Toprak ne kadar zengin olursa olsun, ekil-medikçe mahsul vermez. Kafalar da öyle. Eklilmeyen kafalardan mahsul alamazsınız.

Sendikanızın eğitim çalışmalarına hakkında bilgi verir misiniz?

Türk Metal, Türk işçi hareketinin lokomotifliği görevini, kararlı eğitim programlarıyla, sosyal politika, iş hukuku, işçi

sağlığı-ışgüvenliği, dünyada ve ülkemizde işçi hareketleriyle ilgili yurtiçi-yurtdışı seminerler ve eğitimlerle devam etmektedir.

En son 25 metal işçisi arkadaşımızı Danimarka'nın Dansk Metal sendikası ile başlattığımız işbirliği neticesinde Kopenhag'a gönderdik. Arkadaşlarımız burada, Batı Avrupa'daki sendikal hareketle Türkiye'deki sendikal hareketi kıyaslama imkanı buldular, mesleki seminer ve derslere de katıldılar.

Programımızda Mayıs ayında 80 üyemizi Rusya'ya göndermek var. Burada arkadaşlarımız işçi kesimi ve sendikal durumu yakından görme, tanıma fırsatı elde edecekler.

Ayrıca sendikamız genel merkezinde Kadın İşçiler Bürosu kurduk. Bu kesimlerden çok değerli mesajlar sendikamıza iletilmektedir. Büronun Türkiye geneline yaygınlaştırılması çalışmalarımız da tamamlanma aşamasındadır.

Bu arada, bu yılın ortalarında 15 kadın üyemizin gönderileceği, Almanya, Fransa ve İngiltere'yi kapsayan bir çalışma sendikamız genel merkezince programa alındı.

Şöyle bir soru sorayım. 1 Mayıs salonlarda paneller şeklinde mi kutlanmalı, yoksa işçinin bayramı olarak, meydana mı kutlanmalı?

Salonda veya dışarıda kutlanıp kutlanmamalı diye birşey söylemek istemiyorum. Ama, şayet işçiye bir şeyler öğretecekse, huzur ve barış getirecekse, işçinin lehinde olabilecek bir tarzda kullanmasından yanayım.

Kavga'da işlememizi istediğiniz konular var mı?

Derginizi sendikada okuyorum. Sendikalara, işçilere, toplumun her kesimine hitap ediyor. Şu an katmak istediğim özel bir konu yok.

Bundan 500-600 yıl önce bu bölgede yaşamış büyük halk düşünürü Şeyh Bedreddin için bir anıt-vezir yapılması konusunda dergimizin başlattığı ve birçok çevrecek desteklenen bir kampanya var. Türk Metal olarak bu kampanyaya nasıl bir yardımınız, katkınız olabilir?

Şeyh Bedreddin konusunu pek bilmiyorum. Bizler sizle iyi diyalog içindeyiz. Sizleri dost biliriz, sizlerin de bize dost olduğunuzu düşünürüz. Bu konuda, elimizden gelen destekte bulunuruz.

Her türlü sınıfsal sorunda Kavga dergisinin ve işçi sınıfının temsilcilerinin destekçisiyiz. Nasıl yardımcı olacağımızı söyleyin yeter. ●

“Kapımız açık, gelin birleşelim!”

Türk Metal üyesi işçilerin Voltay'da sürdürdüğü greve öteki sendikaların dayanışma göstermesi yönünde herhangi bir isteminiz, girişiminiz oldu mu?

Bu acı birşeydir. Bizim diğer fabrikalardaki arkadaşlarımıza “bir grevimiz var, gelin bizi destekleyin” dememiz abes kaçmaz mı? Çünkü, Voltay grevi bölgemizde 1992'nin ilk greviydi, basında da yer aldı. Diğer sendikaların, diğer çalışan arkadaşların telgrafla, telefonla, ya da temsilci arkadaşlarını gönderip grev gözcülerini ziyaret ederek greve destek vermelerini beklerdik. Ama, henüz herhangi bir destek gelmedi. (Kavga'nın notu: Bu sohbet Kavga'nın örgütlediği Voltay grevcileriyle dayanışma eyleminden önce yapılmıştır. Eyleme Özçelik-İş, Laspetkim-İş, Çimse-İş katıldı. Otomobil-İş katılmayı reddetti.)

Kocaeli'nde metal işkolunda üç sendikanın varlığına ve sendikal rekabete ilişkin görüşleriniz?

Kocaeli bölgesi olarak düşünmeyelim bunu. Türkiye çapındaki işçi hareketinde Türk Metal'in önemi gerçekten büyüktür. Şöyle: Toplu sözleşmelerde geçen dönemde hazırladığımız taslağı sunduğumuzda MESS buna olumlu yaklaşmadı. Biz de taslak üzerinde tavizkar tutum sergilemedik. 25 günlük bir grev neticesinde biz bunu elde ettik. Körfez krizine rağmen.

Biz rekabete dayanarak tavır almıyoruz. Hiç kimsenin önünü kesmiyoruz. Eğer bizden iyi sendikacılık yapacaklar, bizden iyi sözleşme imzalayacaklarsa buyursunlar. Bizden önce çıkıyorlar greve, bizden önce oturuyorlar sözleşmeye ve tamamlasınlar. Yani ille de MESS sözleşmesini Türk Metal imzalar diye birşey yok.

Türk Metal imzalayınca “biz de imzalamak zorundayız” denilecekse, neden o zaman farklı bir sendikacılık faaliyeti gösteriliyor? Eğer herşeyi Türk Metal yapacaksa, buyursunlar bütün işçilerle beraber tek yumruk bir

Kavga Türk Metal Kocaeli şube teşkilatlanma sekreteri

Mehmet Öztürk'le sohbet etti

sendika olalım.

“Durun ben güçleneyim de ondan sonra güzel sözleşme yapacağım” demek de hayaldir. Buyurun. Biz kapılarımızı kapamadık. Gelsinler, demokratik şartlar altında oturalım, konuşalım. Eğer başkan seçilecekse biz onların başkanını da kabul ederiz. Eğer bizim işçimize yarar getirecekse biz onların her türlü teklifine açığız.

“Böl, parçala, yönet” fabrikalarda işverenlerin taktiğidir. İşçi kitlesini ne kadar bölebilirlerse sözleşmelerde o kadar tahakküm uygulayacaklardır.

Ben niye baraj yüzünden çırpınan sendikalara gidip de mücadele vereyim? Büyük bir sendika var, kapısı açık. 500 binlik metal işkolunda bölük-pörçük üç sendika olacağına bir büyük sendikada birleşelim.

Bu sendikalardan Türk Metal'e “işçinin hakkını korumuyorlar, greve dahi çıkmaya cesaret edemiyorlar” gibi suçlamalar gelebiliyor.

Biz bu gibi suçlamalara şunu

deriz. Tartışalım. Türk Metal işçinin lehine çalışmıyorsa ortaya çıksın.

“Türk Metal kötüdür.” Neden kötüdür? Duydukla, dediyle bu işler olmaz. Ortaya somut delil getirsinler.

Bir taslak hazırlamışız da sözleşmeyi bu taslaktan çok tavizkar bir tutumla mı imzalamışız? Bugün Özçelik-İş'in, Otomobil-İş'in yetkili oldukları fabrikalarda, Türk Metal'in yetkili olduğu fabrikalardan hariç bir uygulama mı var? Hayır.

Türk Metal kötüyse, neden o zaman sözleşmelerimizin fotokopilerini imzalıyorlar? Beğenmemişlerse imzalamasınlar. “Türk Metal şu fabrikayı bıraktı, biz bir adım ileri götürdük” desinler. Ama öyle de yapmıyorlar.

Biz, “filanca partiyi destekliyoruz, bu partinin görüşleri sendikamıza hakimdir” demedik. Biz Türk Metal'i bir siyasi partinin güdümünde, ya da belirli bir siyasi partinin yönlendirmesiyle yönetmiyoruz.

Biz şubelerimizde en aktif,

bu işi en iyi sürdürebilecek arkadaşlarımızı seçimle işbaşına getirmişiz. Anavatan Partisi 8 yılda yok oldu gitti, ama Türk Metal sendikası metal işkolunun geçmişten bugüne lokomotifliğini yapmakta ve sağlam adımlarla yürümektedir.

Türk Metal bünyesinde büyük bir işçi kesimi var. Neden ülke çapında tensikatlarla karşı işçiyi birleştirip sokağa dökmüyor?

Şimdi bacım, biz işçi çıkarmalara taraftar değiliz. İster bizim sendikamızın mensubu, ister başka sendikaların mensubu olsun.

Bir eylemi bu eylemden bir sonuç alacaksınız başlatırsınız. Biz bize verilen kanunlar çerçevesinde tüm haklarımızı kullanırız.

İşverenle masada bir meseleyi görüşüp de işçiyle olmak var, bir de o işverenle masaya oturmadan işçiyle olmak. Bunlar neticesinde doğabilecek olan hadiselerle bakalım.

Eğer hadise işçinin lehindeyse sokağa dökülürüz, Ankara'ya yürürüz ve Türkiye sınırlarından da çıkabiliriz. Ama bunun sonucunda birşey elde etmemiz lazım. Benim fabrikada 10 kişinin atılmasını önleyeyim diye işçiyi sokağa dökersem, bu 10'un üzerine bir 100 daha eklersem, bu benim başarısızlığım anlamına gelir. İşin sonucunu bile bile işçiyi maceraya sürükleyemeyiz.

Ama, gelen hükümet, işçilere birçok vaatte bulunmuş olmasına rağmen, bunların hiçbirini yerine getirmiş değil.

Bizde “baba” dedik. Ama “baba iskele babası çıkarsa yapacağımız birşey kalmaz” da dedik. Yeni hükümetin yaptığını biraz beklemek lazım.

Tabii, işler “aynı tas aynı hamam” giderse, bu durum karşısında sessiz kalınması mümkün değil.

İşten çıkartılanlara yardım bağlanmasını istiyoruz. Keyfi işçi çıkartana da ceza getirilsin. Bunları istiyoruz. Bunlar çıkmazsa bu sefer bizim yetkili organlarımızın da düşündükleri olacaktır... ●

8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü'nde Türkiye'de ve yurtdışında yapılan kutlamalarda işçi sınıfı devrimcileri "kadın-erkek elele, özgür günlere" belgisini yükselttiler

İZMİT'TE 8 MART

Arzu Helvacıoğlu, Levent Mert

Dünya Emekçi Kadınlar Günü nedeniyle SHP Kocaeli İl Kadın Komisyonu'nun düzenlemiş olduğu toplantıya katıldık. Ayrıca, *Körfez Anadolu Halk Oyunları ve Tiyatro Derneği*'nde de bir 8 Mart kutlaması yapıldı.

SHP il başkanının açış konuşmasının ardından konuşmacılar tanıtıldı. Konuşmacı kadınlar arasında dışarıdan bir tek *Kavga* temsilcisi vardı.

Konuşmacılardan bir kısmı kadın sorununu soyut bir şekilde, öteki sorunlardan bağımsız ele alırken, büyük çoğunluğu kadın hareketinin tarihi ve gelişimi üzerinde durdu.

Ardından, SHP İl Kadın Komisyonu başkanı Pervin Ateş, "değerli misafirler, bizim bir dergimiz var: *Kavga*. Şimdi *Kavga* dergisinden konuşmacı arkadaşları mikrofona çağırıyorum" dedi.

Arkadaşımızın kadın sorununun sınıf mücadelesiyle bağını gösteren ve Aleviliğin kadına bakışını ortaya koyan konuşması toplantının en çok alkış alan konuşması oldu. Birçok Alevi konuşmacıyı tebrik ederken, bazı kişiler de derginin İzmit bürosunun adresini istediler.

Bu konuşmadan sonra SHP MYK üyesi avukat Tülay Ateş, kendisinin "sosyalist feminist" olduğunu belirterek, *Kavga* temsilcisinin konuşmasının kendilerine güzel bir tokat attığını söyleyerek söze başladı.

"*Kavga* dergisinden konuşma yapan arkadaşlara küçük bir cevap vermek istiyorum" diyen Tülay Ateş, bütün dinlerin kadın özgürlüğünü engellediğini, Aleviliğin de - bir din olduğu için - aynı şekilde kadını ezdiğini, özgürlüğünü kısıtlayarak ikinci planda tuttuğunu söyledi.

Konuşma bitince bir yoldaş söz alarak, Tülay Ateş'in söylediklerinin bir kısmına katıldığını, Hristiyanlık, Müslümanlık ve öteki dinlerin kadını hor gördüğünü, ezdiğini söyledi. Aleviliğin ise din değil bir kültür, yaşam felsefesi ve yaşam biçimi olduğunu belirtti. Şimdi konu Alevilik olmadığı için, bu konuda tartışmak üzere bir panel düzenlemeyi önerdi.

Tülay Ateş bu eleştirimizi "Alevilik din değildir ama bir dinin mezhebidir" gibi yanlış sözlerle cevapladı.

Toplantının amacı 8 Mart'ı kutlamaktı. Ama sonunda herkesin konuştuğu konu, bizim katkımızla, Alevilik ve onun kadına bakışı oldu. Birçok Alevi yanımıza gelerek bizleri kutladı, teşekkür etti. Aldığımız tebrikler bizi onurlandırdı.

8 Mart'ta işçi sınıfı devrimcilerinden tüm Türkiye ve dünya kadınlarına selam. *Kadın-erkek elele, özgür günlere!*

LONDRA'DA 8 MART

Kavga Londra Bürosu

Londra'da yaşayan Türkiyeli topluluk 8 Mart'ı İngiltere Türkiyeli ve Kıbrıslı Kadınlar Birliği (İTKB) ve Londra İşçi Birliği'nin (LİB) düzenlediği güzel bir konserle kutladı.

Kutlamanın yapıldığı salon, "Yaşasın Dünya Kadınlar Günü" pankartıyla, Lenin'in "Kadınların katılmadığı devrim başarıya ulaşamaz" sözlerinin ve Hacı Bektaş Velî'nin "Erkek dişi sorulmaz muhabbetin dilinde / Hak'kın yaratığı herşey yerli yerinde / Bizim nazarımda kadın-erkek farkı yoktur / Noksanlık eksiklik senin görüşlerinde" dörtlüğünün yer aldığı bir fonla süslenmişti.

Program başladığında 1000 kişilik salon tıklım tıklım dolmuştu.

İTKB başkanı Sevinç Demircioğlu, konuşmasında kadınların kurtuluş mücadelesinin işçi sınıfının devrim mücadelesiyle bağını anlattı.

İkinci konuşmacı olan Kamil Karayel'in konusu "Alevilikte

Kadın'dı.

8 Mart konuşmalarının ardından, ailelerini Türkiye'den getirebilme hakkı uğruna, İngiltere İçişleri Bakanlığı önünde ve LİB'de 17 gün açlık grevi eylemi yapan 20 ilticacı arkadaş sahneye davet edildi. Alkışlar ve "yaşasın işçilerin birliği" sloganları arasında sahneye çıkan açlık grevcileri adına Ali Türkak bir konuşma yaptı. Ardından Hasan Dede de salona seslendi.

KADIN-ERKEK ÖZGÜR

Konuşmalar ve şiirlerden oluşan bu ilk bölümden sonra, programın konser bölümüne geçildi.

Konserin ilk bölümünde Özcan Dursun, kadife gibi sesi ve üstün sazıyla salonun coşkusunu arttırdı. İkinci bölümde Arif Sağ salona geldi. Tüm salonun ayakta, uzun ve coşkulu alkışlarla karşıladığı Arif Sağ, programını iki kısımda sundu. Önce tek başına Arif Sağ'ı dinledik. Kısa bir aradan sonra ise, birbirinden güzel deyişler okuyan Arif Sağ'a *Talipler Halk Müziği Topluluğu Korosu* eşlik etti.

Salon, konserin sonunda bu değerli sanatçısını bırakmadı. Dakikalarca alkışlı tempo tutarak sahneye çağırdı. İnsanlar, ancak kendisini bir kez daha dinledikten sonra ayrıldılar.

8 Mart Londra'da dopdolu bir programla, kutlama sözcüğünün hakkı verilerek kutlandı.

İTKB başkanı Sevinç Demircioğlu'nun 8 Mart konuşması (özet)

Sevgili dostlar, bundan 135 yıl önce 8 Mart'ta Amerika'da New York'ta giyim işçisi kadınlar uzun ve kötü çalışma koşullarına, düşük ücretlere ve haksızlıklara karşı bayrak açarak ilk yığinsal kadın eylemini gerçekleştirdiler.

1910 yılında dünya işçi sınıfının önderlerinden Klara Zetkin, 8 Mart gününü Dünya Kadınlar Günü olarak kutlamayı önerdi. Bu, bütün dünya işçi ve emekçi kadınları tarafından sevinçle kabul gördü.

Kadın sorunu insanın insan tarafından sömürsüyle bağlıdır. Bu sömürü ancak kapitalist sistemi ortadan kaldırdığımızda son bulacak. Kapitalist sistemde ezilen sadece kadın mı? Tabii ki hayır. Kadınların mücadelesi,

ERKEK ELELE, GÜNLERE

Açlık grevine katılan emekçiler topluca sahnede. Yaptıkları konuşmalar coşkuyla karşılandı

bütün ezilen kesimlerin, işçilerin ve emekçilerin mücadelesiy-le sınıfsıkı bağlıdır.

Kadınlar bugün ülkemizde grevlerde, yürüyüşlerde erkek işçilerle yanyana mücadele ve-

riyorlar.

Kapitalizm erkek egemen bir sistemdir. Fakat sistemin temeli erkeğin kadını sömürmesi değil, insanın insanı sömürmesidir. Ve kadın sorunu, yalnızca kadınla-

canlara merhaba.

Bu güzel günde tarihin içindeki kör safsatayı ele alalım. Din tacirleri camilerde "bir erkek defalarca evlenebilir" diye fetva veriyor, kadınlara

rın değil erkeklerin de sorunu-
dur. Kadın özgürlüğüne ve
eşitliğine kavuşmadan, erkek
de eşit ve özgür olamaz. Öyley-
se kadını ya da erkeği değil,
insanı özgürleştirmenin müca-
delesini veriyoruz. "Kadın-er-
kek elele, özgür günlere"

Türkiye'de sorunlarımız
ağırdır. Kadınların ezilmelerine
karşı her alanda aktif, militan bir
mücadele yürütmek zorundayız.
İkiyüzlü burjuva kadın hareket-
lerinin çizdikleri güdük çerçve-
ye hapsolmadan. Zonguldak'tan İzmir'e dek gör-
düğümüz örneklerdeki gibi, tüm
emekçi kadınları demokrasi mü-
cadelesinin ön saflarına çıkarta-
rak.

Kadın-erkek elele, özgür
günlere!

Kamil Karayel'in konuşması (özetle)

Aleviyim Kızılba-
şım
Haydariyim Caferi-
yim
Yobazlarla kavgalı-
yım
Varsın desinler Kı-
zılbaş.

Duygular dönüşür
söze
Canlar gelir yüzyü-
ze
Zahit giremez ce-
mimize
Varsın desinler Kı-
zılbaş

Bu güzel günün
kadınlara ha-
yırlı olması di-
leğiyle tüm

hakaret ediyor. "Kadın bir
pabuçtur, eskidiği zaman kaldır
at" diyorlar. Sizler bu sözlerle
layık mısınız?

Bu insanlık düşmanları, bu
yobazlar hangi cesaretle bu
konuda fetva verip uygulanma-
sını istiyorlar? Onlara öbür
dünyada 40 odalı saray ve 40
huri veriliyormuş. Ahlaksızlığa
bakın.

Değerli canlar, Bektaşî felse-
fesi der ki, "kadın ulu doğurur,
kadın yuvanın orta direğidir,
yuvanın kendisidir".

İşte bu felsefeyle, Alevi
toplumunda kadın-erkek ayrımı
yapılmaz. Hacı Bektaşî Veli
"kadınlarınızı okutunuz" diye-
rek bu konudaki hassasiyetini
dile getirmiştir.

Bu sebeptendir ki, Alevi
toplumu tarih boyunca dile
alınmayacak hakaretlere maruz
kalmıştır. Maraş olaylarında
"ulu" camide fetva alan "ehli
müslümanlar"ın kırpık sakallı
hocalar öncülüğünde gebe ka-
dınları öldürüp, karınlarını par-
çalaması unutmadığımız
örneklerden biridir.

Değerli canlar, hiç şüphe yok
ki, değerli hanımlarımızın, ana-
larımızın mücadelesi insanlık
düşmanlarının, yobazların mas-
kesini düşürecektir.

Gelin canlar bir olalım, mün-
kire kılıç salalım, mazlumun
hakkın alalım!

Sözlerimi, Naciye Bacı'dan
bir şiir okuyarak bitiriyorum.

Ey erenler, Eriş nasıl ersiniz?
Söyleyin sizinle davamız vardır
Bacıları niçin (nâkis) dersiniz
Bizim de Hz.Havvamız vardır
Bizi de halk eden Sübhan değil mi?
Arslanın dişisi, arslan değil mi?
Söyleyin, makbul-i rahman değil mi?
Ümmü Gülsüm, Zeynep, Leylâımız var-
dır
Naciye fakire, kemter bacı'dır

Muhammed Ali'ye kuldur, Naci'dir
Cümle erenlerin başı tacıdır,
İşte: Fâtımâtüzzehramız vardır

Açlık grevcisi arkadaşlar adına Ali Türkak'ın konuşması (özetle)

Bizler Mayıs 1989'da Türkiye'-
den buraya geldiğimizde İngiliz
Hükümeti çok sayıda emekçi
dostumuzu yüzgeri edip Türki-
ye'ye geri gönderdi. Yüzlerce
insanımızı da burada hapislane-
lere tıktı. Ancak Şiho İyigü-
ven'in ölümü ve Doğan
Arslan'ın yaralanması sonucu
hapislane kapılarını açtılar.

Hapishaneleri boşalttılar
ama, çoğu kişiye 1 yıl oturma
verip "aileni getiremezsin"
dediler. Daha yıllardır sonuçlan-
mayan davalar var. Bu nedenle
biz 20 arkadaş, "böyle yaşa-
maktansa herşeyi göze alıyo-
ruz" diyerek, 17 Şubat'ta
İngiltere İçişleri Bakanlığının
önünde açlık grevine başladık.
4 gün içinde 1000'den fazla
imza topladık. 51 milletvekili
açlık grevini destekleyen ve
durumumuzdaki bütün ilticacı-
ların ailelerinin getirilmesini
isteyen bir karar meclise sun-
dular.

17 gün zorlu bir mücadele
verdik. Ürünü de aldık. İlk
elde 5 arkadaşımıza 4'er yıl
oturma verdiler. Bir arkadaşımı-
za da 1 yıl almasına rağmen,
çocuklarını getirebilmesi için
bakanlık mektup verdi.

Değerli dostlar, mücadelemiz
bitmemiştir, hepimizin aileleri
gelinceye kadar devam edecek-
tir. Sorunumuz 20 kişinin sorunu
değildir. Sizleri de bu mücade-
leye çağırıyoruz.

Haklar verilmez, mücadele
ederek alınır.

Yaşasın işçilerin birliği! ●

A.Geyik

Y Küçük, vaktinin çoğunu kendisine "hocam, hocam" diyenlerin arasında geçirdiği için olsa gerek, ne yazarsa bu millet yer, yutar sanıyor.

Toplumsal Kurtuluş, Ocak 1992 sayısında, Nejdet Kanbir imzalı giriş yazısında şöyle diyor:

"**Toplumsal Kurtuluş**, teorik ve pratik açımlarında hep tepkiyle karşılanmış ve sonuçta birçok kez, süreç bu açılımlarında **Toplumsal Kurtuluş**'u doğrulamış ve haklı çıkarmıştır. Emperyalist Türkiye yazısı çıktığında birçok çevre 'bu da nereden çıktı' demiş, bazılarıysa suskunluğu tercih etmiştir. Oysa bugün birçok çevre Türkiye'nin yayılmacı emellerinden vs. bahseder oldular. Alternatif politika ürettikleri ise şimdilik görünmüyor."

Adı geçen yazı bu derginin Mart 1991 sayısında yayınlandı. Yukarıdaki kısa pasajda üç kez "birçok" sözcüğü geçiyor. Yani ne kadar "birçok" dersin o kadar "tek bir" kalıyorsun. Kim bu "birçok" çevreler? Kaldı ki, Yalçın Küçük'ün "yazıyı icadeden kişi" olduğu savı, "Türkiye burjuvazisinin emperyalistleşme stratejisi izlediğini ilk(!) tespit eden kişi" olduğu savından daha inandırıcıdır.

İnsaf ki ne insaf! Hadi kendi yazılarını okumuyorsun - bunu "anlayışla karşılarız" - bari başkalarınınkini oku! O zaman okumadıysan şimdi oku!

Yıl 1976. *İşçinin Sesi* 15 Eylül 1976 tarihli ilk sayısında, "Tekelci Burjuvazi Genişlemek İstiyor" başlığıyla bir başyazı yayınladı. Bir bölümünü buraya alıyoruz:

"Burjuvazinin en terörcü, en talancı güçlerinden oluşan MC hükümeti, Kıbrıs'tan sonra şimdi de Ege'ye gözlerini dikti. Demirel, 'Helsinki kararları bizi bağlamaz' dedi. Hora'yı Ege'ye saldı. Savaş kışkırtıcılığına başladı.

"Kıbrıs'ın önce askersel, sonra ekonomik istilası, *Türkiye tekeli burjuvazisinin genişleme ihtirasını, yayılmacı politikasını* açığa çıkardı. Önceleri 'Kıbrıs meselesi diye bir meselemiz yoktur' diyen burjuvazi... ardından Kıbrıs'a el attı. Adanın zenginlik kaynaklarına, turistik tesislerine, portakal bahçelerine çıkartma yaptı.

"Türk Hava Yolları, PTT, Kuzey Kıbrıs'ın ulaştırma işlerini üstlendi. Finans gurupları banka şubeleri açtılar. Türk lirası Kıbrıs'ta da geçer akçe oldu. 20 bin TC vatandaşı adaya yerleştirildi. Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu.

"Kıbrıs, tekeli burjuvazinin iştahını doyumlaya yetmezdi. Bunu birden patlak veren Ege sorunu da gösterdi. 2.Dünya sava-

şı sonunda Türkiye burjuvazisi, 12 adaların Yunanistan'a verilmesine karşı çıkmamıştı. O zamanlar 'kita sahanlığı', 'tarihsel' ve 'coğrafi' bağlar yok muydu?

"Bugün burjuvazi, 'Türkiye az gelişmiş ülkelerin, Orta-Doğu'nun teknolojik merkezi olacaktır' diyor. Tekelci burjuvazi 'teknolojik merkez' olmanın nereden geçtiğini çok iyi biliyor. Militarizm. Tekelci burjuvazi, *devletin askersel gücüne dayanmadan pazar tutmanın olanaksızlığını* görüyor. Militarizmi körükliyor. 1976 yılı bütçesinin yarısından fazlasını... silahlanmaya ayırıyor. Bölge-mizde barışı tehdit ediyor." (abç)

Hiçbir laf cambazlığına gitmeden yazılmış, belki biraz takır tukur ama billur gibi bir yazı. Yalçın Küçük ise, aynı yıl aynı hükümetle ilgili şöyle abuk subuk laflar ediyordu:

"Cephe Hükümeti, sermayeye esir düştü. Sermayenin hükümeti olarak kuruldu. Şimdi esir düştü." (Y.Küçük, "Sermaye ile yapayalnız", *Cumhuriyet*, 16 Nisan 1976. *Türkiye Üzerine Tezler*, c.4, s.459'dan)

MC hükümeti sermayeyi temsil etmiyor, "esir" düşmüş!

Yine aynı yıl, Küçük, Türkiye'deki kapitalist aşamadan söz ederken, şu incileri saçıp duruyordu:

"Olgun kapitalist toplumlarda çaresizlik, biriktirilen kârlarda, kârlı yatırım alanlarının daralmasında görülür. Daralma, ölüme götürüyor.... Türkiye gibi kapitalistleşme sürecinde olgunluğa erişmemiş toplumların durumu farklı. Burada da çaresizlik var. Yalnız başka türlü. Türkiye'de sermayedarların yatırım alanı sorunu *birinci derecede önemli* değil. Kârlarını, sömürülen sınıfların siyasal dayanma sınırını zorlayacak ölçüde, artırırsalar ve bunları istedikleri gibi yatırırsalar bile sorunlar bitmiyor. Bırakınız geniş halk yığınlarının bekleyişlerine cevap bulmayı, kendi kâr düzenlerinin devamını bile güvence altına alamayacak durumdadır. Bugün Türkiye'de sermaye sınıfına sınırsız kâr elde etme ve sınırsız yatırım yapma özgürlüğü tanınsa bile, sermaye sınıfı, kendi düzenini koruma ve sürdürme olanağından yoksun. Çaresizlik burada." (Y.Küçük, "Özgürlükçü sayılar", *Cumhuriyet*, 27 Şubat 1976. *agy*, c.4, s.427'den) (abç)

Devrimci durumun tepe noktasında yazdığı için birşeyleri farketmiş. Ama emperyalistleşme aşamasını "birinci dereceden önemli olmadığı" için "görememiş". Türk ordusunun Kıbrıs'a herhalde "bölge mutfağıyla" ilgili teorik bir çalışma yapmak üzere gittiğini sanıyor. Bulutlarda dolaşıyor.

Emperyalizm olgusunu bu

kadar az anlayabilen bir solcu, olsa olsa kendisinin saydığı "birçok" çevre içinde yer alır. Küçük şimdi kalkmış emperyalizm üzerine teori üretiyor. Ama yazmaktan ziyade, gerilere giderek örneğin şunları OKUMASI gerekiyor:

"Tekelci süper kâr, sermaye birikimini hızlandırır. Öte yanda, geniş yığınları hızla yoksullaştırır. Bu nedenle ve aradığı da olağan değil tekel kârı olduğu için, *ülke içinde 'kârlı' alanlar bulamaz olur*. Böylece, *ülkenin gelişme düzeyi ne olursa olsun bir artık sermaye* ortaya çıkar. Bu nedenle, tekellerin ve finans-kapitalin ortaya çıkışıyla birlikte, *sermaye ihracı da gündeme gelir*.

"Son yıllarda Türkiye'de sermaye ihracı denemeleri var. Bazı tekeller hatta İngiltere'ye (örneğin Kadir Has), bazıları İsviçre'ye (örneğin Vehbi Koç'un Fiat'la birlikte yaptığı yatırım) ve Almanya'ya, Kıbrıs'a, Libya'ya yatırım yaptılar. Libya, Suudi Arabistan, Irak ve öteki Ortadoğu ülkelerinde 24 Türkiyeli inşaat firması kontratla altyapı tesisleri kuruyor... Ama bu denemeler çok cılızdır.

"Lenin, *Emperyalizm* yapıtında, bir İngiliz 'finans kralı' olan Cecil Rhodes'ın 1895'te söylediği şu sözleri aktarıyor: 'Eğer iş savaşı önlemek istiyorsan emperyalist olacaksın' (abç) Ve, 'önde gelen Britanyalı burjuva siyasetçileri bile modern emperyalizmin salt ekonomik denebilecek kökleyle, sosyo-siyasal kökleri arasındaki bağı gördüler.' (Lenin *Toplu Yapılar*, İng. basım, c.22, s.256-257) diye ekliyor. Bugün Türkiye'nin önde gelen burjuva siyasetçilerinin bu bağı görmediklerini mi sanıyorsunuz? Görüyorlar. Son 10-15 yılda gelen giden tüm hükümetlerin programları gördüklerini kanıtıyor. Ancak, tükenmez sermayeyle ve çok yüksek teknolojiyle donanmış emperyalist devlerin varlığı, bu kapıyı açmıyor. Yapılan kısıtlı 'sermaye ihracı' da yine şu ya da bu emperyalist tekelin koltuğu altında gerçekleşebiliyor." (R.Yürükoğlu, *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*, 1978, s.55)

Bu kitabı Küçük'e hararetle tavsiye ederiz. Son onbeş yıldır okuması gereken herkes okudu. Artık Küçük de okuyabilir.

Tekelci sermayenin tekeli aşırı kârı arama zorunluluğu nesnel bir durumdur. Bu kârı içte bulamazsa dışa, bulabileceği yere gitmeye çalışır. Sermayenin mutlak büyüklüğüyle ilgili bir durum değildir. Yani tekeli kapitalizm, emperyalistleşme perspektifini *ta baştan* içinde bir tohum şeklinde taşır. Gücü elverdiğinde reel politikalara dönüştürür. "Emperyalistleşmek, başka halkları da sömürmek için Türkiye'nin ağzının suları akmaktadır" türünden vurgular

TKP'nin Türkiye kapitalizmiyle ilgili temel vurgularındandır.

Görüldüğü gibi, hiçbir meydana Küçük'ün hayal ettiği gibi boş değildir. Ama biz bir pay bırakarak Küçük'e şöyle diyelim: Eğer *İşçinin Sesi*'nde, son 16 yılda, Türkiye burjuvazisi'nin emperyalistleşme stratejisine vurgu yapılan 100'den az pasaj bulursa, bu önemli tespiti 1991 yılında ilk kendisinin yaptığını kabul edeceğiz.

Şimdi, Küçük'ün yazarken kendinden geçtiğini ve okumaya bile kıyamadığını düşündüğümüz "Emperyalist Türkiye" yazısına biraz bakalım.

Bir kez, Yalçın Küçük'ün, teorik planda bu tekellerle kesinlikle bir "alıp veremediği" var. Yazılarında Türkiye'deki devleti ve düzeni bir türlü tam adlandıramıyor. "Tekel" sözcüğünün son harfinden sonra eli daktilonun hangi tuşuna çarpıyorsa onu yayınlıyor: Tekel düzeni, tekeli devlet, tekeli düzen, tekelsiz devlet, tekelli düzen vb...

1976'da "Türkiye'de sermayedarların yatırım alanı sorunu birinci derecede önemli değil..." diye inciler saçan Küçük, 1991 yılında 1970'li yılların falına bakmış ve kan görmüş. Çünkü:

"Artık iç pazar saturasyon noktasına yaklaşmıştı ve bundan sonra dayanıklı tüketim araçları sanayilerinde de tekstil ve gıda sanayiinde olduğu gibi, o zamanlar tekstil ve gıda sanayileri ihracat şansı olan sektörlerin başında yer alıyordu, düşük ücret ekonomisi uygulanması zorunlu görünüyordu." (agy)

Esasında Küçük bugün oturup, "ben neden 70'li yıllarda böyle bir fal bakamadım" diye hayıflanıyor. Fal doğru çıkmış da, darbe olmuş da... Aynı tarihlerde benim doksanlık yatalak ninem de darbeyi görmüştü, "askerler gelecek" diyordu. Hem de fala bakmadan.

Yazıda, Türkiye'nin emperyalist devlet düzenine girişini çitlatan pasajlar, sahte Marksist edebiyatın bir şaheseri(!) olmaya mahkumdur. "Derin" okumazsanız anlayamazsınız:

"Türkiye, emperyalist devlet düzenine giriyor..."

"Kapitalist düzende devlet, kapitalistlerindir.

"Tekelli düzende, tekeller devletindir.

"Tekelli düzende devletin tekellerin olduğunu söylemek, gerçeğin binde birini anlatmak demek oluyor. Tekelli düzende devlet tekellerle de gerçekleşiyor..."

"Türkiye... tam tekelli düzene geçişi yaşıyor..."

"Türkiye'nin tekelli aşamaya girişiyle ilgili herhangi bir tartışmaya girmek istemiyorum." (agy)

Burada Küçük'ün ana sorunu Türkiye'nin tekeli aşamaya ne zaman girdiğidir. 1976'da olgun kapitalizmle, gelişmemiş Türkiye kapitalizminin çaresizliklerini karşılaştırıyordu. Demek ki o yazdığı tarihte Türkiye'de tekeli bir düzen "yoktu". Emperyalistleşme gibi bir perspektif de "yoktu".

Küçük, tekeli kapitalizmin emperyalistleşme tohumunu ta baştan içinde taşıdığını BÜGÜN anlamış. "Tekelli devlet varsa, mutlaka emperyalist politika ve düzenlemeler ortaya çıkıyor" diyor. Ama "yeni uyandım" demiyor.

Türkiye'yi tekeli düzene ancak 1980'li yıllarda, emperyalistleşme stratejisini daha yeni farkettiği 1991 yılına kadar uzayan bir süreç içinde geçiriyor. "Eylülist darbe, tekelli düzeni temel renk ve çizgi yapma operasyonudur" şeklindeki yumurta akından cümle bunu anlatıyor. Tekeli kapitalizm 12 Eylül'de egemen olmuş!!!... Dahası, Küçük, emperyalizmi ekonomik bir işleyiş değil, politika, politik düzenlemeler olarak anlıyor.

Türkiye'nin emperyalistleşme stratejisinin bugün reel programlara dönüştüğü açıktır. Ama Küçük, bu strateji ile tekeli olgusunun bağıni YENİ tespit ettiği için, hızlı "tahlil"ler yapmak ve "Türkiye... tam tekelli düzene geçişi yaşıyor..." (abç) demek zorunda kalıyor. Buradaki "tam" sözcüğü, yirmi yıllık bir tespit hatası yüzünden ileride başı sıkışırsa, geri dönüş kapısını aralık tutmak içindir.

Sonuç: Türkiye kapitalizmi, *Yalçın Küçük geç farkettiği için*, 1980 darbesiyle birlikte tekelli düzene geçiş sürecine girmiş ve emperyalistleşme aşamasına da, yine aynı nedenle geç ulaşmıştır.

Kendisine devrimci bir ideolojik geçmiş yaratmak için didinip duran Küçük'ün, kendi varlığını Lenin'den bu yana insanlığın başına gelen en mutlu olay olarak görmesini, birçok çevre gibi "anlayışla ve olgunlukla" karşılıyoruz. ●

“İkrar verdim, ikrarımı güderim”

Kavga, Hacı Bektaş Dernekleri Genel Koordinatörü Selahattin Özel ile görüştü

Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim Selahattin Özel, 1954 Artova (Tokat) doğumluyum. Aşağı yukarı 33 senedir İzmir'e yerleştik, hayatımızı burada sürdürüyoruz. Evliyim. Üç çocuğum var, ikisi oğlan biri kız.

Aşağı yukarı 10 yıldır Aleviliğin kurumlaşması için çalışıyorum. İzmir'de bir Hacı Bektaş Kültür ve Tanıtma Derneği kurmuş bulunmaktayız. Ayrıca Türkiye'deki Alevi-Bektaş toplumu için diğer derneklerle bir federasyona gitme çalışmalarımız var.

Dede olmadığınız göre Aleviliği bu kadar iyi bir şekilde kimden ve nasıl öğrendiniz?

Son on yıldır, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinden Dedelerle tanıştım, cemlere gittim, Alevilik üzerine yazılmış kitapları okudum, kendimi böyle geliştirdim.

Sizce Alevilik nedir?

Alevilik insanın insanlaşması doğrultusunda uğraş veren akımdır. Bu anlamda bakıldığında “dindir” demek doğru değildir. Bir yanıla bakıldığında da “bu din değil felsefedir” demek de doğru değildir. Ama, “özünde insan sevgisi olan, bilim olan, insanın bu dünyada en güzel şeylere layık olduğunu savunan bir öğretilerdir” demek bence yanlış olmaz.

Alevi kimdir? Alevi olmak için Alevi anne babadan

gelmek şart mıdır?

Alevi olmak için Alevi soydan gelmek gerekmiyor. Ancak geçmişten günümüze gelinceye kadar bu toplum büyük mücadeleler geçirmiş. “Alevinin katli vaciptir” gibi, “öldürenin yeri cennettir” gibi fetvalar verilmiş. Dolayısıyla Alevi toplumu kendini kollamak, gizlemek zorunda kalmış.

Uygulandığı şartlara, uygulandığı zamana dönüp baktığımız zaman haklılık nedenlerini buluyoruz. Bugün ise ben kızımı bir baba olarak tutucu, ırkçı, bağnaz, milliyetçi düşünen bir insana Alevi dahi olsa vermem. Herhalde siz de vermezsiniz.

O günün şartlarında insanı “hak” gören bir felsefeyle yetişmiş bir çocuğu, insanı “katli vacip” gören bir zihniyete nasıl verirsiniz? Onun içindir ki Alevi toplumu Sünni toplumu diye tabir ettiği topluma kızını vermemiştir.

Kız alınır, çünkü kimseye karşı değil. “İçimize gelen, eyvallah Ali'dir” denir. Kutsal kabul etmiş, insanlara o gözle bakıyor, hiçbir baskı yapmıyor. Ama kendisi de oraya vermesi gerektiğinde karşı tarafın aynı hoşgörüyü göstermeyeceği sabit.

Ama bugün bakıyoruz ki demokratik, aydın insanlarımız var ve Alevi toplumu bu insanlarla kız alışverişinde, damat alışverişinde bulunuyor. Demek ki bağnaz bir düşüncesi yok. Belli ilkeleri yaşama geçirmek için düşünülmüş bir yöntem.

Alevilik İslamın kurallarına bağlı bir inanç akımı

mıdır? Sünnilikle farklılığı hangi boyuttadır?

Bu konuda çok çelişkili ifadeler, yorumlar günümüzde basında ve kamuoyunda hâlâ devam etmektedir. Gerçekten çok enteresan ve benim için de önemli bir konudur.

Birinci olarak konuya şöyle bakalım. Türkiye'deki Alevi toplumunun bazı önde gelenleri, Diyanetten masa istiyor, ya da Diyanetten ayrı bir Alevilik kurumu istiyor. Diyanet devlete bağlı bir kurumdur ve din için kurulmuştur.

“Alevilik dindir, İslamiyetin kendisidir” dediğiniz anda Diyanetin size sunmuş olduğu şeye karşı çıkmanız mümkün değildir. “Burası din kurumudur, buyrun dininizi icra edin” derler.

Peki nedir? Aleviliğin doğuşu öz itibarıyla yalnız 1400 sene öncesine dayanmaz. Ali'den, Muhammed'den çok önce de vardı. Musa döneminde de vardı bunun özü, İsa döneminde de.

“Müslümanlık”, kılıç korkusuyla Müslüman olan insanlar. Gerçekten birşeylere inanıp, özünü vererek ikrar verip bağlananlara geçmişte “İslam” denirdi. Müslümanla İslamın farkı budur.

Ve İslamiyet, Müslümanlıkla yozlaştırılarak Muaviye zamanında camilerin kurulmasından günümüze kadar getirildi. Ama kurulduğundan bugüne bu öğreti biçimine muhalefet eden bir grup vardı, bu grup da Ali taraftarıydı. Yani Alevi toplumu o gün kabul edip de bugün reddetmemiş, doğduğu günden bugüne kadar muhalefet etmiştir.

“Tamam size hiçbirsey vermedik, ama tam 1400 yıldır sizi camiye sokmadık, bu da mı birsey değil?”

O zamanlar Şiilik gündemdeydi. Alevilik adı altında bir kol gündemde değildi. Şiilik sonra rayından saptırılarak Ehlibeyti sevmek, ama Ömer'in Muaviyenin koyduğu kurallardan da çıkmamak oldu. Sünnilik ile Alevilik arasında bir orta yol tutturdu.

Fakat Anadolu'da bunların daha üstünde, daha sağlıklı bakan bir Alevi toplumu var. Bunda Hacı Bektaş Veli'nin payı büyüktür.

Alevilik Sünnilik farkı düşünceden başlar. Ömer'le, Ebubekir'le, Ali'nin taht kavgası değildir. Mazlumla zalimin mücadelesidir. Dolayısıyla, düşüncede farklılığımız var. Biz onları “Enelhak” gözüyle görürüz, en ufak bir kötülükten sarfınazar ederiz, onlarda bu yok. Namazda niyazda şekilci ayrılığımız değil, *temelde* ayrılığımız söz konusu.

Anadolu Aleviliğinin biçimlenmesinde Hacı Bektaş Veli'nin rolü nedir?

Alevilikte öz çok önemlidir. Bir de detayları vardır. Bugün ben, “Hacı Bektaş-ı Veli şu tarih ile şu tarih arasında şunları yapmış” dersem, bu tartışılabilir. Verilerde eksiklikler olabilir. Ancak, bunlar önemli değildir. Bazı yazar çizer dostlarımız, hâlâ “Hacı Bektaş Veli üç sene önce veya sonra ölmüştür, çocuğu olmuştur- olmamıştır” gibi kavgaların peşindedirler.

Bana göre bu son derece yanlıştır. Hacı Bektaş Veli'nin üç sene önce ya da sonra gelmesi değil, niçin geldiği, neler yaptığı, düşüncesi önemlidir. Bu perspektiften baktığımız zaman Hacı Bektaş-ı Veli Anadolu'ya geldiğinde büyük zorluklarla karşılaşmış. Bugün insanlarda Aleviyim demek korkusu hâlâ varken, o yüzyıldaki ortama ve baskılara rağmen bunu söyleyebilmek, yaşatabilmek, dergahlar ocaklar kurabilmek, insan yetiştirmek herhalde bir hayli zordu. Hacı Bektaş-ı Veli bunu başarabildi.

Bektaşilik Alevilikten ayrı bir anlam taşımaz. Hatta Alevi toplumu der ki, “dün Ali'ydin bugün Veli'sin”. Türkiye'deki eski ocaklar Hacı Bektaş-ı Veli'yi “ocakların ocağı, kutupların kutbu” bir baş olarak seçmiştir. Hacı Bektaş-ı Veli'nin Anadolu'muza yaymış olduğu, günümüze kadar Bektaşilik ve Alevi-Bektaşilik dediğimiz düşünce, Anadolu Alevilerini Şiilikten, mollacı zihniyetten ayıran temeldir.

Bir de şuna dikkat etmek gerekir. Hacı Bektaş-ı Veli'yi günümüzde Sünnileştirmek isteyen bir kesim var. “Hacı Bektaş-ı Veli de namaz kılardı, dergahında da cami vardır”, vb. Cami oysa dergahın yüzlerce sene sonra *yaptırılmıştır*. Hacı Bektaş-ı Veli, günümüz anlayışında şeriatçı kesimin kıldığı namazı ise hiçbir zaman kılmamıştır.

Kılınan “namazı” anlamak için o Hacı Bektaş-ı Veli kültürünü almak, o boyuta gelmek gerekir. Pir Sultan da demiş, “alınmış abdestim aldırırlarsa, kılınmış namazım kıldırırlarsa, siz de Şah diyeni öldürürlerse, ben de bu yayladan Şaha giderim”. Acaba Pir Sultan'ın aldığı abdest, kıldığı namaz neydi? Tarikat namazı. Eline beline diline, görgüden geçmek, kendini dara çekmek, şimdiki deyimle özeleştirisini yapmak. Demek ki Hacı Bektaş'ın namazı bilinen namaz değil. Hacı Bektaş'ı Sünni gösterip bu toplumu da belli bir yere çekmek için yapılan spekülasyonlara karşı bu bilinmelidir.

Aleviler arasındaki bazı biçimsel farklılıklar özde farklılık getirir mi, özü bozabilir mi?

Önce farklılıkların nedenine bakmak gerekir.

Hacı Bektaş'ın dergahında yetişmiş dervişleri vardı. Bunlar belli yörelere bu işin eğitimcisi, öğretmeni olarak atandılar.

Bu yörelerin yaşama biçiminde farklılıklar vardı. Doğuda, batıda, yaşama biçiminden kaynaklanan o kadar farklılık var ki, bir yerde öğrendiğin reçeteyi

bir başka yerde aynen uygulayamazsın. Yöreye giden eğitmen, oradaki yapı içerisinde öğretiyi, temelinden sapmadan öğretmelidir, öğretmiştir.

Semahında farklılıklar vardır. Ege'de halay yoktur, doğuda halay vardır. Yörelerin kendine özgü gelenekleri, görenekleri vardır. O yörelere gidenler, o insanlarla kaynaşarak onların alabileceği düzeyde yolun dersini vermişlerdir. Bu da çeşitli cemlerde farklılığı getirmiştir.

Ama öz değişmiyor.

Tabii bir de devletin Osmanlı'dan beri yaptığı uygulamalar, vermiş olduğu payeler, sahte Dedelik icazetleri var. Babalık kolları var. Bunların da Anadolu'daki Alevilere bazı yanlış öğretimleri var. Bunlar belgeleriyle ispat edilip kamuoyuna açıklanmalıdır.

Hacı Bektaş-ı Veli Ahmet Yesevi'nin müridi midir?

Ahmet Yesevilikten getirirken Ebubekir'i, Osman'ı, Ömer'i kabul ediş var. Ahmet Yesevi, Lokman Perende. Hacı Bektaş Veli'nin bunlardan ders aldığı söylenmektedir.

Hacı Bektaş Veli'nin düşüncesi Ahmet Yesevi'nin düşüncesinden kaynaklanmıyor. Birçok olaylar içinde birbirine benzeyen yanlar bulmak mümkündür. Dinler tarihine, tarikatlar tarihine bakın, Rufainin Bektaşilikle alakası vardır. Bir Nakşibendi'nin benzer yönleri vardır. Ama bu, Hacı Bektaş-ı Veli düşünce ve felsefesi Ahmet Yesevi'nin düşüncesinden kaynaklanır demek değildir. Bunu söylemek asimilasyon politikasıdır. Hacı Bektaş'a Sünni külâhı giydirmek için düzenlenmiştir.

Mevlana'nın Alevilikle olan mesafesi nedir?

Mevlana Mevlana olmadan önce adı Celaleddin Rumi, şeriatı en üst makamına kadar öğrenmiş. İçerisinde yanan aşk ateşi, istek bu işin şekilcilik olduğunu kendisine göstermiş ve bir arayış içerisine girmiş. Tebrizli Şems ile tanışmış. Şems gelmiş, Rumi tarikatın, marifetin, hakikatın yollarını öğrenmiş.

Şaraba karşı olan, içkiye haram diyen Mevlana bağları kökünden kazıtmış, yani şeriatçılığı en iyi şekliyle yerine getirmiş. Ama sonra, bunun yanlış olduğunu öğrenince, düşüncelerine aradığı yönde bir kılavuz bulmuş ve kendini bu şekilde geliştirmeye başlamış.

Bana göre, Hacı Bektaş felsefesini tanıdıktan sonraki düşünceleri Mevlana'yı Mevlana yapmıştır. Ama gerek yaşadığı çevre, gerek destek görmüş olduğu kesim, o Mevlana'yı kabul etmeyip geçmişteki Mevlana'yla sonrakini bütünleştirerek kendi düşüncesindeki Mevlana'yı yaratmaya çalışmış, çalışmaktadır.

Mevlananın bir sözü vardır, “gel, ne olursan ol gel, bin kere tövbeni bozsan yine gel, bizim dergahımız umutsuzluk dergahı değildir”. Bunu, feyz aldıktan sonra söylemiştir. Bu da spekülasyonlara, “Mevlana puştı, pezevengi, hırsız, orospuyu dergahına soktu” gibi sözlere neden olmuştur. Orası bir eğitim yeridir, elbette ki insan dışarıdan gelecektir.

Hacı Bektaş Veli'nin felsefesinde bunun daha bir değişik biçimi vardır. O, “gel ne olursan ol” değil, “biz ayağa geliriz, çağır” demiştir. İlle gelmesini beklememiş, ayağa gitmiştir.

Yani Mevlana'nın, Alevi-Bektaş düşüncelerini taşımaya başladıktan sonra içinde bulunduğu ortamla, önceki evresini birbirine karıştırmamak gerekir. O zaman Mevlana bir şeriatçı olur. Mevlana belli bir süreden sonra namazı, niyazı, camiye bırakmıştır. Tebrizli Şems bu yüzden öldürülmüştür.

Mevlana'nın “gel, ne olursan ol yine gel” sözü ile

Hacı Bektaş-ı Veli'nin “gelme gelme dönme dönme” sözleri arasında çelişki yok mudur?

Farklılık vardır. Hacı Bektaş-ı Veli'nin “gelme gelme dönme dönme” sözü, belli bir eğitimden geçtikten sonra, Pir'e ikrar verme aşaması için söylenmiş bir sözdür. Ayrıca zor yok, gelmeyebilir de. “Bu yola gelersen, gerekirse baştan serden vazgeçersin, bunu öğrendin mi, yola canı gönülden ikrar veriyor musun?” anlamındadır. Hacı Bektaş felsefesinde, belli bir eğitimi alıp o kültürü benimsedikten sonra ikrar gündeme gelir. Mevlana öyle getirmemiştir.

Hacı Bektaş Veli'nin adındaki “hacı” takısı neden dolayı gelmiştir? “Hacı” yerine “hacim” demeli mi?

Celasun Dede'nin “Hacim Bektaş-ı Veli” tanımlaması da doğrudur. Bu, insanların yorumuna bağlıdır. Şu bir gerçek ki, Hacı Bektaş-ı Veli “ne ararsan kendinde ara” diyecek, “Mekke'de Kudüs'te değildir” diyecek. Sonra Mekke'ye gidecek, hacı olacak. Bu, kendi düşüncesine ters.

Bizde hac olayı, “cemal görmek” olarak tabir edilir. Hacı Bektaş-ı Veli binlerce yeri, binlerce insanı gezmiş dolaşmış, irşat etmiş bir bilgedir. Celasun Dede'nin dediği anlam da doğrudur, insan ziyaretinden dolayı onları tavaf ettiği biçiminde “hacı” sıfatının konması da bana göre doğrudur. İki tanımlama da çok ayrı kapıya çıkmaz.

Musahibliğin yapılanması günümüzde nasıl olmalıdır?

Alevilikteki musahiblik günümüzde geçerliliğini biraz yitirmiştir.

Bunun, yine dediğimiz gibi özü çok önemli. Aslında Alevi toplumu hepsi birbirine musahib. Hepsi aynı kültürün insanları, birbirleriyle çok iyi anlaşıyor, birbirlerini gönülden seven insanlar, yaşamlarında da herşeyleriyle “yarın gül yanağından gayrı” misali ortaklıklar.

Alevi toplumunun bütünü birbiriyle musahibtir derken, herkes birbirinin işine yardımcı olmalı, toplumun bütünü her türlü işinde birbirine destek vermeli, omuz vermeli diyoruz.

Eskiden musahib musahibten sorumluydu. Yani musahibin biri birisiyle kavga etse, bir cahillik yapsa diğeri de bundan zarar görürdü, ceme alınmazdı. Bunun bir nedeni vardı, “birbirinizi denetleyin, boş bırakmayın” anlamındaydı.

Oysa, ikrarı ben verdim, kimse almadı zorla. İsteyerek ikrar verdim mi, Pir Sultan'ın dediği gibi “ikrar verdim ikrarımı güderim”. Kişi kendi ikrarını kendi gütmek zorundadır. Bir başkası onu kontrol etmek zorunda değildir. İkrar, veren kişinin boynunda yular gibidir, kendisinin gütmesi, kendi kendisini kontrol etmesi gerekiyor.

Zaman değiştiği için, musahibliğin konumunun da değişmesi gerekir. O günün şartlarındaki musahiblik bugünün şartlarına uymaz. Son zamanlarda bundan dolayı musahibliğin kalkma yönüne gittiğini görüyoruz. Ama biz bu felsefenin özünü alsaydık, omuz omuza, yan yana, can cana, gönül gönüle olsaydık, musahibliğin özü kendiliğinden hayata geçerdi.

Günümüzde yapılacak şey demokrasiyi tüm kurul ve kurallarıyla yerleştirmektir. Çünkü ötekisi çok daha üst düzeyde bir konudur. İnsan egolarının bittiği yerde gelebilecek mükemmel bir düşünce biçimidir. Dolayısıyla biz onu anlatırız ama bu boyuttaki insana üst boyuttakini dayatmak yanlış olur. Yani önce toplumumuzu iyi tahlil etmek zorundayız. Alabileceği ölçülerde doğruları vermemiz gerekir.

Dedelik soyundan gelmeyen birinin Dedelik yapma-

si mümkün müdür?

Alevi toplumunda “Dedelik soydan ve kandan gelir” diye tabir etmişler.

“Soydan gelme, kandan gelme” deyiimi, Dedeleri birbirlerinden alıcı-verici yaparak koruyan uygulamadan kalmadır. Dede talipten kız almaz. Günümüzde bu elbette tartışılır, ama neden kandan ve soydan olduğunun arkasında bu yatar.

Diyelim ki benim Dedem geliyor, karımı kucaklıyor, senin eşine de, onun kızına da “yavrum, evladım” diyor. Aynı dersleri veriyor. Yarın, yavrum kızım dediğini ya kendine eş, ya da oğluna gelin olarak istiyor. Sen kendi öz kızını öz oğluna isteyebilir misin?

Günümüze geliyoruz, Hacı Bektaş-ı Veli “yolumdan giden evladımdır, belimden gelen değil” demiş. Burada vurgu “yoldan gitmede”dir. Bizler soy evladı, bel evladı olmayabiliriz, ama düşünsel olarak *yol evlatlarıyız*. Hangi milletten olursa olsun önemli değil, Biz Aleviliğin, Hacı Bektaş-ı Veli’nin yol evlatlarıyız. Önemli olan budur.

Toplum, bu kültürü almış, kendini yetiştirmiş, yol ehli olmuş insanları görüyor. Nitelikli, eline diline beline, her konuda yetkili gördüğü insanı kendine baş kabul ediyor. Dede olarak adlandırıyor, Pir olarak kabul ediyor. Önemli olan *toplumun* bu payeyi vermesidir.

Bugün Dedeler ne gibi sorunlarla karşı karşıyadır? Bu sorunların kaynağı nedir?

Dedelik kurumu, son on-onbeş yıldır canlılığını belli ölçüde yitirmiş durumda.

Geçmişe baktığımız zaman, Dedeler o günün şartlarında bize neler vermiş, ne tür bir misyon yüklenmiş görüyoruz. Dedeler birer öğretmen-eğitlendiler. Ve topluma bunları çok zor koşullarda veriyorlardı. Bu güzel insanlar, günümüze kadar, bilgileri doğrultusunda, ki en önemli bilgileri de “insan insanı sevmeli, hakkı insanda bulmalı”dır, görevlerini başarıyla yapmışlardır.

Günümüzde, bu kültürü layıkıyla öğretebilecek Dede sayısı azalmıştır. Bunda, dünyanın değişmesiyle eskiden gelen gelenek ve göreneklerin alt üst olması etkindir.

Solun da bunda rolü oldu tabii.

Türkiye’de sol, belli ölçüde Dedelik kurumunun karşısındadır. Bu tutumun Aleviliğe küçük bir faydası olmuş, toplumu sahte Dedelere karşı uyarmıştır. Fakat bunun yanında çok büyük bir zarar da gelmiş ve Alevi toplumu, kurunun yanında yaş da yanar misali Dedelik kurumunu büyük ölçüde dışlamıştır. Üç-beş ne yaptığını bilmeyen Dede müsveddeleri yüzünden, bugüne kadar toplumu ayakta tutma misyonunu yüklenen bu güzel insanların topluma bağları büyük ölçüde kesilmiştir.

Ama bakıyoruz, aydın geçinen, solcu geçinen Sünni kesim dediğimiz insanlar ne hocasını kovmuş ne de ona karşı gelmiştir. İçkisini benimle içiyor, ama benim Dedeme, bana “gerici” diyor. Oysa, o içkinin içilebilmesi, bu toplumun verdiği, benim Dedemin canıyla ödediği mücadele sonucudur. Bunu bilmiyor. Ayrımcılık dediğimiz tutum ağırlık kazanınca adamın devrimciliği, ilericiliği bitiyor. Geride Sünniliği kalıyor.

Dedeler böyle bir salvo atışının altında kalmışlar, ama günümüzde, bu işe sağlıklı bakan aydın arkadaşlarımız hatayı farketmişlerdir. Aynı cephede yer alanların birbirlerini dışlaması doğru değildir. Bu açıkça meydana çıkmıştır.

Alevi toplumunda en büyük ağırlık sevgidedir.

Sevginin olmadığı yerde insanlık, öğretici söz konusu olamaz. Bir gram sevgi, beşyüz kiloluk bilgiyi kaldırır. Sevgiyle verilen herşey kabul görür, yıkılması da güç olur. Çünkü önce sevginin oradan çıkartılması gerekir. İçimden sevgiyi alırsanız benim ne Muaviyenin askerinden, ne de faşistten farkım kalmaz. İşte bu düşünceyi bize taşıyan, Dedeliktir.

Alevi dernekleri, vakıfları biraraya gelsin, enstitüler, okullar kurulsun. Bunlar Aleviliği çağdaş boyutuyla, yorumuyla okutsunlar. Çünkü 1400 yıl önceki sistem ve şekiller bugün ağırlığıyla geçerliliğini yitirmiştir.

Aleviliğin özü insanı sevmektir. Bunun mihenk taşı, kötülük düşünmemektir. Aleviliğin bazı buradadır. İçinizden kötülük düşündüğünüz zaman sizi suçlayacak bir makam var mı? İşte orada Alevi öğretisi devreye giriyor. Benim Dedem bunu böyle öğretti, eğer bu kültürü özümlemişsem kötülük düşünmem.

Buradan Aleviliğin kadına bakışına gelelim. Kadınlar da Dedelik yapabilir mi?

“Dede” sözü, erkeği çağırıyor ama kadın yol önderliği yapamaz diye bir kural söz konusu değildir. Çok değerli kadınlarımız vardır. Bunlar, Dedelik, hatta Dedelikten daha üst makamlarda önderlik, rehberlik gibi vazifeler üstlenmişler ve yapmışlardır. Toplum bunu saygıyla karşılamıştır.

Öğretmenlik gibi bir iştir Dedelik. Öğretmenliği nasıl kadınlar da yapıyorsa, Dedeliği de yapabilirler. Ama kadına, diyelim ki Necla Dede denmez, Necla Ana denir.

Alevi kültüründe kadın çok önemli bir yer tutar. Ben erkek kadından üstündür ne de kadın erkekten. Ben olmazsam o olmaz, o olmazsa ben olmam. Kadınla erkek bir bütündür, biri rahman biri rahimdir. Evinde ocağında, çalışmasında bir, her türlü uğraşında, mücadelesinde bir! Onları birbirinden ayırdığımız zaman insanlık söz konusu olamaz.

Dedeliğin çağın gelişmelerini yeniden yakalaması amacıyla kurulacak eğitim kurumu üzerinde biraz dursak...

Günümüz şartlarında, geçmişten örnekler alıp onun özünü çağdaş boyutlarıyla yarına taşıyacak, bu işlevi yürütecek kurumlara ihtiyaç vardır. Bu da işte enstitüler, okullar olabilir.

Hazırda Ankara’da bir Alevilik kurultayının toplanması söz konusudur. Bu kurultayda Aleviliğin sorunları, bu enstitünün kurulması tartışılacaktır. Konu, buradan çıkacak sonuçlar doğrultusundaki çalışmalara göre yerini bulacaktır.

Ama bana göre, “şu şöyle olmalıdır, bu böyle olmalıdır” gibi bağlayıcı kurallar koymak, Alevi toplumunun düşüncesine ipotek koymaktır. Düşüncelerimizi elbette söyleyeceğiz. Bunun yeri de kurultaylar, paneller olacak. Toplum konuşacak. Bütün istemlerden sentezler meydana getirilecek ve hayata böyle geçecek.

En önemli nokta şu. “Çarıklı erkan” dediğimiz, “ehlikamil” dediğimiz insanlar, Dedeler, Babalar, Rehberler, ozanlar, Aleviliği bugünkü konumuna getirmişlerdir. Artık, “mektepli”lerin, akademik kariyer sahibi insanların olaya el atması zamanı gelmiştir. Dolayısıyla, akademik kariyerdeki insanlarla çarıklı erkanın, ozanların oluşturacağı kurullar bunun geleceğinin nasıl olması gerektiğini saptayacaktır. Doğru olanı budur.

Devletin Aleviliği kendi içine çekme çabalarıyla ilgili neler düşünüyorsunuz?

Nedeni belli. Türkiye’de şeriatın önüne set çeken bir toplum var. Alevi toplumu, laikliğin dışında hiçbir

sistemi benimsemez. Çünkü laiklik Alevilerin kurtuluşu demektir. Laiklikle bu insanlar rahat nefes alacaklardır.

Bazı kesimlerde “Alevi toplumu ezildiği için ilerici” diye beyanatlar okuduk. Ben buna katılmıyorum. İnsan durup dururken ezilmez. Herhalde düşüncesi ileride olduğu için ezilir. Aleviliğin, geçmişinden bugüne *düşüncesinden dolayı* ezilmişliği söz konusudur. Felsefesinin güzelliği, onu bugüne taşımıştır.

Alevi toplumu candan geçiyor, dahası yok. Maldan geçiyor, dahası yok. Onu ne siyasi güçle, ne silah gücüyle, ne de ekonomik güçle satınalmak mümkün olmamış. O zaman, düşüncelerinde değişiklik yapmak, kültürünü yozlaştırmak, araya başka şeyleri sıringa etmek, bunu başlatmışlar.

Fakat, devletin politikasının arkasında böyle bir niyeti sakladığı, Hacı Bektaş uluslararası şenliklerinde, diğer Alevi toplantılarında, gecelerinde ortaya çıkmıştır. Hacı Bektaş anma törenlerinde aşırı dini müzikler, Alevi toplumunun bugüne kadar benimsemediği, ne hak aşığı ne halk aşığı olan ozanların, erotik dans gruplarının çağırılması, felsefemizin özüne ve yaşam biçimimize terstir.

Ama Alevi toplumu bugün de ilerici konumunu belli bir düşüncenin arkasına saklanmış olan insanlara teslim etmeme kararı almıştır. Bunun mücadelesini veriyor. Bunun da tek yolu *kurumlaşmak!* Federasyona, konfederasyonlara gitmek...

Kurumlaşma, ilk elde, Alevilikteki bugünkü dağınıklığın kaldırılmasına yardımcı olacak, değil mi?

Bu dağınıklığın sebeplerinden biri de, Osmanlıdan beri gelen ve günümüzde izlenen politikaların sonucu, Alevi toplumunda ortaya çıkan, çelişkili, “arafatta kalmış” dediğimiz insanlardır.

Asimilasyon politikasına, devletin istediği çalışmalara yakın düşen, Alevi toplumu içinde diyanetin uzantısı olan bu insanlar da kurumlaşmaya, derneklerle çalışmaya başlamışlardır. Fakat Alevi toplumu çok duyarlı olduğu için, belli şeyleri net bir şekilde söylemekten kaçınmaktalar.

Bizle beraber çalışmalarına gelince. Alevi toplumu olarak sorunlarımız aynıdır. Hepimize aynı iftira atılıyor. Sorunlar şimdilik aynı olunca, bir birliklilik söz konusudur.

Ama yakında saflar netleşecek, akkoyun karakoyun meydana çıkacaktır. Diyanet uzantısında dinci, şeriatçı geçinen bu tip kişi ve kuruluşlar teker teker ortaya çıkmaya başlayacaktır. İnanıyorum ki Alevi toplumu bu tür görüşlere rağbet etmeyecektir. Biz bu insanları belli bir süreç içinde doğruya çekemezsek, ileride Alevilik adına büyük bir kaos yaşanabilir. Bu kaosun yaşanmasını istemiyoruz. Hepsine kucak açtık. Fakat “hep beraber, ama doğrudan yana beraber, eğriden yana değil” sloganıyla yola çıktık.

Yine de, farklı yorumlar getirerek farklı boyutlarda örgütlenmeye çalışacak kesimler çıkabilir.

Alevilik katı kalıplara bağlı değildir. Katı kalıplar koymak, Aleviliğin özüne terstir. Örneğin, çağdaş cemevleri kültür evleri diyoruz. Derneklerimizin tüzüklerinde bunlar var. Fakat ileride cemevlerinin statüsü, ne şekilde çalışacağı konusunda problemler çıkabilir. Aynı sorun enstitü ve diğer konular için de geçerli.

Geçmişte yapılan oniki hizmetleri, otantik özellikleriyle bugün kültür ve cemevlerinde yaşatmak mümkün. Ama tüm Alevi toplumunun yaşamını sırf cemevine bağlama düşüncesi yanlış olur.

Çocuklarımız bu kültürün anlamını, içtihatın ne olduğunu, bu sembolik hareketlerin ne anlam taşıdığını bildikçe, Alevi düşüncesine saygıları,

İkrarı ben verdim, kimse almadı zorla. İsteyerek ikrar verdim mi, Pir Sultan’ın dediği gibi “ikrar verdim ikrarımı güderim”

sevgileri artacaktır. Ama hayatlarını biçimlere değil öze bağlayacaklar.

Tüm bu sorunları üç beş yılda bitirmek güzel birşeydir, ama mümkün görünmüyor. Zaman içerisinde rayına oturacaktır.

Bazı solcu çevrelerin Aleviliği anlayış, kavrayış yoksunluğunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Benim koyduğum teşhis, toplumumuzda bir anlamama hastalığı var. Ne hikmetse, bizim canlarda da anlamama hastalığı en ön saflarda.

Bana göre dinim imanım vicdanım, akıl terazimdir. Akıl muhasebemdir. Ben bu anlamda dini kabul ederim. Dini, dört kadını hak gören, ama elini tutmayı zina kabul eden zihniyet bağlamında düşünürseniz, ben dinsizim.

Alevi düşüncesinde suça, yanlış tutumun temeli şudur. Kişi suçu neden, hangi ortamdan dolayı işledi? Toplum bunun üzerinde düşünmeli ki, o suçu bir daha ortaya çıkartmayacak tedbiri alsın. Sevgiyle, güzellikle yaklaşılmalı. Bunun adına dindir diyorlarsa Alevilik dindir. Dinsizliktir diyorlarsa, dinsizliktir.

Kaldı ki, tarih önümüzde. İnsanlığın karşısındaki yobaz güçlere karşı koyan insanlara bakıyoruz. Bunlar gericiyse, biz de "gericiliğimizi" kabul ediyoruz.

Geçenlerde Çepnidere'de de anlattığım yaşanmış bir olayı burada söylemek istiyorum. Sol geniş bir yelpaze, herkes solculuğu kendi kafasına göre addedip, kırka elliye bölünmüş. Doğudaki bir yöremizde Dedemizin birinin ceminde, bu parçalardan birine mensup solcu arkadaşlar, "Dedelik sömürücülüktür", "Dedeler bize birşey vermedi" gibi sürtüşmeler yaratmışlar. Sonra da "sosyal faşist, sosyal it" gibi sataşmalarla kendi aralarında kavgaya başlamışlar. Dede müdahale etmiş. Demiş ki, "Rusya'dan dört karga gelir, bizim çöplüklerde yer içer sevişirler, yavru da yapar giderler. Hayvan hayvanla anlaşıyor da, sizler insan, hem de aynı kültürün insanları, hem de solcu olarak niye anlaşıyorsunuz?" Bu söz üzerine saldıran yine Dedelere döner, "Dedeler bize birşey vermedi, Dedeler sömürücü..." O zaman, Dede, "evime gelene yer verdim, altına döşek serdim diye sömürücüysen, siz de sömürücüsünüz. Tamam size hiçbirşey vermedik, ama tam 1400 yıldır sizi camiye sokmadık, bu da mı birşey değil?" diyor.

Buradan ders çıkarılmalı. Eğer çıkarılmıyorsa, bizim onlara bıkıp usanmadan anlatmaktan başka yapacak birşeyimiz yok. Ama şunu söyleyeyim: Duymak anlamak istemeyen kadar sağır, görmek istemeyen kadar kör olamaz. Eğer aydınsalar, solcuysalar lütfen görmeye çalışsınlar.

Aleviliğin genelde ulusçuluğa, özelinde de Türk ve Kürt ulusçuluğuna bakışı nasıldır?

Alevilik böyle bir kavramı, milliyetçiliği *kabul etmez*. Özüne terstir. Aleviliğin özü sınıfsız toplum kavgası veriyor, tüm dünya insanlarını kardeş görüyor.

Bugün Türkiye'de bir HEP olayı var. Bu Kürt milliyetçiliğine dönüştürülmekte, Alevi toplumunun 1400 senedir sürdürdüğü ilerici konum da, bugün bazı güçlerin isteği doğrultusunda gerici konuma düşürülmek istenmektedir. "Ya Kürtçülük olayını destekleyin ya da devletle düzenle işbirliği içinde-siniz, döneksiniz" vb. suçlamaları kulağımız duyuyor. Bu son derece ilkel bir iştir.

Biz 1400 yıldır Türk-Kürt ayrımı yapmadan *insanlık adına* mücadele veriyor ve bu nedenle eziliyorduk. Biz ezilmişliğe karşıyız. Ama ezilmişliğin şovenistliği olmaz.

Ama sen Kürt-Türk diye ayırıyorsun. Bunu HEP olayında gördük. Bir grup aydın geçinen insan var başında, ilerici-komünist geçinen. Ama taban, bunlarla taban tabana zıt. Taban Refahçı, Selametçi.

Seçimlere gidildi. İsimlere bakıyoruz, HEP'te hiçbir Alevi aday *gösterilmiyor*. Çünkü taban *istemiyor*!.. İnsanlık adına mücadele ederek HEP'te

yer almış insanlar, Alevi-Sünni, Türk-Kürt ayırmadan *ezilmişliğe karşı* mücadele eden insanlar dışlanıyor. Ondan sonra da "Aleviler gericidir, HEP'i desteklemiyor" gibi fetvalar veriyorlar. Buna benzer oyunlar Alevilerin başında yüzlerce senedir oynanıyor. Alevi topluluğu bu oyunları yutmaz.

Alevilik milliyetçiliğe taraf olamaz. Aleviliğin tavrı nettir, somuttur. Alevilik doğrulardan yana tavır koyar. Ezilenin ırkı, dini imanı olmaz. Biz tüm dünya insanlığını kardeş gözüyle görüyoruz. Bir Alman Almanı dövse, bir Rus bir Rusa sövse, küfür bize gelir.

Alevi toplumu ezilenin, sömürülenin, hakları gaspedilenin yanındadır. Ama gerek solda, gerek Alevilikte, *milliyetçilik bizleri hiçbir yere götürmez. Ana hedeften uzaklaştırır, bizi böler*. Kaldı ki, Alevi toplumunun, "bu Sünnidir bu bilmemnedir" diye bir ayırım yapması dahi sözkonusu değildir. Böyle bir düşüncenin milliyetçi akımlarla, milliyetçi cephelerle hiçbir ilintisi, bağlantısı sözkonusu olamaz.

Bugünkü devlet örgütlenmesi laik midir? Sizce nasıl olmalıdır?

Yavuz'un Şah İsmail'i yenmesi ve halifelik, şeyhülislamlık kurumunu getirmesiyle birlikte Osmanlı sistemi, padişahın hem padişah hem de en büyük halife olarak bütün fetvaları kendi istediği gibi verebileceği bir yapıya göre şekillendi. Adamin padişahlığı allah vergisi oldu, ona karşı gelen "Kuran'a ve allaha karşı" gelir addedildi.

Alevi toplumu ise, "elindeki yetki allah vergisi değil" diyor. Bu kavga bugüne kadar geliyor.

Atatürk kurtuluş savaşından çıktığında, karşısında yüzlerce yıldır şeyhlerle, imamlarla, müftü, kadılarla yönetilen bir memleket var.

Atatürk bu memlekete laiklik kurumunu uyarlamak için uğraş veren insandır. Alevi toplumu da bunun için Atatürk'ü sever.

Alevi toplumu, bugün devletin, tüm kurum ve kuruluşlarıyla laik çalışmasından yanadır. Bu, devletle din işinin *ayrılması* demektir. Laik bir devlette vatandaşın dini inancı olur, devletin olmaz.

O zaman, biz diyoruz ki, devlet laik sisteme göre yönetilecekse, Diyanet için 5 bakanlığın bütçesini geçen bir bütçe ayrılmasın. Diyanet işleri, lağvedilsin, inanan insanlar inançsal, dinsel kurumlarını kendi imkanlarıyla kursun, bütçesini kendi koyduk-

ları parayla finanse etsinler.

Çok önemli bir sorunuz: Laikliğe aykırı bir eğitim sistemi var, din dersleri zorunlu. Bu, anayasanın eşitlik ilkesine de ters. Dinsel inançta zor yok, dersinde niye olsun? Zorunlu din derslerini *kaldırın*. İsteyen seçmeli olarak ders alsın.

Diyanetten masa isteme girişimine ne diyorsunuz?

Birileri çıkıp hem "Alevilik yoldur, felsefedir, erkandır" diyor, hem de diyanetten masa istiyor. Olmaz öyle şey!

Tabii ki istemlerimiz olacak. Ama diyanetten masa almak, pay almak değil, devletin din işinden resmi olarak vazgeçmesi. Biraz önce de dediğim gibi, hangi inançtan olursa olsun inanan insanların kendi ibadet yerlerini kendilerinin kurması, kendilerinin finanse etmesi. Doğrusu budur.

Bazı çevrelerce "Aleviliğin 'izmlere' gereksinimi yoktur" deniyor. Bu bakışı nasıl yorumluyorsunuz?

Bana göre "izm" derken Aleviliğin şu "izme" gereksinimi olmaz: Faşizme!

Ha, geriye kaldı sosyalizm. Sosyalizmin özüne, köküne, sistemine baktığın zaman, Alevilikten çok farklı bir sistem değil.

Buna yine bir kaba tabirle örnek vereyim. Eskiden ben buradan Hakkari'ye, Ankara'ya kardeşlerime ekmek, un filan gönderiyordum. Kağı ile 40 günde gidilirdi. Sonra otobüs çıktı, otobüsle dört günde. Uçak çıktı, birkaç saat içinde.

Amaç ne? Amaç insanlığa en güzel hizmet değil mi? İnsanlığın kardeşçe yaşayabileceği sınıfsız dünya değil mi? Ben sınıfsız toplum için kavga veriyordum ama bugün sınıflar var. İşçi sınıfı ve burjuva sınıfı var. Bunlardan biri ezen biri ezilense, Alevilik ezenin yanında mı yer alacaktır? Elbette ki hayır!

Aleviler bugüne kadar siyasi tercihlerini genellikle sol partilere yönelik yaptılar...

İnsanların düşünceleri ilerici olmasa, siyasi tercihlerinde de ilerici olmaları mümkün değildir. Bunlar birbirleriyle bütündür.

Alevi toplumu, tartışılmamış, üstü örtülü hiçbir şey bırakmamış. Cinselliği de, allahı da peygamberi de tartışmış. Yeni değil, yüzlerce yıldır. Arif Sağ'ın bandındaki Latife bacı örneği var. Latife Bacı, bundan üçyüz yıl önce kadın haklarının temsilciliğini yapmış, içeriğini açarsanız olayın özü budur. Bir çizgi çektiğin zaman solda kalıyor.

Alevi toplumu, örgütsüzlüğünden dolayı, kendi anlayışıyla örtüşmediği halde soldaki partilere oy verdi. Bir dönem geldiğinde de Alevi felsefesi ve yaşam biçimiyle örtüşen siyasi çizgilere yönelebilir, veya böyle bir siyasi çizgiyi kendisi yaratabilir diyebilir miyiz?

"Alevi partisi" kurmak, Aleviliğin özüne terstir. Ancak Alevi kültürünün doğruluğunu özü bilen ve siyasal bilinçle birleştiren insandan topluma fayda gelebilir.

Geçmişte Aleviler, sosyal ve demokrat çizgide partileri desteklediler. Fakat her ne hikmetse günümüzde Alevilik bu kurumları rahatsız ediyor. Öyle veya böyle çeşitli engellemeler var. Oysa biz Sünni denilen kesimden nitelikli, dürüst, bilinçli bir arkadaşımızı Alevi ama o kadar bilinçli olmayan bir adaya tercih etmişizdir.

Alevi toplumu, daha örgütlü, daha toparlanmış olduğunda bunlara ders verme zorunluluğunu yerine getirecektir. Federasyon veya konfederasyon şeklinde örgütlenen Alevilik, kamuoyuna *istemlerini* götürecektir.

Mücadele, önümüzdeki dönemde daha da keskinleşecek, saflar netleşecek. Alevi toplumu haklarını almak için büyük mücadele veriyor. ●

Çepni boyu Dedelerinden Veli Çimen Dede, görüşlerini *Kavga*'ya anlattı

“Öl ikrar verme, öl ikrardan dönme!”

Bu dünyada gam yükünün tüccarı oldum
Çekmem bu derdi bölek seninen
Seni seven kulun sarardı soldu
Çekmem bu derdi bölek seninen

Gene gam yüküne tüccar ben oldum
Bulmadım lokmamı arada kaldım
Medet mürvet Şahım kapına geldim
Çekmem bu derdi bölek seninen

Seherinde okunur Allah-ü ekber
Hışmından titredi kul bab-ı heybet
Süleyman carına yetişem Haydar
Çekmem bu derdi bölek seninen

Seni seven gafletinden uyanır
Muhammed Ali'nin nuruna boyanır
Ancak bu yareye gelip dayanır
Çekmem bu derdi bölek seninen

Bağlarına gazel düştü güz oldu
Gitti gider ömrüm, ömrüm az oldu
Kul Himmetin yaraları yüz oldu
Çekmem bu derdi bölek seninen

Hüü diyelim kapatalım.

Dede, aslen nerelisin, nerede yerleşmişsin, anlatır mısın?

Sizlerin düşüncesine evvela teşekkür ediyorum. Çalıştığınız, gütmüş oldu-

ğunuz davanın da ne olduğunu anlıyorum. Bu dava, insanlık, sevgi, birlik, eşitlik, kardeşlik davası. Bütün dünyada eşit olalım, bir yaşayalım. Düşünceğiniz bu değil midir sizin?

Evet, budur.

Aslım Maraşlıdır. İsmim Veli Çimen'dir. Dedem Maraş'ın Elbistan Aşağı Yabalak köyünden ayrılmış, Kars'a gitmiş, Kars'ın en mahrumkâr bölgesinde yaşamaya devam etmiş. Biz Kars doğumluyuz. O memleket çok dar gelirdi. Çok verimsiz bir memleket olduğundan, bir sanayi memleketi diyerek İzmit'in Gebze'ye geldim.

Veli Dede, hiç Alevilikle bağlı olarak mahkemeye düştün mü?

Üç mahkeme geçirdim Alevilik-kızılbaşlık davasından. “Kızılbaşdır, gavurdur, ana-bacı tanımıyor, bunu buradan kovacağız” diye hücum ettiler. Ben de 3 kişiyi mahkemeye verdim.

İyi dinliyorsunuz değil mi? Mahkemeye gittik. Hakim, “gel vazgeç” dedi. Dedim “hakim bey bunlar bana kızılbaş” diyor. 150 kişi de dinliyor. “Bunun çocuğu,” dedim, “benim torunumla okula beraber gidiyor. Bu,

ecdadı gibi halk arasına nifak tohumu saçıyor.”

İkinci mahkemede iki şahit komşum var. Birinin adı Bektaş, birinin adı Hacı. Biri Tokatlı, biri Erzincanlı. Hacı şöyle dedi, “benim adım Hacı, onun adı Bektaş, senin adın Veli, üçümüz de bir adamın ismini taşıyoruz. Eğer bu mahkemeyi sen yenemezsen ismimiz bize haram olsun”.

Biz insanız yahu. Kızılbaş, Alevisi, Tatarı mı var? İnsanız biz, dünyaya insan geldik. Allah Alevi, kızılbaş diye birşey mi yarattı, yoksa insan mı yarattı?

Dünya, insanlığın dünyasıdır. Dünyaya birliğin, beraberliğin, sevginin, duygunun, eşitliğin, kardeşliğin dünyasıdır.

İnsan emeğin karşılığını alacaktır, işçi sınıfı işçi haklarının ne olduğunu dünyaya gösterecektir.

Biz insanız. İnsan gibi yaşamak istiyoruz. Eşitlik, kardeşlik. Yalnız Türkiye’de değil, bütün dünyada. Alevilik eşitliktir. Tekrar tekrar söyledim ya kardeşliktir, birliktir, beraberliktir. Eline, diline, beline sahip olmaktır. Güzel ahlak, temiz huydur. Bütün dünyadaki insanlara bir nazarla

bakmak, kardeş etmektir yani.

Biraz kendinden sözeder misin Veli Dede? Bugüne nasıl geldin, neler yaptın?

15 yaşında başladım ben. Şimdi 71 yaşımdayım. O gün bugündür elimden geldiği kadar ilme hizmet etmeye, bilim adamlarıyla oturup kalkmaya, aydın fikirliyle oturup kalkmaya, insan haklarını kimler savunuyor, bunları tecrübeyle öğrenmeye devam ettim.

12 sene Kars’ta köyümde muhtarlık yaptım. Albayıyla, hakimiyle, savcısıyla boğuşmuşumdur. Hep de Alevilik felsefesini savunmuşumdur.

Dede, Çepni Alevilerindensin. Bize Çepni boyu hakkında bilgi verir misin?

Şimdi, Çepni zamanında bir büyük adammış herhalde, isim olarak Çepni aşireti kalmış. Çepni boyu olarak tarihini okumadım.

Sivas’lı bir arkadaş, Çepni dedi, cemde gözcüdür. Çepnibaşı Karacamehmet’miş.

Çepni, bir büyük insanın ismi gibi gelir

Kadın erkeğin gerisinde değildir, erkekle eşittir. Cem yürütme değil 4 kapı 40 makamı da yürütür. Yeter ki hakikat sahibi olsun.

bana.

Bize Teceli de derler. Teceli Türkmeni derler. Biz de Orta Asya'dan gelmişiz.

O zaman dilersen yine Alevilik konusuna dönelim.

Alevilik her yerde birdir. Ama, bazı çıkarıcı Dedeler talibin ekmeğini yemişler, rakısını içmişler, hakullahını almış, kurbanını kesmişler. Karşılığında ne ilim vermişler, ne irfan.

Çoban hiç koyunu güder mi dağda
Olmasa gönlü çift yoğurt yağda
Seyrani meyvazı ağacı bağda
Budalar dalından köküne kadar

İlimsiz irfansız insan, bahçede kurumuş ağaca benzer. O Kırım tilkileri talibi yemişler, gördük biz bunu.

Bilin mi azizim neye acırım
Doğruyu söylemeyen dile acırım
Babam olsa dahi affetmem
Kendini bilmeyen kula acırım

İnsan allahdır. İnsandan başka allah yoktur. Çünkü allahın var olduğunu insan yaratmıştır. Harabi diyor ki;

Daha allah ile cihan yoğukun
Biz bunu varedip ilan eyledik
Kendisinin hiçbir mekanı yoğukun
Hanemize aldık mihman eyledik

Kendisinin ismi yoğidi
İsmi şöyle dursun cismi yoğidi
Hiçbir kıyafette resmi yoğidi
Şekil verdik tıpkı insan eyledik

Harabi'nin sözüne bak. Harabi 17 sene İstanbul'da divan katipliği yapmıştır. Bir Sünni çocuğudur bu.

İşte dostlar, Aleviliği de o Kırım tilkileri dediğim Dedeler böyle parçalamışlar. Kendi çıkarları doğrultusunda, ilim irfan vermemişler.

Kulak ayrı işitmesin, göz ayrı görmesin, burun ayrı koku almasın, ağız ayrı söylemesin, gönül ayrı duygu duymasın. Bunun hepsini bir kanaldan akıtırsan allah sende mevcuttur işte. Allah böyle mevcuttur.

O zaman devlet de kalkar, o zaman avukat da kalkar, ordu da kalkar.

Tabii. Herşey kalkar, dünya güllük güneşlik olur. Zaten vakit yakındır. Güneş doğmuştur. Münafıklık bütün ortadan kalkacaktır.

Elbette ki bazı kırımlar olmuştur. Yavuz Selim Türk kahramanı(!) olmuş. Hayır, Türk kahramanı değil, Türk düşmanıdır Yavuz Selim. Bunu, Türkiye Cumhuriyetine değil bütün dünyaya sesleniyorum, hemen söyleyin.

İnsanlık düşmanıdır aynı zamanda.

İnsanlık düşmanıdır. Neden düşmanıdır? 190 bin tane Türkü, Alevi kesimi olan 190 bini topladı, Dicle şehrinin

kenarında yemin etti, "Bir Türk kesmeyeceğim" dedi. 189 bin kesti. Kanını oluklara dökerken "ben yeminimde sağlamım" dedi.

Atatürk, laik cumhuriyeti kurarken orada (Hacıbektaş'da) misafir olmuş, Büyük Cemaleddin Efendi'den destek almıştır. Bende Atatürk'ün Cemal Efendi'ye göndermiş olduğu 5 tane imzalı telgrafı var. "Siz olmasaydınız ben bu laik cumhuriyeti kuramazdım" diyor.

Biz bir olamazsak hiçbir yere gidemeyiz. Öküzün boyunduruğunu sen bir yana ben bir yana çekersem çift sürebilir misin? Öyleyse gel, beraber yola gidelim, birlik edelim.

Yoldaş olalım.

Yoldaş olalım. Unutmuyorsun, yoldaşlığı da unutmuyorsun.

Bize daha önce, dünya yediyüz yıl önce Alevilik üzerine kurulmuştur demiştiniz. Bu nasıl oluyor, anlatabilir misiniz?

Pek öyle değil, dünya Alevilik üzerine kurulmamış. Dünya insanlık üzerine kurulmuş, insanlık da Alevilik felsefesinde tamamdır. Şöyle tamamdır. Bundan yediyüz sene evvel, bir Alman filozofu bir kitap bulur. Kitabın üstünde avuç, aya büyüklüğünde bir mühür var.

Mühürün üstünde bir eski yazı var. Hz.Peygamber'den başlar, Oniki İmamlara kadar selavlatlar. O filozof, "6.İmam Cafer-i Sadık ilmin atası" der.

İmam Cafer'in kim olduğunu biz biliyoruz da İslam alemi bilmiyor. Türkiye ne olmuş?

Avrupa ilmi eline almış
Onun sayesinde feza dalmış
Türkiye oruçta, namazda kalmış
O zaman ilerler mi güzel Türkiye

İlerler mi?

Bugün televizyonlarda Mevlana'yı doya doya seyrettiriyorlar. Onu gösteriyorlar da, Orta Anadolu'da Hacı Bektaş-ı Veli'nin ne yaptığını göstermiyorlar. Hacı Bektaş Veli'nin felsefesi gerçek yönüyle yayınladığı an, sizin dediğiniz vakit gelecektir. Ve geliyor da.

Hacı Bektaş Veli büyük bir devrimcidir. Topsuz, tüfeksiz devrimcidir. Yırmıaltı ülkede dergahı var. Neyle kummuş? İlmiyle. Kelimesiyle, hüccetiyle. İnsanlığı birbirine çağırma, eşitlikle, kardeşlikle biraraya toplamaştır.

Türkiye Cumhuriyetinin laikliğinin başı da, serçeşme Bektaş-ı Veli'dir.

Şu kül tabağının aslını sorsan, hangi ülkeden olursa olsun madene gider. Şu masanın aslını sorsan, hangi ülkeden olursa olsun ormana gider. İnsanın aslını sorsan, hangi ülkeden olursa olsun Adem'e gider. Bütün dünyadaki insanlar bir aile çocuğudur dostlarım. Biz madem ki Adem'den zuhur ettik,

bu dünyanın halkı, bir aile çocuğuyuz.

Atatürk'ün şurada bir anısı var, okuyabilir miyim:

Atatürk, 1923 yılının ikinci ayının 7.günü Balıkesir Paşa Camii'nde şu konuşmayı yapmıştır:

"Camiler, birbirimizin yüzüne bakmamız, yatıp kalkmak için yapılmamıştır. Camiler itaat ve iffet ile beraber din ve dünya için neler yapılması lazım geldiğini düşünmek, müşevveret etmek için yapılmıştır."

Bu adam neler söylüyor! Bize yararlı değil midir bu adamın sözleri, dostlar?

Veli Dede, şu anda siz köye cem için geldiniz. Cemin anlamı nedir, Aleviler cemi nasıl tutuyor? Bir de köyde sözden dönmek yok, ikrardan dönmek yok diye konuşmuşsunuz. Çok hoşumuza gitti.

Bir can: On gün önce köyde karar alıp, Dede'ye "ayın, onunda gel, sana cem tıttıracağız" dediler. "İkrar mı?" dedi, "İkrar" dediler. Dede onlara sözünün eri olmanın önemini gösteriyor.

Veli Dede: Çok güzel bir yere temas ettin.

Ben 71 yaşında bir insanım. Evde oturuyorum, bir telefon geldi. İzmir Gümüşpala'dan Karşılar. "Veli Baba?" "Nedir oğlum?" "Ben Mustafa'yım, sen hemen geleceksin." "Beni ne yapacaksın oğlum? Ben Almanya'ya gideceğim." "Yok Dede, falanca yerli Dede burada, Musa Kazım oğlu. Buraya bir aşık geldi, hem aşığın sazı kırıldı, hem de mihraçlamayı dürüst bilmiyor, 'Cem bana ağır gelir' diye de çekti gitti. Sen muhakkak geleceksin, kurban var, görgü var." Böyle deyince buraya geldik. Biz ikrar verdiğimiz yerden geri dönmeyiz.

Neyse geldik, Dedeyle buluştuk. Akşamdan birikmişler, ayın 10-15'inde gelmişler görülmeye. Topu birlikte 5-10 kişi dua almışlar. Ben de geldim, Dede, "10-20 gündür Çepni-dere için dolaniyorum" dedi, "haydi oraya gidelim, kurban kesecekler".

Geldik oraya, arkadaş bu nasıl ikrar? Ben 3 vilayet geçtim buraya geldim. Bu milletin yolu var diye, kurbanı var diye. Ne olmuş? Cemevi yapılmamış, tamam olmamış.

"Dostlar" dedim, "akşam olup ikrar iman, sabah olup tozlu duman olmaz. Bu ayıptır. Akşamdan dua alıyorsunuz, 10 gün sonra gel, biz görülüp kurban keseceğiz". "Daha cemevi yok" dedim, "cami işte orada".

Hakikaten orada bir güzel cami var, yapmışlar. "Verin elime birşey, caminin minaresini kırarım, biri de desin kaymakama, bir adam caminin minaresini kırıyor, cevabını ben vereyim arkadaş", dedim. "Kapsına kırmızı yazıyla, 'Alevi toplumunun cemevidir. Eline beline diline, her tür kötü huydan arınmış, dupduru insanlar buraya girebilir, başkası giremez.

Öyle de yazın" dedim.

Ne deyim başka ben oğlum, ne deyim?

Yine ceme dönelim...

Eh, Cem demek... Bir toplumun biraraya gelmesine Cem denir. Cem budur. Cem, canlar dostluğudur.

Biliyorsunuz ilkel toplum vardır. Sonra komünal toplum oldu. O gerçek cemi işte.

Köleciler toplumda, kapitalist toplumda cem bozuldu. Yani, özel mülkiyet cemi bozdu, değil mi?

İlkel toplumdaki insanlar tek tek yaşıyordu. Yırtıcı hayvanlar bunları bulup bulup sağda solda yiyordu. Bunlar dediler ki yahu biz insanız, nasıl bunlar bizi yiyorlar? Hadi biraraya gelek. Oldular komünal toplum. Bu sefer yırtıcı hayvanları yenmeye başladılar, yendiler.

Bir devlet kurdular, ismi "güneş devleti". "Yeryüzünün toprakları insanlara ortak" diyen güneş devletini kurdular.

Güneş devleti güneş gibi yaşıyor ta Muaviye zamanına kadar. Muaviye bu güneş devletini yıktı.

İşte Alevi toplumunun dağılması, Muaviye yüzündendir. Ondan sonra Alevi zümresi ezilmeye başladı. Ehlibeyti, insan haklarını, birliği beraberliği seven, yeryüzünün topraklarını bütün insanlara ortak bilen toplumu çeşitli çıkar çevreleri yordular, ezdiler. Bugüne kadar getirdiler.

Ama bitti! Artık onlar sizden korksunlar. Eğer tarih gerçekse, onlar sizden korksunlar.

Dede, dostların söylediği kadarıyla siz cemde kambermişsiniz.

Evet öyledir.

Bu görev dağılımı nasıl oluyor? Kamber var, gözcü var...

Beni kuvvetli bir soru yağmuruna tuttunuz. Elimden geldiği kadar altından kalkmaya çalışacağım.

Cem nasıl tutulur? Kamber neye derler? Gözcünün, kamberin, kapıcının, süpürgecinin vazifesi nedir? İbrikçinin vazifesi nedir? Dedenin vazifesi nedir? Dericinin vazifesi nedir? Bunların hepsini biliyorsunuz zaten, beni sorguya tutuyorsunuz. Hepsini biliyorsunuz. Çok ayıbettiniz.

Cemde, Dede talibi dara çeker. "Ey mümin, müslim, bacı, kardeş, bu canlar meydana geldi. Dar, kurban kesecekler. Duranın vebali oturanın boynuna" der. "Elinden, dilinden, belinden, gönlünden kötü birşey varsa, söylemezseniz bunun vebali sizin boynunuza."

Dede böyle der, işin içinden çıkar. Eğer dara gelen taliplerin birşeyi varsa, iki tane tanık kalkar, onları cemden çıkarırlar. Onun bir beratı vardır, gözetlemesi (beklemesi) vardır. Beratını bekleyene kadar onları ceme koymazlar. Temiz insanları da musa-

hib olmaya getirirler. Musahib olunur. Musahib nedir?

Musahiblik, "birbirine sahip olmak" demektir. Birbirine bakmak, birbirinin ihtiyacını temin etmektir.

Cemde görevler söylenir. Dede der ki;

"Elinle koymadığını almayacağına, gözünle görmediğini söylemeyeceğine, kulağınla işitmediğini söylemeyeceğine, her kötülükten arınacağına, komşuyu komşuya çatıstırmayacağına, kimsenin malını kaldırmayacağına, kimsenin ırzına, nefesine bakmayacağına yer, gök, ağaç, kuş, nefi kalem şahit olsun mu?"

"Olsun."

Üç sefer söylenir.

"Sen bunları tutmazsan, bunlar seni tutsun mu?"

Talip "tutsun!" der.

Cem demek *halk yargılaması* demektir oğlum, HALK yargılaması. Cem tutulan yerde mahkeme olmaz, savcı olmaz, hakim olmaz. Karakol olmaz. HÜKÜMET OLMAZ! Hükümet zaten orasıdır.

Veli Dede, sargıdan söz ettin. Sargının anlamını anlatabilir misin?

Tamam. Musahip edeceklere "dört can bir can" diyoruz. İki bacı iki kardeşi musahib edecekler. Dedenin huzuruna cemaatin huzuruna geldiler. "Biz musahib olacağız" dediler.

Dede bunlara der ki, "halınızı halladınız mı? Yolunuzu yolladınız mı? Gönlünüzü birlediniz mi? Size bir senet, gözet koyalım." Birkaç sefer söyler. "Gel musahip, saat bu saat" derler, bunları sargıya yatacaklar.

Bunlar tertemiz yıkanır, gelirler meydana. Sen şöyle yatarsın. Şu kolunu uzatır, böyle yatarsın. Benim eşim gelip boynunu buraya kor. Sen de böyle yatarsın. Öbürünün bacası da gelir, gene başını buraya kor. Sarılır, böyle yüze yüze getirirler bu şekilde, üstüne çarşafı atarlar. Dede kalkar ayağa, onların hubbesini okur. Ehlibeyti sayar, hubbesini okur, ondan sonra 12 erkanı vurur, bunları musahip eder. "Dört can, bir can" bu.

Rehber şeriatla abdest aldırın
Pir marifette yükün doldursun
Mürşit hakikatte yüzün kaldırsın
Kendi cenazesini kılanlar gelsin

Oraya "ölmeden evvel ölenler gelsin". Dört can bir kefenin altına girmiş, ölmüş onlar.

Dörtten bir can oluyor. Ölmeden önce ölmek. Yani kendine, nefesine hakim olmak. Burada bu anlatılmak isteniyor, değil mi?

Tabii. Kendine hakim olmak.

Camide olmayı biz Cemde yapıyoruz. Birbirimize sahip çıkıyor, birbirimizi ana, bacı, kardaş biliyoruz.

Tabii. Alevilik kolay meslek değildir. Alevilik demek insanın nefsinde temiz olmak, dupduru olmaktır. Öyle paldır küldür Alevi olunmaz. Benim eşim senin koltuğuna giriyor. Senin eşin benim koltuğuma giriyor, sarılıyorum ona. Bacım gibi, kızım gibi.

Bunun derinliğini anlayamayan Sünni tabakası ise, "Aleviler mum söndü yapıyor" diyor. Bunları biraz daha açar mısın Dede?

Bir gün tarikatta jandarma yüzbaşısıyla oturdum. Ne arıyordu yüzbaşı orada?

Musahibin biri düşkün. Ceme koymuyorlar. Bu da gidiyor, karakola şikayet ediyor, jandarma yüzbaşısına. "Aleviler mum söndürüyor, kazan kaldırıyor" diyor. Kapıcılar - kapıcılık ta o münafık Selim'in zamanından mirastır - haber ediyor Ceme, "yüzbaşıyla bir başçavuş, iki tane jandarma geliyor." Derviş Kemal - halk ozanı - oradaki Dedelere "hiç keyfinizi bozmayın" dedi. "Saza, oniki hizmete devam edin, hiç bozmayın."

Yüzbaşı içeri girdi, başçavuş içeri girdi. Süngüler tüfeklerin ucunda takılı. Orada oturdular. Hizmete devam. Zakir çağırıyor, semah dönülüyor, Ben de oradaydım, çaldım çağırdım, hizmet devam etti. Yüzbaşı, "böyle ibadete, böyle topluma ben kurban olayım yahu" dedi. Kalkacağı sıra Derviş Kemal, "yok, kalkamazsın, kurban yiyeceksin, ye de ondan sonra" dedi. Yüzbaşı, "bizim hocalar hep münafık. Buna getirmiş, başka başka lekeler katmışlar" dedi.

İşte böyle.

(Meclisteki dostların tümüne seslenerek-Kavga) Bu sofraya, ehlibeyt sofrası, gerçek insanların sofrası olsun diyorum. Sizinle mutluyum. Ne güzel, birliğe, beraberliğe, eşitliğe, kardeşliğe, insanlığa bu yaşta sevgi duymuşsunuz. Bu karşınızdaki yaşlı insanı da bir bilir kişi olarak faydalanmak için çağırıyorsunuz. Dostun evinde başıma birikmeniz bana mutluluk veriyor.

Bize de mutluluk veriyor. Dede, bu kadar din, bu kadar peygamber var, sence bu...

Bizde dünyadaki tüm insanlar eşittir.

İsacılar kiliseye gidiyor, İsa mı dedi "kilise yapın" diye. Musacılar havraya gidiyor, Musa mı dedi "havra yapın" diye. Davutçular hud evine gidiyor, Davut öyle mi dedi. Peygam-

ber "camiye gidin" mi dedi. Eğer böyle dediyse, allah 4 tane oldu. Allah bir olduğuna göre, İsa'nın sözü de, Musa'nın, Davut'un, Muhammed'in sözü de aynıdır.

İsa'yı çıkar çevreleri çarmıha çektiler, kendi çıkarlarını yürüttüler. Musa'yı suya attılar, kendi çıkarlarını yürüttüler. Halil İbrahim'i Urfa'da nara niye attılar? Suçu neydi, adam mı öldürdü, yol mu kesti? Hayır, eşitliği, insanlığı, saygıyı, sevgiyi biraraya toplamaya çalıştı. Çıkarıcılar da kabul etmedi. Zekeriya'yı hızarada biçtiler. Yahya'nın kanını taşın oyuğuna saçtılar.

Peygamberleri işte bu şekil öldürdüler, bu şekil kestiler. Hz.Muhammed'i de öldürmeye geldiler, ama öldüremediler. Çünkü yanında bir veli vardı.

Çıkar çevrelerinin özgür düşünceye, haksızlığı kabul etmeyenlere düşmanlığı hâlâ sürüyor.

Şimdi Erbakan diyor ki, "Batıya gitmeyin". Batı zihniyeti gavurmuş.

Ya, elektriği Edison buldu. Erbakan değil, Körbakan yahu! Niye oturuyorsun ışık altında? Uçağa, arabaya, vapura niye biniyorsun? Erbakan 600 küsur sene süren Arap hükümetlerinin zihniyetini, şeriatı buraya taşımaya çalışıyor. Hey Erbakan, sen istiyorsun ki, şeriatı getiresin, milleti işinden gücünden edip camiye doldurasın, kendin de çıkarını koruyasın.

Bu iş yürümez. O devir bitti. Osmanlı devri, şeriat devri bitti, toplum şeriatı çoktan geride bıraktı.

Bakın insan ölmez, hayvan ölür. Allah ölür mü? Varsa ölmez. Hayvan ölür, insan yer değiştirir. Ölüm yoktur, ayrılık vardır. İşte biz de birleşeceğiz. Güzel huyla, temiz ahlakla, elimize, belimize, dilimize dürüstlikle sahip olacağız. Biz ölmeyeceğiz.

Hak ademdedir, adem haktadır. Başka yerde hak aranmaz. Hak sende mevcuttur. Allah da sensin, peygamber de. Sen seni bilirsən hak sende mihmandır. Sen seni bilmezsen hak senden uzaktır.

"İbadet de gizlidir, kabahat de" deniliyor. İbadetin gizliliğini anladık da, kabahatin gizliliği ne anlam taşıyor?

Kim diyor onu?

Hocalar, din adamları.

Aklıma şöyle birşey geldi.

Eyüp peygamber bir derde düştü, hastalandı. Et istedi gönlü. - İbadet gizli, kabahat da gizli dedin ya. Kabahat bakalım gizli miymiş, oraya getireceğiz - Dedi ki, "hanım bana et bul, gönlüm et istedi". Kadın çarşıya, kasaba gitti, "bana biraz et ver, amia param az" dedi. Eyüp'ün hanımı çok güzeldi. Kasabın gözü düştü, "benimle bir olursan et vereceğim".

Kadın geri gelip Eyüp'ün yanına, olayı anlattı ve "ne yapayım" dedi. Akı karadan seçemeyen kördür. Eyüp ona "git hanım bana bir et getir de ne yaparsan yap" dedi.

Kadın gidip kasaba "seninle bir olacağım, eti ver" deyince, o kadını ardiyeye çağırdı. Kadın "niye" diye sorunca, "orada kimse görmez". "Allah görmez mi orada?" "Görür." "O zaman ne gerek var, halktan saklamaya, allah biliyor." Kadının bu cevabı üzerine kasabın gönlüne hemen bir ilham düştü, iki kaşın arasından bir niyaz etti ve "sen benim bacımsın" dedi. Kesti bir koyunun yarısını, para almadı.

Şimdi, "kabahat gizli" miymiş? Gizli yapınca kabahat olmayacak! Olmaz öyle şey.

"İbadetin gizliliği"ne gelince. "Haydin camiye, haydin camiye" diye çıkıp yüksek minarelerde bağırarak, aynacılıktır. Neresi gizli?

İbadetin gizliliği şudur: Gönülden hakka yalvaracağız. Sen seni bilirsən yalvarmaya gerek yok da, onların deyimiyle gidiyorum ben, iyi anla. Arka üstü yat, çoluğu çocuğu, aileyi incitmeksizin, sesini hiç duyurmadan, allahla arana bir hat çek. İbadette gizlilik budur.

Ama ben Cem tutacağım da, halktan gizleyeceğim. Cemi Ankara'da Kızılayın ortasında da yaparız. Kötülük bunun neresinde? Gizli değil, halkla ibadet, halka ibadet!

Milleti parçalamışlar. Allah da birdir, din de iman da birdir, kitap da birdir. Dört isim verilmiş, başka. Hepsisi birdir bunların. Tarih diyor ki, 124 bin peygamber haktır. Kamber-i Nebi ismi verilmiştir onlara. Kuran, insanlara nasihatten başka birşey değildir.

Farklı bir konuya geçerek şöyle soralım Dede. Kadınlar Dedelik yapabilir mi? Örneğin bazıları "bekarsan yapamazsın, evliysen de kocana bağlısın" gibi sözler diyorlar.

Şimdi, kadın erkeğin gerisinde değildir. Kadın erkekle eşittir.

4 kapı 40 makamı, gerçek felsefeyi kadın biliyorsa, tarikat-ı Aliye'yi, cemi cemaati iyi biliyorsa nasıl yapamıyormuş? Nasıl tarikat yürütemiyormuş?

Kadın dediğimiz Kadın Ana'dır. Sadım Ana kadın değil miydi? O, cümlelerin serçeşme başıdır, erkeklerin başının tacıdır. Cem yürütemez mi? Sade Cem yürütme değil, 4 kapı 40 makamı da tamamıyla yürütür. Yeter

ki, nefisini öldür, gel gir irfana. Yeter ki, hakikata sahip ol.

Hepinizin safa-i muhabbetine. Şükürler olsun, yanımda sizin gibi genç, akıllı, kemallı, dürüst, ileriye doğru adım atmış insanlar görüyorum.

Aleviler niye “afiyet” sözünü kullanmıyorlar, Dede?

“Afiyet” Muaviyenin kızının ismidir. “Ziyade” Yezid’in (İbn-i Ziyad) kızının ismidir. İcma ümmet kararı altında öyle bir karar aldılar. Bu zavallı halka, bu mahzun halka Afiyet’le Ziyade’yi her yemekte hatırlamak için, sofraya getirdiler.

Demek, padişahların hutbede kendi adlarını okutması gibi, adam yemekte kızının adını andırıyor.

Mızraklı İlmihal’i biliyor musunuz? Kitap ismi. İsmi koyan ne güzel koymuş. Mızrağı kitabın ucuna taktılar, 5 vakit namazı, 30 gün orucu zorla bu halkın boynuna tebayir ettiler.

Fakat kalkacak, yakındır. Körbakan ise hâlâ bağıyor. “Batı zihniyeti, Batı’ya gidenler dinsiz oluyor”muş. Arap ülkesine gidenler de Müslüman oluyor ha!

Kanaat tacını vurduysan başa, ne hana minnet ne sultana. Kanaat sabır, ilim, irfan demek. Bilmek, çalışmanın yöntemini düzeltmek, insanlığı birbirine bağlamak. Kanaat budur.

Bu tacı başına vurduysan, ne hana minnet ne Dedeye ne de sultana. O zaman Dede de sensin, hüda da sensin, allah da sensin, veli de sensin, Ali de sensin.

“Gel ademe, gel ademe!” Başka ne demeli.

Gerçek bizimdir, dava bizimdir. Yeter ki birliğimizi, beraberliğimizi, saygımızı, sevgimizi, kültürümüzü koruyalım.

Hünkar Hacı Bektaş Veli Orta Anadolu’ya gelmeseydi, Türk lisanı kayboluyordu. Atatürk Hacı Bektaş’tan ilham aldı. Hacı Bektaş’ın dört bin küsur müridi Atatürk’ün yanına toplandı.

Dede, İslamlıktan önce de olan toplumsal bir kavga var. İslamlıkta da sürüyor. Dış görünüşte Alevi-Sünni kavgası, ama özünde emek kavgası. Sünnilik Aleviliğe “senin kaşın kara” diye mi karşı çıktı? Neden?

Şimdi, çok güzel. Ne inek kavgası, ne insan kavgası. Çıkar kavgası bu, çıkar.

Dünyada - sözün birini koyacağım, birini söyleyeceğim - dünyada üç bağ vardır. Biri din bağı, biri kan bağı, biri can bağı. Dinciler biraraya geldikleri zaman dini yönden öyle bağ kurarlardı ki, varsa da onlar, yoksa da onlar. Kan bağı nedir? Dölden gelen, baba, evlat, kardeş, dayı gibi.

Bir de can bağı vardır. Can bağına şöyle göstereyim size. Can bağı olarak birbirimizi tanıdık. Ben de, eğer aramızda can bağı olduğunu bilmeseydim, bunlar beni öldürürler mi diye korkar giderdim. İşte can bağı buradadır.

En sağlam en kalıcı bağ budur.

En kalıcı bağ budur, can bağına kurmak gerekir. Tamam mı? Çıkarıcı-lara karşı, can bağına *bulmak* gerekir.

Dede burada şöyle birşey soracağım. Din kitaplarında “kader” diyorlar, “allahın ezelden ebede kadar olacakları önceden bilmesidir”. Böyle olunca kader ya da kazaya iman deniliyor. Şimdi allah nasıl oluyor da insanlardan kendi yazdığı yazının hesabını soruyor?

Kader diye birşey yoktur. Alinyazısı diye birşey de yoktur. Akıl fikir, senin en büyük varındır. Kaderini çizen senin karakterindir. Senin kaderini çizen kendi karakterin, kendi vicdanındır. Kadere inanan kördür, kör.

Amentü duasında allahın meleklerine, kendisine, peygamberlerine, kadere ve ahirete inanmak var...

Hayır! Kader diye birşey yok. Bağdat’ta halife Harun Reşit zamanında İmam Cafer’in talebesi Hüsnüye isminde biri var. O, ta o zaman “kader kismet allahın değildir” diyor, “kader de, kismet de *senin* elindedir”.

Hz.Peygamber arşa giderken Cebirail önüne delil olmuş. Delilsiz bir yere gidilmez. İlle de bir delil olacak yani.

Aydın bir insan, dürüst bir insan, ilimli bir insan önden yürüdüğü zaman insan orduları saf tutar. Bakın kaç kişiyiz, bunlar insanlığı birliğe beraberliğe çağırırsa milyonlarca insan eder. Dünya insanları biraraya toplanır.

Zalimler için çağırıyor musun?

Biz zalimleri de insanlığa doğru çağırarak ve çağıracağız.

Kabul etmezlerse?

Kabul etmeye mecbur kalacaklar. Zoraki edecekler başka çaresini bulamayacaklar. Nazım Hikmet diyem, Şiir Bedrettin diyem, yarın yanağından gayri insan herşeye ortak olacak. İnsanlar bu yaşamaya *gelecektir*. Adımları atılmaya başlanmıştır. Hiç kimse bunun önünde duramaz, durduramaz.

Senden büyük allah yok oğlum! Ama herşeyi bir kanaldan götürürsen bir çizgide götürürsen allahsın. Ademden büyük varlık yoktur. Bu kadar basit işte.

Herşey Ademe nasip olsun. Ya dost, safayı muhabbetinize!

Diyanette temsil konusuna gelelim. Bir kısım Dede devlette, diyanette

Alevileri temsil etme, ondan maaş alıp da Dedelik yapma eyleminde.

O Dede şöyle yaparsa Dedelik yapsın. Diyanet camilerin minarelerini yıkar-sa. İbadetleri bacı kardaş eşit olarak, dürüst olarak yapmayı ona tasdik ettirebilirse. Cami de olsun, namaz da kılınsın, yok. Öyle Dedenin yeri yurdu yoktur.

Birşey daha soracağım.

Sor hadi gurban, ismini sevdiğim sor.

Aleviler, Marksistler konusunda ne düşünüyor?

Şimdi kıymetli dostum, biz sizin düşüncelerinizin hepsini biliyoruz. Marks’ın düşüncesini de, Lenin’in düşüncesini de, Mao’nun düşüncesini de biliyoruz.

Akıl-fikir var sende, en büyük varın. Akıl-fikir sende olduktan sonra dünyanın yaşam düzeyinin nasıl yaşanması gerektiğini sen bilmez misin? İşçi haklarını, işçi sınıfının neye sahip olduğunu sen bilmez misin?

Bu cumhuriyet, Hünkar Hacı Bektaş-ı Veli’nin felsefesine sahip olanlarla beraber kurulmuştur. Biliyorum, noksan yerini bulacaksınız şurada noksan var diyeceksiniz. Yalnız sizin dikkat edeceğiniz nokta, gençliği yetiştirmektir.

Dede, bak ama, bugünkü devleti kuran Atatürk. Erbakanları da yaratan bu devlet, tüm adaletsizlikleri de.

Şimdi bak, bir kahvede oturuyorum. Yanımda Cafer Bektaş var. Atatürk’ün bir programı çıktı. Programın çıkmasıyla kahvede kimse kalmadı. Bir Cafer Bektaş bir de ben kaldık. Cafer dedi ki, “burada durmazlar tabii. Atatürk bunların o yabuk yobaz hocalarını astı. Astığı ağaçların dalları daha duruyor.”

Atatürk’ü bizlere, halka yanlış anlatmışlardır. Uzunköprü’de devlet işiyle din işi ayrıdır dedi. Herkes ibadetinde serbesttir dedi, Anayasa’nın da 19.maddesine koydurdu bunu.

Anayasanın maddesine koydurması yetmiyor, yaşama geçmedi ki bu. O zaman Atatürk’le kendi felsefemizi niye özdeşleştirelim?

Bak tamam, güzel. Yahu adam kaç sene yaşadı?

57 yaşında öldü.

57 yaşındaki adam. 600 küsur sene Osmanlı imparatorluğu. İçeride yobazlar, dışarıda bölücüler. TBMM’de pazar günü tatil olsun dedi, yobazlar istedi ki tatil cuma günü olsun. Oy kullanıldı, bir tek oyla kazandı, tatili pazara getirdi. Bir tek oyla kazandı. Bu kolay birşey değil. 55 yaşındaki adam 600 küsur sene süren Osmanlı İmparatorluğu’nu yıkacak, yeni bir devlet yapacak. Şeyh Sait isyanını biliyorsun. Bu adam hangi birini düzeltsin oğlum?

Dede, Şeyh Sait türündeki insanları da Millet Meclisi’ne aday diye o gösterdi.

Kim gösterdi? Mecburdu! Ben şuna bakıyorum. Erzincan’da Dersim’li bir Süleyman Dede’nin evinde kaldım. Dersim’den sürgün edilmiş.

Ben de Dersim’i soracaktım şimdi.

Dersim’i parçaladılar. Sağa sola bölge bölge parçaladılar.

Böyle benim gibi bir palabıyık Süleyman Dede’nin evinde konduk. Misafir olduk. Ben o zaman dedim ki “Süleyman Dede, Atatürk’ün her yanını seviyorum, bir yanını sevmiyorum”. “Nasıl” dedi. Dedim “Dersim’in kırılmasında Atatürk yanlış yaptı, Dersim’i kırdırdı”. “Yooooook” dedi, “hayır, bir laik cumhuriyet kurulmuş, Şeyh Sait isyanı meydana çıkmış. Biz bu devlete mermi sıktık. Mermimiz tükenmeseydi gene teslim olmayacaktık, ama biz yanlış yaptık.”. Ne diyeyim?

Atatürk’le Dersim kırılmasının alakası yoktur. Dersim 38’de kırılmış, Atatürk de 38’de ölmüştür. Hasta adamın hiçbirşeyden haberi yoktur. Nihayetinde dünyadan gitti ve benim anladığım kadarıyla da başka şeyle gitti, vadesiyle gitmedi.

Cümlenizin safayı muhabbetini derken, hepimiz Atatürk olun, hepimiz Lenin olun, hepimiz Marks olun. Zaten de öyledir. Eğer ki Türkiye’yi, dünya insanlarını, birliğe, beraberliğe, eşitliğe, sevgiye, ortakça yaşamaya çağırıyorsanız, ne mutlu size.

Görüştüğüme çok memnun oldum. Demokrasiyi rayına oturtmak sizlere düşer. Sizlere de nasıl düşer? Toplumu biraraya toplamak için kalbe, sevgiyle yanaşmak lazım.

Bu dedeye sormuşlar vaktında İki sultan olmaz gönül tahtında Tek bir çiçeğin teşkilatında Nice orman nice çamlar gizlidir

Diline sağlık Veli Dede, bize çok güzel şeyler anlattın.

Ne mutlu ki bir arayış içindesiniz. Bu arama sizdeyken gideceğiniz yere varacaksınız.

Pir Sultan Abdal’ım sırda sırada Bu iş böyle olsun. kalsın burada Herkesin yeltendiği murada Varılır gam yeme divane gönül

Sizin de yeltendiğiniz murad, insan sevgisi, eşitlik, ortaklık. Güzel ahlak, temiz huy. Ben sizi o şekil gördüm, o şekil de devam edin. Dünyayı siz buldunuz, siz yaratacaksınız. ●

BÜYÜK BİR
DÜNYA

KÜÇÜK BİR
YALÇIN

EMPERYALİZM AŞAMASI (1986)

“Türkiye'nin stratejik önemini savunmak, tutuculuktur... Türkiye'nin stratejik önemi, Türklerin aşagılık duygusunun bir başka anlatım biçimi oluyor.” (Aydın Üzerine Tezler 4, 1986, s.442, 444)

“Türkiye'nin stratejik önemi inancı, bir ondokuzuncu yüzyıl kalıntısıdır; artık Türkiye'nin stratejik önemi kalmadı. Ancak ısrarı var.”

“Eğer Türkiye'nin stratejik önemi varsa, Kıbrıs çıkartmasından sonra Amerika Birleşik Devletleri Türkiye'ye neden ambargo koyuyor? Ya da Avrupa Ekonomik Topluluğu, Türkiye'deki özgülüklerin askıya alındığı gerekçesiyle ilişkilerini donduruyor. Bunlara bir cevap ve bir gerekçe bulmak gerekiyor.” (Aydın Üzerine Tezler 4, Tekin Yayınevi, s.564) (abç)

Görüldüğü gibi Y.Küçük, R.Yürükoğlu'nun, E.Engin'in ta 1976'larda açıklık getirdiği konuları, 1986 yılında daha “soruşturuyor”. Türkiye neden “ısrarlı”, neden ABD ile AET ile ters düşüyor, anlayamamış. Ekonomist ama Türkiye'nin emperyalistleşme aşamasında olduğu henüz aklına gelmemiş. Çünkü yazılanları “okumuyor”! Stratejik önem üzerine döktürdüğü incileri de, sosyalist sistemin çökmesiyle oluşan siyasi tablo ezdi gitti. Yazık.

EMPERYALİZM TEORİSİ (1991)

Aradan 5 yıl geçiyor. Küçük Lenin'i keşfediyor ve hayret, önemli görüyor:

“Lenin, emperyalizmin özünü ‘hegemonya’ kurmak olarak gösteriyor; ... Emperyalist güçler arasında rekabet her zaman dar ekonomik amaçlı olmuyor; doğrudan doğruya hegemonya kurmak ve hegemonyayı sürdürmek için, rakibi zayıflatmak ve ‘to undermine his hegemony’, hegemonyasını kurmak için de toprak ilhak edebiliyor.” (Toplumsal Kurtuluş, Nisan 1991 sayı:42, s.37)

“Tekelli düzende, tekeller devletindir.(!!) Tekelli düzende devletin tekellerin olduğunu söylemek, gerçeğin binde birini anlatmak demek oluyor. Tekelli düzende devlet tekellerle de gerçekleşiyor.” (Toplumsal Kurtuluş, Mart 1991 sayı:41, s.29)

Hah, tekellerin devletin olduğunu söylemesine kafayı fazla takmayın, tersinden de olsa devlet-tekeli kapitalizmi mekanizmalarını görmeye başladı, Kıbrıs, ABD, AET sorularının yanıtlarını da artık verir diye düşünüyorsunuz. Ama hayır. Küçük'lüğünden yürüyemiyor bile, ayağı takılıyor,

Aşıkara müneccim nasıl olunur?

Okuyucularımızın Yalçın Küçük'ün “vaziyeti fikriye”sini anlayabilmeleri için bazı “katkı”larını sergiliyor ve işçi sınıfı devrimcilerinin 1974 yılında *İşçinin Sesi* gazetesinde yayınlanan değerlendirmelerinden bir örnek veriyoruz

tökezliyor. Lenin'i “anlayışla karşılayarak” şöyle diyor:

“... Tarihin sadece belirli kesitlerinde Almanya hariç finans-kapitalin modern ekonomileri yönettiği iddiası bir saçmalaktır.” (Toplumsal Kurtuluş, Nisan 1991 sayı:42, s.36)

“Devlet tekellerin tekeller devletin” sözünün anlamının, finans-kapital yönetimi ile olan bağının binde birini anlamamış olduğunu buradan çıkartıyoruz. Niye? Gerçeğe “kuşku ile yaklaşıyor”:

“Lenin, emperyalizmi kapitalizmin en yüksek aşaması olarak niteliyor. Emperyalizm ile tekellilik, yine Lenin'e göre, bir madalyonun iki yüzüne benziyorlar... Böyle bir çözümleme ve teoriye ise giderek artan ölçüde kuşku ile yaklaşıyorum.” (Toplumsal Kurtuluş, Ekim 1991 sayı:49, s.35) (abç)

Bu ne hız! Beş ay önce şöyle yazıyordu:

“Eğer tekelli düzen çözümle-

mesi varsa, mutlaka emperyalizm tartışması da olmalıdır; emperyalizme, dış dünyaya uzayan tekelli düzen denebileceğini sanıyorum.” (Toplumsal Kurtuluş, Mayıs 1991 sayı:43, s.13)

Sakin ha, çelişki yok! Dün dündü, bugün bugün! Üstelik, Y.Küçük “bilim adamı”. Kendi bilgisizliğinden ve denge-sizliğinden nasıl kuşku duyabilir? O ancak suçlar.

AŞIKARA MÜNECCİM

“Emperyalist Türkiye, ülke dışında şiddet uygulamak zorundadır...” (Toplumsal Kurtuluş, Mayıs 1991 sayı:43, s.17)

Türkiye 1991'de “emperyalist”, çünkü o yıl açtığı faldan bu çıktı. Ama Küçük'ün teorik sorunları derin. “Türkiye'de tekellilik ne zaman başladı?”, “bu noktaya nasıl gelindi?” sorularını ego-sunu incitmeden yanıtlayamıyor. 1991 öncesinde yanlış yazdım diyemiyor. Çıkış yolu

yok mu? var. Saldır Marks'a, saldır da büyü:

“Marx'a göre modern devletin ortaya çıkabilmesi için sınıfların gelişmesinin ileri aşamalara ulaşması zorunludur; ben öyle düşünmüyorum. Marksist-Leninist bilgi teorisine göre tekelli düzenin emperyalist senaryoların peşinde koşabilmesi için de tekeller düzeninin önemli ölçüde gelişmesi gerekli oluyor; böyle düşünmediğim için tekelli düzenin hemen başlarında Türkiye'nin emperyalist zembereğin etkisi altına girdiğini yazabiliyorum. (Toplumsal Kurtuluş, Ocak 1992 sayı:51, s.14) (abç)

“Tekelli düzenin hemen başları”nın tarihi? 12 Eylül 1980! Falla (ve de egosuyla) tutarlı olabileceği başka bir tarih yok. (A.Geyik arkadaşım bu konuyu güzel anlatıyor.) Ama, bir açmaz sürüyor. 1950-1980 döneminin çözümlemesini yapamıyor. Hırsızlama görüşünün tarihsel-ekonomik analizi eksik! Ol-

sun, o kadar da olur!

Y.Küçük müneccimidir ama her zaman bir ufak özelliği var, bugüne ve geleceğe değil, olmuşa ve aşıkara müneccimdir. Onun da bir kısmına. Örneğin, “bizim teoride önemli katkılarımızdan birisi de Türkiye'de devletin büyümesi yasasıdır.” (Berxwedan, 13 Şubat 1992)

FAŞİZM KONUSU (1991)

Burjuva üniversitesi “bilim” adamı Küçük, sınıf mücadelesi teorisine katkı bekleyen yığınları kıramıyor ve şöyle yazıyor:

“Tekelli düzen anlaşılınca, faşizm kavramına gerek kalmıyor. Faşizm, nasyonal sosyalizmin, tekelsiz varolma denemesidir.” (Toplumsal Kurtuluş, Ekim 1991 sayı:49, s.36)

Bu adam ne diyor ya!! Demeyin. Faşizmsiz tekeli kapitalizm, ya da sürekli faşizm!

Küçük'e göre, faşizm, sosyalizmin kurulamayışının (siz devrimin yenilmesinin cezası diye anlayın) cezası ama buradan çıkarak kesinlikle faşizmi “kapitalizmin ekonomik krizinden çıkan bir ‘nöbet’ olarak” algılamamak lazım. (agy) Çünkü onun kafasında devrim ile kapitalizmin krizi arasında hiçbir bağ yok. Devrim faldan çıkıyor. Faşizm de tekelsiz varolmaya çalışan faşistlerin cebinden çıkıyor.

DİLEKLER VE TEMENNİLER

Yalçın Küçük yıllar önce bir kitabında şöyle yazıyordu:

“Benim... henüz layık olmadığım, fakat, özendiğim bir sıfat var: ‘Bilim adamı’” (Sovyetler Birliği'nde Sosyalizmin Kuruluşu, s.xvi)

Yıllar sonra hâlâ geçerliliğini koruyan sözlerinden birinin bu olduğunu düşünüyoruz. Şu yorumuna da, kendisiyle ilgili olarak katılmaktayız:

“On yıl önce tanıdığım bir gazeteci olan, eğer bu tanıdığım hâlâ büyük basında çalışıyorsa, on yıl sonra bir kez görmeyi denemelidir. Hayretler içinde tanıdığının zekasını yitirdiğini, başka bir insan olduğunu, aptallaştığını fark etmek durumundadır.” (Toplumsal Kurtuluş, Mart 1991 sayı:41, s.29)

Yalçın Küçük, herhalde gri sincaplar kategorisine giriyor. Üzerinde yaşadığı ağacı, kabuğunu kemirerek öldürüyor. Marksizm ağacında hiç yaşamamış olması, işçi sınıfımız için büyük bir talihtir. ●

EMİNE ENGİN, İŞÇİNİN SESİ, Sayı:60 7 Ocak 1977

İT İTE, İT KUYRUĞUNA!

Türkiye, orta derecede gelişmiş, bağımlı bir kapitalist ülkedir. Ama, sermayenin ve üretimin Türkiye'deki merkezileşme ve yoğunlaşması, Yeni Zelanda gibi bazı ileri kapitalist ülkelerden bile daha yüksektir.

Tekellilik, aşırı kâr demek. Yerli tekellerin bu aşırı kârı elde etmek için dış kaynakları yok. Üstelik kendileri uluslararası ağa babalarına da pay veriyorlar. Bu nedenle işimiz, halkımız kan kusuyor.

Bu olguyu anlamadan bugün ülkemizdeki birçok süreci anlamak olanaksızdır. Daha 1967'de yazdığı “Baş Düşman Baş Tehlike ve Güçbirliği” yazısında S.Üstüngel (İ.Bilen), “özellikle Amerikan bankaları, tekelleri, kumpanyalarıyla bağlaşıp olarak kodaman burjuvazinin memleketinde kendisinin tekeli durumunu genişlettiğini göz önünde tutmadan, AP hükümetinin faşist diktatora zorlamalarını değerlendirmek, bu diktatoraya karşı güçlerin,

örgütlerin strateji ve taktiklerini doğru çizmek zordur” diyor. Bu söz bugün kat kat daha geçerli.

Bugün tekeli burjuvazi ülkeye, devlete egemen. Bunu anlamadan hiçbir olay açıklanamaz. MC neden siyonizme “karşı”? Neden ulusal kurtuluş hareketlerini “destekliyor”? Arap ve Afrika halklarıyla dostluk için neden ölüp bitiyor?

Kıbrıs “barış hareketi”nin, Libya'ya, Tunus'a uzanan “dostluk elinin altında yatan nedir? Yunanistan'la rekabetin İran'la “Kardeşliğin”, vs., vs. altında neler yatıyor?

Tekeli burjuvazi genişlemek istiyor. Bunun için Arap, Afrika halklarına kuzu postuna sarınıp gözüküyor. Aynı zamanda, emperyalist sistemin iç çelişkileriyle oynama çabası ile, bir kucaktan öteki ne geçip bir üçüncüye göz kırpmıyor. Kendi düzeyinde bazı rakipleriyle çatışıyor, ötekileriyle ittifaklar kuruyor. Emperyalist merkezler de bu

durumu kullanmak için birbirleriyle yarışıyorlar. Almanı gidiyor, Japonu geliyor. Onlar da Türkiye'yi atlama tahtası yapmaya çalışıyorlar.

Durum böyleyken bazıları Türkiye gibi ülkeler için finans-kapital sözünü bile ettirmiyor. Şöyle bir gözünü açıp İş Bankasıyla çeşitli holdinglerin, Akbankla Sabancı'nın kan bağıını görmeye bile üşeniyor.

Kimisi de hâlâ ticaret sermayesinin mi sanayi sermayesinin mi egemen olduğunu tartışıyor. Bir ülkede finans-kapital oluşmuşsa, artık ticareti, sanayisi, bankası hepsi bir olmuş demektir. O mu bu mu egemen demek Kautsky'nin “hatasını” tekrarlamaktır, oportünizmdir.

Gerçekten de, bugün “sosyalist” maskesi altında, türlü sapık değerlendirmeler var. Oysa bu sorunları doğru yanıtlamayanlar faşizm tehlikesini de, gelişmekte olan devrimci durumu da köklü olarak anlayamazlar. ●

Ne olduğuna siz

Cemşid Bender'in (Mehdi Halıcı) bize ve Nejat Birdoğan'a hitap eden mektupları, kendisinin siyasal kimliği hakkında dergimizde yayınlanmış tüm yorumları doğrulamaktadır.

Cemşid Bender, birçok konuda göz göre göre yalan söylemekte, yalan yazmakta, Kürt halkının bilincini bulandırmayı amaçlamaktadır.

Bu yavuz hırsız, bizi "resmi ideolojiyi sahiplenmekle" suçlayıp, dergimizin adının kendisine Hitler'i -yanılmadınız faşist Hitler'i - "anım-sattığını" yazmaktadır.

R.Yürükoğlu'nun *Okunacak En Büyük Kitap İnsandır* kitabından Aralık 1991'de yayınlanan kitabına alıntı koymuş olan Cemşid Bender, şimdi kalkmış, Yürükoğlu'nun siyasi ideolojisinden hiç haberi olmadığını, sosyalizmi bırakıp(?) Alevilikle uğraştığını yeni öğrendiğini yazıyor. Kitabı okuyan birisi bunu söyleyebilir mi? Bender'in bilimsel namustan nasibini aldığı söylenebilir mi?

Bender, geri toplumlarda sık rastlanan ve insanın midasını kaldıran Şark kurnazlığını ama iyi bilmektedir. Kitabında "titiz bir araştırma yapmış olan Prof.Dr.R.Yürükoğlu" diye söz ettiği insan için, Birdoğan'a yazdığı mektupta "Avrupa'da mülteci yazarlara devletler pek çok para ödüyorlar, dergi çıkarmaları için, bu adam da Londra'da her imkandan yararlanıyor" diyebiliyor. ("Kişiyi nasıl bilirsin, kendin gibi" demişler. Bender'in ilk kitabı: Skandinavya'da Turizm!)

Cemşid Bender, kendisine "bilimsel olmaktan çok kişisel niteliklere yönelik bir saldırı" yaptığımızı ileri sürmekte ve yalan söylüyor.

Aleviliğin, "Kürt uygarlığının müslümanlığa monte ettiği" birşey olduğunu söyleyebilmek için, insanın Kürtlerin büyük çoğunluğunun Şafi olduğundan habersiz olması gerekir. Bunu Kürt tarihi üzerine kitap yazan biri yazdığı zaman adına ne nedir?

Londra'daki konuşmasında Alevi derneklerinin hepsinin MİT ve devlet tarafından açıldığını söyleyen Cemşid Bender'i bu iddiasını 22 milyon Alevinin ve onbinlerce üyeye sahip yüzlerce Alevi derneğinin önünde KANITLAMAYA ÇAĞIRIYORUZ.

Türkiye'nin Ortadoğu'ya benzemeye başladığı, karanlık kişilerin, çok sayıda provokatörün ortada dolaştığı bir ortamda yaşıyoruz. En azından, Cemşid Bender örneğinde, yüreği ve beyni çirkin bir insanla, Şark kurnazı bir provokatörle karşı karşıyayız.

"KAVGAM'A YANIT" başlıklı mektubun varlığını Nejat Birdoğan'dan öğrendik. Ne hikmetse postadan çıkmadı. Hiç postalanmamış olduğunu düşünüyoruz. Böyle düzensiz insanlarla çok karşılaştık. İşçi sınıfının ve Alevi dostlarımızın konunun derinliğine vakıf olmalarında ve kendisini tanımlarında yarar gördüğümüz için, Nejat Birdoğan'a gönderilen mektupla birlikte yayınlıyoruz.

YAZARININ AYNASI İKİ MEKTUP

"NEJAT BİRDOĞAN'A,"

Çok Değerli Üstadım
Size arzettiğim gibi KAVGAM dergi-

sine yazdığım ve bugün postaladığım yanıtımın bir örneğini de Zatialinize sunuyorum. Eğer yayınlarsa isabetli hareket etmiş olurlar. Değilse 2000'e Doğru'da ya da TEORİ dergisinde yayınlarız.

Benim bildiğim kadarıyla bu dergiyi bilen ve okuyan pek kimse yok. Bendeniz de ilk kez bu dergiyi Londra'da konferans verdiğim salonda gördüm. Orada bir genç satmaya çalışıyordu. Ama hiç alan olmadı. Avrupa'da mülteci yazarlara devletler pek çok para ödüyorlar, dergi çıkarmaları için. Bu adam da Londra'da her imkandan yararlanıyor. Eskiden TKP'li olan bu zat şimdi Alevi şeyhliğine soyunmuş. Devre göre dümbelek çalışıyor. Parsa topluyor.

Yazımda da belirttiğim gibi bu adamdan başkaca tüm gezilerim boyunca hiçbir eleştiri almadım. Şimdi her gün onlarca telefon evime ulaşmakta. Şimdiye kadar yüzlerce mektup aldım. Çoğu düşünce ve sorularını iletiyorlar. Hepsi de olumlu. Aslında konferansçılık benim işim değil. Yazmayı yeğliyorum. Ama sürekli ısrarlar karşısında kalmaktayım. Bazen insan bunca ısrarı kıramıyor. Boyun eğmek zorunda kalıyor.

Konferanslarımda hiç bir tepkiyle karşılaşmadım. İnanınız ki, söyleşilerle, soru ve yanıtlarla bazı konferanslarım 5 saati geçti. Ne yorulan oldu, ne salonu terk eden. Konferanstan sonra da oracıkta tanıştığımız insanlar toplu olarak bendenizi evlerine konuk ettiler. Sohbetlere orada da devam ettik. Çoğu kez gece 3'lere kadar.

Kavgam dergisinin bunlardan hiç birisinden haber ve malumatı yok. Varsa da işine gelmiyor. Sevgili ho-

cam, başınızı ağrıttım bendenizi bağışlayın.

Kardeşiniz Cemşid Bender
8.3.992

"KAVGAM'A YANIT"

İngiltere'de Londra'da "Kürt Tarihi Uygarlığı ile Alevilik" üzerinde verdiğim konferansa ait derginizde çıkan eleştirinizi okudum. Yazınızdan bu iki konuda yazdığım ve pek çok baskı yapan kitaplarımı okumadığınızı, satışmalarınızın sadece konuşmamla sınırlı kaldığını gördüm. Bu nedenle ben de, yanıtımı konuşmamla sınırlı tutuyorum.

8 Ocak tarihinde başlayan ve 12 Şubat günü noktalanmış bu gezimde Almanya, İngiltere, İsviçre, Hollanda, Fransa ve Norveç'te çeşitli il merkezlerinde 15 konferans verdim. 4 radyo konuşması ile bir de yarım saat süren televizyon söyleşisi yaptım.

İngiltere parlamentosundaki söyleşimin dışında sayıları 21'i bulan ev toplantılarına katıldım. Bu çalışmalara *Independent* gazetesi köşe yazarı Caroline Moorhead'ın evinde yaptığımız sohbet ile BBC Londra merkezindeki konuşmalarımızı da eklersek yoğun çalışmalarla geçen bu gezimle ilgili olarak, - sizin derginizin eleştirisi dışında - hiçbir eleştiri ve tepki almadım. Aksine kitlelerle, kurumlarla aramızdaki sevgi bağı daha da güçlendi. Şu anda mektupla telefonla beni ardarda arayan dostların sıcak ilgisi karşısında teşekkür etmek için kelime bulamıyorum.

Bu gezimden sonra Avrupa'nın çeşitli kentlerindeki kurum ve kültür merkezlerinden yeniden 12 konferans

İşçi sınıfı ile
Aleviliği
musahib
etmede
mütevazı bir
adım

KASETİMİZ KASETÇİLERDE

Londra Halk Müziği Çalışmaları
Merkezi'nin yeni ürünü

R.Yürükoğlu yönetimindeki Talipler
Halk Müziği Topluluğu'nun ikinci
kaseti

Yapımcı ASM Müzik Üretim Ve
Pazarlama

Arif Sağ hocamız ve dostumuz
yardımları için içten teşekkürlerimizi
sunarız

EMEĞİYSENİZ,
SÖMÜRÜYE DUR DEMEKTEN, GERÇEK
DEMOKRASİDEN,
1000 YILLIK GELENEĞİ GELECEĞE
TAŞIMAKTAN YANAYSA, KAVGACIYSANIZ,
KAVGA TEMSİLCİSİ OLUN!

Devrim ve demokrasi kavgasını işçi sınıfının
dünya görüşüyle yükselten

KAVGA

temsilcilikler açmaktadır

İstekli okuyucularımız, özgeçmişlerini, ad ve adreslerini içeren yazılı başvurularını 2 fotoğrafla (6x9) birlikte, aşağıdaki adreslere taahhütlü olarak postalayabilir, telefonla ya da şahsen başvurabilirler.

Türkiye: KAVGA Merkez Bürosu: Piyerloti Caddesi, No: 17/4, Çemberlitaş, İstanbul. Telefon: (1) 516 84 64
Avrupa: KAVGA Avrupa Temsilciliği, Murtaza Dersimli, P.O.Box 1822, N1 Londra, İngiltere

karar vereceksiniz

daveti aldım. Kitap çalışmalarımın gereği bu istekleri hemen kabul edemediğim için gerçekten çok üzgünüm. Toplantılarım - sizin varsayımlarınızın çok ötesinde - büyük ilgi topladı ve coşkulu geçti.

Bunun nedeni, ele aldığımız konuların önemi kadar 70 yılı kapsayan ve tabulaşan - sizin de sahiplendiğiniz - resmi ideolojiye karşı bilimsel yönden tavır koymamızdır. Bu tavrı koymasaydık haliyle siz de bize sataşmazdınız.

Adı da bana ikinci dünya savaşı sorumlularından birini anımsatan derginizde daha ben Londra'ya gelmeden önce hakkımda olumsuz yayınlara başladığınızı ve önyargılı olduğunuzu da sonradan öğrendim. Oysa Londra'da konferans verdiğim salonda derginizi ve kitabınızı satan görevli arkadaşınıza - bu gerçekleri henüz bilmediğim için - Sy.Yürükoğlu ile tanışmak amacıyla Türkiye'deki adresini öğrenmek istediğimi söylemiştim.

Yazdığım kitapta kaynakça gösterek Alevilik'le ilgili kitabından alıntılar yaptığım bu yazar hakkında olumlu düşüncelerim vardı. Ancak kendisinin İngiltere'de siyasi mülteci statüsünde ve konforlu bir düzeyde yaşadığından ve siyasi ideolojisinden hiç haberim yoktu. Eski TKP'linin biri olduğunu şimdiki sosyalizmi bırakıp Alevilikle uğraştığını sataşma yazısını okuduktan sonra öğrendim.

Demek ki bizim Londra'da aynı konularda konferans vermemiz ve gerçekleri anlatmamız O'nun resmi ideolojiye dayalı çıkarlarını ırgalamış oldu. Çünkü, derginizdeki sataşma bilimsel olmaktan çok kişisel niteliklere yönelik bir saldırı şeklinde geliyor.

Kurt köpekli şato edebiyatının Aleviliğe dönük bu eleştirilerinin hiç birisini ciddiye almadım. Çünkü, Alevilik bana göre bir felsefe ve yaşam biçimidir. Çağdaştır, ileridir, işçiden emekçiye yanadır, kadın erkek eşitliğini savunur. Müzik, raks, şiir, resim gibi sanat ve edebiyatın tüm verilerini benimser ve kullanır. Tüm bu özellikler İslamdan önceki Kürt uygarlığının Anadolu'da ayakta tuttuğu ve müslümanlığa monte ettiği felsefeler ve

yaşam biçimleridir.

Sy.Yürükoğlu'da Aleviliği anlatan yazısında öne sürdüğünüz düşünceler arasında büyük ve anlaşılabilir çelişkiler gördüm. Bu tutarsızlığın en belirgin özelliği de Alevilikteki bu evrensel yapının gözardı edilmesi, Kürt halkının inanç yaratmalarını küçümsemeniz, ırkçı ve şöven bir yol izleyerek bir halkın varlığını, kültür ve uygarlık alanında ortaya koyduklarını yadsımanızdır.

Bir yazımda da belirttiğim gibi halkların ortaya koydukları kültür ve uygarlıktan korkmanın hiçbir yararı yoktur. Kültürü ve uygarlığı yaratan hangi toplum olursa olsun bunun nimetlerinden ve sonuçlarından tüm insanlık yararlanır. Kürtlerin kültür alanında ortaya koyduklarının bilinmesi Türkler ve Kürtler arasındaki sevgi, saygı ve kardeşliği daha da pekiştirecektir. Bizim inancımız budur.

Araştırmalarımız - Alevilik konusunda - uzun yılları kapsayan ve belirli kaynaklara dayalı, doğru, objektif verilere bağlı bulgulardan oluşuyor. Bunları yadsımak için bilimsel metodlar kullanılmamalıdır. Oysa sizin sataşmalarınız hakaret ve küfür edebiyatı içinde mekan tutmuştur. Bu çok ayıptır. Alevilikteki düşünlük kurumuna göre "kem söz sahibine aittir".

Yazınıza hiçbir yanıt vermemeyi düşünmüştüm. Çünkü, ithamlarınızın hiç bir doğruluğu yoktu. Hiçbir yazı bu kadar çok yanlışla yazılmamıştır. Taptuk Emre'ye eğri odun taşıyan derginizin bu yayınına yanıtlayarak boş yere sizleri ve söylediklerinizi ciddiye almış olacaktım.

Ancak çok sevdiğim bazı Alevi dostlarım ısrar gösterdiler. Onları kırmak istemedim. Sizin sataşmalarınızı ve ithamlarınızı da önemsemediğimi anımsatarak Alevilikteki şu kurallarla, bu olumsuz yazınızı kusurlarıyla, ayıplarıyla birlikte yok sayıyorum.

"Aleviler şefkatte güneş gibi, cömertlikte su gibi, alçak gönüllükte toprak gibi, teslimiyette ölü gibi, kusurları, ayıpları örtmede gece gibi olmak zorundadırlar."

Cemşid BENDER, 8.3.992

R.YÜRÜKOĞLU HAMBURG KONFERANSI ALINTISI

Hasan arkadaş, "Kürt burjuvası yoktur" dedi. Tarihse olarak, burjuvası olmayanın milleti de olmaz. Kapitalizm, millet, burjuva, bunlar tarih sahnesinde birlikte varlar. Kürtlerin burjuvası vardır ve Türk burjuvasıyla tarihten devraldığı sağlam bir ortaklığı vardır. Çoğunun adının önünde de "şeyh"lik vardır.

Bu arkadaş, "Kürt milliyetçiliği sizi de kızdırıyor mu?" diye soruyor. Kızdırmak sözcüğü doğru değil, şöyle diyeyim, doğru bulmuyorum. Okul arkadaşım Oral Çalışlar'ın söylediği yere geliyor. O da, "ezilen ulusun milliyetçiliği ileridir" diyerek genel konuştu. Bunları bilerek konuşuyordum, anlaşılacağıma düşünüyordum. Anlaşılmıyorsa açıklarım:

Tabii ki, ezen ulusla ezilen ulusun milliyetçiliği arasında fark vardır. Birinde ilerici bir yön vardır, ama otomatik olarak değil, başı çeken sınıf gücüne, önüne koyduğu siyasal amaçlara bağlı olarak. Bunlar konunun ABC'sidir. Biz ise somut bir ülkenin somut anındaki durumdan konuşuyoruz. "Bugün Kürt milliyetçiliği dayanılmaz boyutlara ulaşmıştır" cümlesi, Kürt halkına karşı söylenmiş bir söz değildir. Kürt halkına saygılıyım. Kürt milliyetçiliğinin normal, olası ilerici yönleri üzerinde de durmuyorum. Bugün diyorum, Kürt milliyetçiliği çeşitli yönleriyle dayanılmaz bir noktaya gelmiştir. Örnekeleyim:

"Aleviliğin temelleri tarih içinde Ebu Müslim Horasani, Hallac-ı Mansur, Ebu'l Vefa, Şeyh Addiy, B. Misafir ve Şahabettin Sühreverdî tarafından atıldı. Bu saydığım düşünürlerin tümü de Kürt kökenlidir." (C.Bender, Y.Ülke, 15-21.9.1991)

"'Kalıcı Yardım Kurumu' tarihinde bir Kürt buluşudur. Günümüzde 'vakıf' ya da 'foundation' adıyla anılan bu kurum..." (C.Bender, Y.Ülke, 3-9.11.1991)

"(...)"
"Alevilik, (...) Kürt halkı tarafından ortaya konmuş bir felsefedir." (C.Bender,

2000'e Doğru, 18 Ağustos 1991)

"Kürtler İ.Ö. 3 bin yıllarından bu yana Sümerlerle çağdaş olarak Anadolu'da yaşadılar." (C.Bender, Teori, Ekim 1990)

"... Çalışmalarımız sonucunda Kürt halkının atı ilk ehlileşiren, 'uygarlık tekerleğinin keşfiyle başladı' sözünü gerçekleştiren, tarihte ilk petrolü işleten, ilk şiiri yazan (Gılgamış destanı, Kassiti Kürt ozan Sin Lekke Ünnini tarafından tabletlere yazılmıştır), tıp alanında fizyoterapi ile teşhis ve tedavi yöntemlerini bulan, aritmetiğin ilk prensiplerini ortaya koyan, ilk teleskobu Harran ovasında gökyüzüne doğrultan, ülkeler arasında ilk diplomatik ilişkileri kurup barış anlaşmalarını imzalayan, ilk halı ve kilimi dokuyan, mutfak kültürünün temellerini atan, besin maddelerinin uzun süre korunması yolunda keşifler yapan, çok tanrılı dinlerden başlayarak tek tanrılı dinlere kadar yeryüzünde varolan inanç sistemleri üzerinde katkısı ve alın teri olan, Zerdüştlükten başlayarak, Yezidilik, Alevilik, Vefailik, Babailik, Ahilik gibi sayısız inanç felsefelerini yaratan bir halk olduğunu anladık. Daha neler, neler..."

"İlk yontuda, ilk şiirde, ilk resimde, ilk kabartmada, ilk dokumada, ilk türküde, ilk efsanede, ilk inançta, mabetlerde yapılan ilk ayin ve danslarda, ilk eşya ve araçlarda Kürt halkının alıntıları vardır." (C.Bender, Y.Ülke, 21-28.7.1991)

Görüldüğü gibi, dünyada ne varsa Kürtlere bağlanıyor. Ezilen bir halkın kendini kanıtlama çabası anlıyorum. Ama yanlış, uydurma, tersinin kanıtlanması herhangi bir üniversite asistanı tarafından 10 dakika alacak iddialarla ancak amacın tam tersi bir noktaya çıkılır. Örneğin, haydi diyelim ki Kürtler Sümerlerle birlikte İ.Ö. 3 bin yıldan beri Anadolu'dalar. Yukarıdaki alıntının yazarı, Antalya'nın 30 km. kuzeybatısındaki Karain mağarasına gitsin (ya da bulguların toplandığı, Ankara'daki Anadolu Medeniyetleri Müzesi'ne gitsin) ve Anadolu'daki ilk yontuların, ilk resimlerin, ilk kabartmaların, ilk heykelticiklerin ve ilk gravürlerin tarihini öğreniversin. Günümüzden 2 milyon yılla-10 bin yıl öncesi arasındır!

Böylesi aşırı iddialar karşı tarafta burjuvazinin Türk milliyetçiliğini azdirmasını kolaylaştırıyor. Kürt halkına, haklarına saygım vardır. Geçmişim bunun kanıtıdır. Ancak, Kürt milliyetçiliğine de prim vermemek zorundayız. ●

FORMU VE ABONELİK BEDELİNİ ÖDEDİĞİNİZİ BELİRTEN BELGENİN KOPYESİNİ KAVGA ADRESİNE POSTALAYINIZ.

Adı/Soyadı: _____
Sokak/no: _____
Şehir: _____
Ülke: _____
Posta kodu: _____
Telefon: _____

Abone bedeli	12 sayı	6 sayı
Yurtiçi:	☐ 80 000TL	☐ 40 000TL
İngiltere:	☐ 20 Sterlin	☐ 10 Sterlin
Almanya:	☐ 80 DM	☐ 40 DM
Fransa:	☐ 200 FF	☐ 100 FF
İsviçre:	☐ 65 SFr	☐ 32 SFr
Amerika:	☐ 53 \$	☐ 26 \$
Avustralya:	☐ 53 \$	☐ 26 \$

☐ Banka havalesi ☐ Posta havalesi ☐ Nakit
Tarih: / /1991 İmza: _____

YURT İÇİ ABONELER İÇİN:

Yazışma adresi:
Piyerloli Caddesi, No: 17/4,
Çemberlitaş, İstanbul. Telefon: (1) 516 84 64
Banka havalesi:
Yapı ve Kredi Bankası,
Aksaray Şb. Genel Ajans, Hesap No: 3549-3

YURT DIŞI ABONELER İÇİN:

Yazışma adresi:
Avrupa Genel Temsilciliği:
Murtaza Dersimli,
P.O.Box 1822, Londra N1, İngiltere.
Banka havalesi:
National Westminster Bank,
Hackney Amhurst Branch
20 Amhurst Road, London E8 1JW
Hesap: KAVGA no: 15189899

İŞÇİ MUHABİRLERE ÇAĞRI

KAVGA, haksızlığa, sömürüye diş bileyen emekçilerin platformudur.

KAVGA'yı besleyen, yayan *aktif okuyucu, yani işçi muhabir, KAVGA'yla okuyucusu arasındaki iletişim kanalıdır.*

KAVGA, işçi sınıfının görüşlerini, savaşım programını yansıtırken, haber ve bilgileri doğru olarak, kavganın bizzat içinde olanlardan, *işçi muhabirlerden* alır.

İŞÇİ MUHABİR, haberini kısa ve basit cümlelerle kaleme alır. Gereksiz "devrimci" edebiyattan kaçınır. İşçi muhabir planlı, hedefli çalışmalıdır.

Okuyucunun görüş ve eleştirilerinin iletilmesi de işçi muhabirin görevlerindendir.

Okuyucu çevresi büyüyüp abone sayısı arttıkça, işçi muhabirler, İŞÇİ MUHABİR GURUPLARI olarak biraraya gelir.

YAKIN hedefimiz, tüm Türkiye'de KAVGA'cı işçi muhabirler ağı yaratmaktır.

İŞÇİ SINIFININ CANALICI ÖNEMDE İSTEMİ

Yusuf Vurgun, işçi sınıfı devrimcilerinin haftalık çalışma süresine ilişkin çözümlemesini sunarken, tüm işçileri 35 saat istemini yükseltmeye çağırıyor

Neden 35 saatlik iş haftası?

Otuzbeş saatlik iş haftası talebi, 80'li yıllarda dünya işçi hareketinde derin yankılar yaptı. IG-Metall sendikasında örgütlü yüzbinlerce metal işçisinin 1984'teki 7 haftalık grevi, 40 saatlik iş haftası duvarını yıktı. Metal işkolunda haftalık çalışma süresi 37 saate indi. Daha kısa çalışma, tensikatları azalttığı gibi, 1985 ile 1989 arasında işkolunda 200 bin işsize iş sağladı. (*IG Metall gazetesi*, 21 Nisan 1989)

Almanya metal işçilerinin 35 saati ısrarla dayatmasıyla, işkolunda 1993 Nisan'ından itibaren 36, 1995 Ekim'inden itibaren 35 saat uygulamasına geçilmesi kabul ettirildi.

Bu arada, İngiltere'nin nükleer santallerinde çalışan 15 bin işçi adına görüşme masasına oturan 8 sendika, 23 Şubat 1992'de BNFL şirketiyle imzaladıkları toplu sözleşmede 35 saatlik iş haftası istemini işverene *kabul ettirdiler*.

Türkiye'de ise, geçtiğimiz günlerde Belediye-İş'in 35 saati resmen gündemine almasıyla konu sendikal hareketimizde yeni bir canlılık kazandı.

Kapitaliste kalsa işçi 24 saat çalışacak!

Bildiğimiz gibi, kapitalizmin temel yasası artı-değer yasasıdır, kâr yasasıdır. Kapitalizmin bütün işleyişi, *mümkün olan en fazla kâr-el koyma* amacına yöneliktir.

Peki, artı-değerin, yani kârın kaynağı nedir? Burjuva ideologlar kapitalist sömürünün içyüzünün açığa çıkmaması için, "kârın kaynağı sermayedir" der ve düşünceyi orada dondururlar.

Marks'ın çözümlemesine göre kapital, işlevleri farklı olan iki bölümden oluşur. Birinci bölüm, üretimde kullanılan maddi unsurları (makinalar, alet edevat, binalar, hammadde, vs.) temsil eder. Bu maddi unsurlar, bütün metaller gibi, üretimlerinde kullanılan ortalama toplumsal emek zamanıyla ölçülen bir değere sahiptir.

Makinalar, binalar üretimde kullandıkları ölçüde yıpranacak, ama eskiyerek başlangıç değerlerinden kaybettiklerini üretilen mala aktaracaklardır. Hammaddeler ise, değerini olduğu gibi yeni mala geçirecektir.

Görüldüğü gibi, maddi unsurların transformasyonu süreci içinde kâr kaynaklık edebilecek yeni bir değer artışı yoktur. Bu nedenle, sermayenin maddi unsurları kapsayan birinci bölümüne *sabit sermaye* denir.

Şimdi sermayenin ikinci bölümüne, *insan unsuruna* bakalım.

Kapitalist, işçinin üretim sürecinde harcadığı işgücünün değerini ücret olarak ödediğini iddia eder. Ücretlerin, emek sürecinin sonunda günlük, haftalık, aylık olarak verilmesi de, yapılan ödemenin harcanan işgücünün karşılığıymış gibi yanlış bir izlenim uyandırır.

Eğer yutturmaya çalıştıkları gibi, harcanan işgücünün değeri ödenmişse, bu "karşılığı ödenmiş işgücü" aynen ötekiler gibi değerini üretilen mala aktaracağından, üretim sonunda yaratılan yeni bir değer yok demektir. Bu mantık, üretilen malın nasıl olup da onun üretiminde kullanılan karşılığı ödenmiş değerlerin toplamından daha yüksek bir değeri içerdiğini *açıklamaz*. O zaman, işgücü kavramının kullanılışında ve onun karşılığının ödendiği iddiasında yerine oturmayan birşey var demektir.

Burjuva düşünce tuzağı, "emeğin meta olduğu" yutturmacasından hareket etmektedir. Oysa emek meta değildir, maddi bir değeri yoktur, pazarda alınıp satılamaz.

Birşeyin pazarda alınıp satılabilmesi için, bu işlem başlamadan önce ispat-ı vücut etmiş olması beklenir. Emek, sarfedilme süreci öncesinde yoktur. Varolan, yalnızca işçinin emek harcama, iş yapma *kapasitesidir*, yani işgücüdür. Dolayısıyla, kapitalistin pazardan satın aldığı emek değil, *işgücü*

dür.

Kapitalizm, işgücünü meta haline dönüştürmüştür. İşgücünün, her meta gibi, bir değeri (değişim değeri) ve bir de kullanım değeri vardır.

İşgücünün değeri, aynen öteki metallerdeki gibi, üretimi için gerekli olan ortalama toplumsal emek zamanıyla belirlenir. İşçinin ve ailesinin fiziksel, sosyal, kültürel yaşamının yeniden üretimi için gerekli olan mal ve hizmetlerin toplam değeri işgücünün değerini verir. Nitelsiz işgücünün değerini buna göre hesaplayıp asgari ücretin ne olması gerektiğini buluruz.

Bir malın kullanım değeri, o malı satın alanın bir ihtiyacını giderir. Kullanım değeri kendini tüketim süreci içinde gösterir. Kapitalist, işgücünü satın almaktan murad ettiğine, işgücünün tüketildiği üretim süreci içinde kavuşur. *İşgücü kullanımı sonucu üretilen değer, işgücünün değerinden daha büyüktür*.

İşgücü, değerinden daha yüksek değer üretilen özel bir metadır. Bu nedenle, sermayenin işgücünü temsil eden bölümüne, üretim sürecinde oluşan değer değişmesini sermayeye yansıttığı için *değişken sermaye* denir. Artı-değerin kaynağı, işgücünün değeri ile işgücünün kullanımıyla yaratılan daha büyük değer arasındaki bölümdür.

İşçi, bir günlük çalışmasının ilk bölümünde, karşılığını ücret olarak aldığı işgücünün değeri kadar bir değer üretir. İşgücünün bu ilk bölümüne *gerekli emek zamanı* denir. Ancak işgücünü orada bitmez. Bitseydi, işçinin işgücünün kapitalist için bir kullanım değeri olmazdı. İşgücünün kapitalist için asıl kullanım değeri, artı-değer yarattığı ikinci bölümde ortaya çıkar. İşgücünün bu bölümüne *artı-emek zamanı* deriz.

Kapitalist, kârının kaynağı olan artı-emek zamanını alabildiğine uzun tutmak için, hani mümkün olsa, işçileri 24 saat çalıştırmak ister. Ona göre işgücünün bir üst sınırı yoktur. Sermaye, toplumun

zorlayıcı baskısı olmadıkça, işçinin sağlığına ya da ömrüne hiç aldırış etmez.

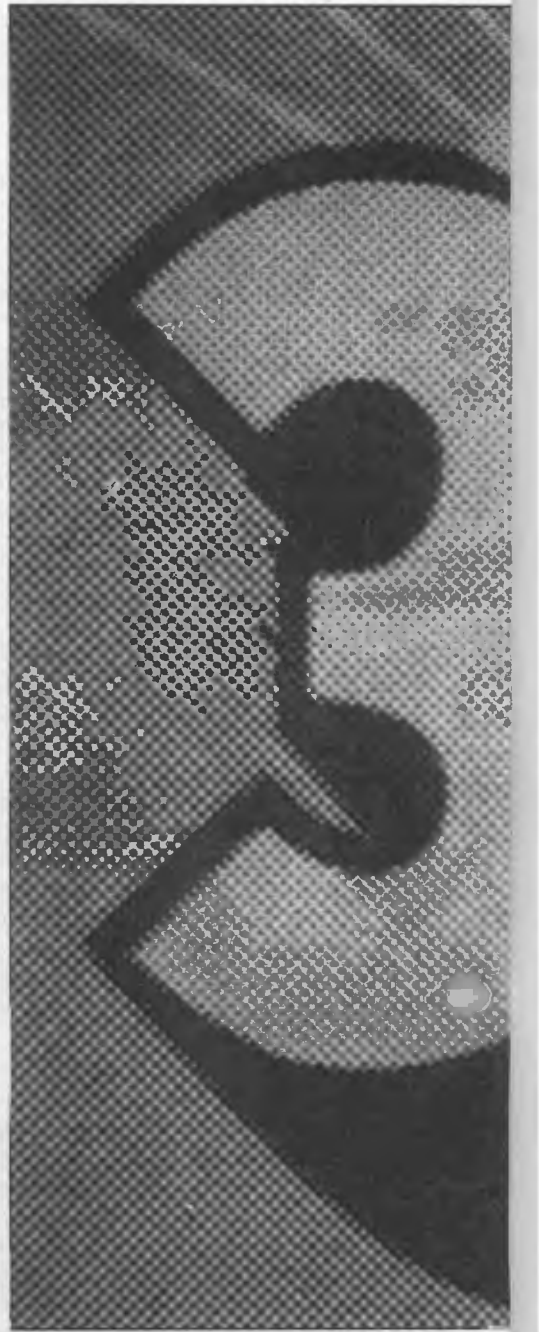
Ote yandan, işgücünü satan işçi, bunu, çalışma kapasitesi, yani bedensel, sinirsel, ruhsal sağlığı tahrip edilsin, yaşamı tüketilsin diye *değil*, tam tersine, işgücünü sürekli yeniden tazeleyebilsin, kendisinin ve ailesinin yaşamını yeniden üretebilsin, soyunu sürdürebilsin diye yapar. O zaman işgücünün fiziksel ve moral sınırları devreye girer.

İşgücünün fiziksel sınırı, bir işçinin dinlenmek, uyumak, bedensel ihtiyaçlarını gidermek için 24 saatten kendine ayırmak zorunda olduğu bölüme tayin edilir. İşgücünün *moral sınırı* ise, toplumda geçerli olan geleneksel yaşam tarzı uyarınca işçinin eğlenme, sosyal-kültürel ihtiyaçlarını giderme, ailesiyle-çocuklarıyla meşgul olma vb. ayırdığı zaman süresince belirlenir.

Bu fiziksel ve moral sınırların 24 saatin neresine çekileceğini, çalışma süresinin ne kadar olacağını, sermayeyle emek cephesinin birbiriyle kapışmasından doğan güçler dengesi belirler.

İşgücünün süresi, üretim araçlarının gelişimi ve emek verimliliğinin artışı temelinde, ama esasta sınıf savaşımının dayatmasıyla tarihsel bir eğilim olarak KISALMAKTADIR.

Kapitalizmin ilk geliştiği İngiltere'de, işgücünün patronların insafına kalmış keyfiliklerden kurtarılıp yasalarla belirlenmesi gerektiğini topluma kabul ettirebilmek bile, nice ömürleri tüketen sınıf kavgalarıyla mümkün olabilmıştır. Böylece, 1883'te işgücünün sınırlandırılan ilk

yasa çıkmıştır.

Bu yasaya göre, işgünü sabah saat 5.30'da başlar, bir buçuk saat öğle tatilinden sonra akşam saat 8.30'da biterdi. İşçi, günde 13,5 saat, haftada 6 gün (yani 81 saat) çalışırdı. Daha sonra, 1850'de, 10 saatlik işgünü yasası çıktı. O dönemlerde Birinci Enternasyonal, Marks ve Engels'in önerdiği 8 saatlik işgünü için işçi hareketinde coşkulu bir ajitasyon yürütüyordu.

8 saatlik işgünü, onyıllar boyunca işçi hareketinin etrafında toplandığı en harekete geçirici belgilerden oldu. İlk kez 1917 devrimiyle yaşama geçirildi. 1919'da Cemiyet-ı Akvam, 1 Temmuz 1922'den itibaren geçerli olmak kaydıyla 8 saatlik işgünü kabul etti. Bu karar ilk elde altı ülke onayladı. Ama o günden bu yana, 8 saatlik işgünü normu, evrensel bir zorlayıcılıkla kapitalist ülkelerin çalışma yaşamına yerleşti.

“Aşırı çalışma” ne demektir?

Dünya ekonomisine egemen olan durgunluk, üretimde daralma getirmiştir. Kâr oranlarının düşüşü yasasının birikmiş etkilerini aşabilmek için kapitalizmin başvurduğu her önlem, bir yandan emek verimliliğini artırırken, öte yandan yoğun bir üretici güçler yıkımına ve tensikatlara yol açmaktadır.

Yüksek teknoloji kullanımı, otomasyon, ve daha verimli üretim örgütlenmesinin işçinin sırtındaki ağır çalışma temposunu düşürmesi ve işgünü kısıltması beklenirken, kapitalizm altında tam

tersi sonuçlar veriyor. Giderek daha az oranda işçi, giderek daha yoğun çalışmaya zorlanıyor. İşçi sınıfının giderek artan orandaki kesimleri zorunlu işsizliğe mahkum ediliyor. İşçi sınıfının bütününe ezgisi, yoksunluğu, yoksulluğu artıyor.

Bildiğimiz gibi, ücretlerin düzeyini, fabrikanın içindeki işçiler değil, esas olarak fabrikanın dışındaki endüstri yedek ordusunun hacmi belirler. İşsizlik artıkça işlilerin hareket kabiliyeti sınırlanır, pazarlık gücü düşer.

Çalışan işçiler yoğun ve aşırı çalışmaya zorlandıkça, 2-3 kişinin işi bir kişiye yüklendikçe, tensikatlar artıyor. İşsizler ordusu büyüyor. İşsizliğin artması da, fabrikadaki işçinin konumunun zayıflaması, sendikal hakların budanması ve ücretlerin düşmesi yönünde basınç yaratıyor. Böylece işli-işsiz işçi sınıfının tümünün yaşam koşulları kötüleşiyor.

İşçi hareketi içindeki düzen yanlısı görüşlerin çare üretmediği bu durum, kader değildir. Açmaz gibi görünen sorunun çözümü yine onun içinde gizlidir: Kısır döngüyü kıracağımız yer “aşırı çalışma” olgusudur. İşe bu noktadan başlamak gerekiyor. Aşırı çalışmayı DURDURMAK gerekiyor.

Nedir “aşırı çalışma”? Normal diye yutturmaya çalıştıkları, ama bugünün emek verimliliği düzeyinde ve yığınsal işsizliğin yapısal olduğu bu toplumda hiç de makul olmayan 45 saatlik iş haftasıdır. Bütün vücudumuzu ve sinirlerimizi son hücrelerine kadar zorlayan ağır çalışma tem-

posudur. Evimize 3-5 bin lira daha fazla götürebilmek için fazla mesaiye kalmamızdır.

8 saatlik işgününün kabulünden bu yana emek verimliliği kat be kat arttı. Ama işgününde, artan emek verimliliğine uygun düşen bir kısalma sağlanamadı. Eğer dünya işçi sınıfı, toplu olarak davranabilseydi, iş haftası bugün, değil 35 saatin, rahatlıkla 30 saatin altına çekilebilirdi.

Örneğin, OECD'nin istatistiklerine göre, Türkiye imalat sanayiindeki emek verimliliğinin artış oranı 1979'dan 1987'ye her yıl ortalama yüzde 3,5'un üstünde seyretmiştir. (Financial Times, 8 Mayıs 1990)

Demek ki, imalat sanayiinde emek verimliliği 1979'dan 1987'ye kaba bir hesaplama yüzde 36 oranında artmıştır. Buna göre, diğer faktörler sabit kalmak kaydıyla, 1979'daki sömür oranının yükselmesini durdurmak için, işçinin 1987'de yüzde 36 oranında daha az çalışması gerekirdi. 1979'da haftada 48 saat çalışıldığını kabul edersek, 1987'de haftalık çalışma süresi 30 saat dolayına inmiş olmalıydı.

Bu bakımdan, ileri sürdüğümüz “35 saat” belgisi, mutlak bir hedef değil de, gerçekleşmesi gereken yaklaşmak için kapıyı aralamanın bir aracı olarak değerlendirilmelidir.

Fazla mesai, işin akışında önceden görülmeyen aksaklıklar, arızalar ve kazalar gibi anlaşılabilir istisnai nedenlerin varlığında bir meşruluk kazanabilir. Oysa uygulamada, piyasadaki talep dalgalanmalarıyla bağlı olarak çalışma yaşamının ayrılmaz bir parçası gibi gösterilmek isteniyor.

İşletmeler, istihdam ettikleri işçi sayısını öylesine sınırlı tutuyorlar ki, daha üretim planlaması aşamasında fazla mesaiyi dayatmayı kafaya koydukları açığa çıkıyor. Böylece “normal” işgünü aslında rafa kaldırılmış oluyor.

“Normal” işgününün üstüne yapılan fazla mesai ile “ek” bir ücret alınması, ücretin işgücünün değil, fakat harcanan emek miktarının karşılığı olduğu yolundaki çarpık yansımayı pekiştiriyor.

İşçinin fazla mesai kandırmasıyla “ek” bir kazançla alıştırılması, ve normal işgününün unutturulması aslında başarılı bir ücret pazarlığının da temellerini yıkıyor. Sendikalar, fazla mesaide ödenecek ücretlerin oranıyla boğuşurken, “normal” işgünü için üyelerinin kabul edebileceği ücreti koparamadıkları gerçeği gözden geçiriyor. Ücret hesapları, normal işgününün üstüne belli bir süre fazla mesai konacağı varsayımına dayanılarak yapılıyor. Hatta, fazla mesai “verilmeyen” işyerleri çok işçiye pek cazip gelmiyor.

Fazla mesai uygulaması, işçiler arası rekabeti kısırtıyor. İş güvencesini sarsıyor, yeni istihdamları engelliyor. İşçinin işgücü “normal” çalışmasıyla 30-40 yılda tüketilecekse, fazla mesai ve yoğun çalışmayla 15-20 yılda tüketilir hale geliyor. Bedenin zorlanması, sinirsel gerginlik, yorgunluğa bağlı kaza oranının artması, vücudun biyolojik ritminin bozulması sonucu geriye kalan serbest saatlerin düzgün değerlendirilememesi, ev yaşamının sıcaklığını yitmesi, sosyal ilişkilerin, sendikal-siyasal faaliyetlerin sekteye uğraması vs.. Bütün bunlar, işçinin fizik varlığını tehlikeye sokuyor, toplumsal siyasal varlığını zayıflatıyor.

İşçi sınıfının istemi ne olmalı?

Fazla mesaiye kalınmaması ülke çapında bir sendikal norm haline getirilmelidir. İşçi ahlakımızın, bireysel-kesimsel kurtuluşçuluğa karşı duran sınıf dayanışmamızın bir onur sorunu haline getirilmelidir.

“Fazla mesainin kaldırılması ve 35 saatlik iş haftası”, tensikatları azaltacak, iş güvencesini artıracak, işsiz sınıf kardeşlerimizin önemli bir bölümünün istihdamını sağlayacaktır. Böylece, sınıfın süngüsünü düşüren iç rekabet kısırtıcısının etkilerini kontrol altına almanın, sınıfın birleşik-toplu gücünü düşmanın önüne dikmenin yolu açılacaktır.

Kapitalizm altında sınıfın toplu olarak daha kısa süreli çalışmaya girmesinin sonucu, daha az ücret almak değildir, tam tersine, eski aldığı ücretin düşmesini durdurmak, hatta üstüne çıkmaktır.

Çünkü, daha kısa süreli çalışma işsizliği azaltacağı için işli-işsiz rekabetinin köleleştirici etkilerine karşı işgücü arzının bir bütün olarak daha elverişli koşullara kavuşması demektir. Sonra, tensikat ve işsizlik korkusunun azalması, işçinin savaşım azmini artıracaktır.

İşgücü arzını bir düzene sokacak, rekabeti dizginleyecek olan sendikalar- dır. O halde sendikalar, işli-işsiz işçi dayanışmasını örgütlemeli, işsizlerin sorunlarına eğilmeli, kaynağını devletin sağladığı, yönetimini sendikaların üstlendiği işsizlik sigortası için mücadele etmelidirler. Ancak bunların başarısı yine esas olarak çalışan işçilerin aşırı çalışmaya karşı mücadelesine bağlıdır.

Haftalık çalışma süresinin düşürülmesi, fazla mesainin yasaklanması, işsizlik sigortasının kurulması... Bunlar tekil fabrikalardaki, hatta tek tek işkollarındaki mücadeleyle koparılamazlar. Bu hedeflere, ancak işçi sınıfının toplu mücadelesi sonucu yasalarda yaptırılacak değişikliklerle ulaşılabilir. Yasalarda, toplum ve devlet düzeninde değişiklik kavgası, siyasal kavgadır. Sınıf güçleri, sendikalar bu bilinçle kavgayı hazırlamalıdır.

Otomobil-İş ve Petrol-İş gibi sendikalar, hiçbir ciddi bilimsel temeli olmayan “40 saat” belgisini savunuyorlar. “40 saat” belgisi, işçi sınıfının nesnel ihtiyacını yansıtmıyor, toplumsal gelişmenin çıkarlarıyla hiçbir bağı yok. Bu yönüyle de gerçekçi değil, uzlaşmacı istemdir.

“35 saat”, Türkiye işçi sınıfı için GERÇEKÇİ istemdir. “Kapitalistin verebileceğini” ya da “işçinin alabileceğini” değil, üretici güçlerin bugünkü gelişmişlik düzeyinde toplumsal gelişmenin çıkarlarını esas almaktadır. İşçi sınıfının, uygulama zamanı çoktan gelip çatmış, hatta gecikmiş bir ZORUNLU İSTEMİDİR.

Haftalık çalışma süresi 35 saate inmelidir.

Fazla mesai kural olarak kaldırılmalı, istisnai durumlarda, işyeri temsilciliğinin zorunluluğunu kabul etmesi halinde, gönüllülük temelinde uygulanmalıdır. Bu durumda işçi, fazla mesainin karşılığını ücret olarak değil, normal işgününde iki misli daha az süre çalışarak da alabilir.

Önümüzde dünya işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs var. 1 Mayıs alanlarında tüm fabrikalardan, tüm sendikalardan “35 SAATLİK ÇALIŞMA HAFTASI” belgisini yükseltelim. “35 saat”, toplu sözleşme görüşmelerinin ödün verilmez istemi olarak sınıf mücadelesinin gündeminde hak ettiği yeri almalıdır. ●

Hak'ka erişmek kişinin kendine erişmesidir

Konuya girer girmez öldürülmesinin nedenleri anlaşılıyor. İnsan ve toprak var oldukça insan, toprağı bencilliklerine araç etmek için uğraşacaktır. Bu amacın önünde kimselerin engel oluşunu istemez. Bildiği tek şey vardır: "Hepsi benim, hepsi benim" kuralı... Olur ya, ara sıra buna karşı biri çıkar da "etme yahu! Gelsene hepsi bizim olsun. Senin, benim, onun olsun. Birlikte işleyip, birlikte paylaşalım" derse hemen kötülük çarkları işler. Dünya kuruldu kurulu icade-dilen bütün çarkların en acımasız, en uzun ömürlüsü olan bu çarklar kırar, parçalar ve yok eder. Ne im kalır, ne tim. Sağlığınızda birkaç kitabınız varsa onlara da el atılır. Yok edilir. Yandaşlarınızın kaçırıp sakladıkları yıllar sonra ("yarıp yıldız ışığında çağlar gecesin") kara topraktan üstün olup bugüne kalırlar. Bedeninizden ise kala kala bir çinko kutu içerisinde kemikleriniz kalır. Yeri belli olsa bile taşınız yok, yazınız yoktur.

Şeyh Bedreddin'den söz ediyoruz, sevgili okuyucu!..

Yaşamı üzerinde pek sis yok. Doğumu, ölümü üzerine çeşitli kaynaklar arasında olsa olsa üç dört yıllık çelişkiler var. Soyu, öğrenimi ve yolculukları üzerinde kimse kimseden ayrı bilgi vermiyor. Kaybolan ve bugüne gelen düşünceleri de tümce tümce bir başkasının eşi. Aradaki ayırtlar ise düşünceleri üzerindeki yorumlarda. Bedreddin'i asanların uzantıları dün de vardı, bugün de var. Onların düşünceleri nasıl olur?

Çağdaş tarihçiler var. Sonraki tarihçiler var. Sayısız kaynak var. Ancak üzerinde birleşilen nokta, en doğru ve ayrıntılı bilgileri *Şakayık-ı Numaniye* adlı kitabın verdiği. Şöyle böyle 1540-1550 yılları arasında Taşköprülü Zâde Ahmet Efendi'nin ilkin Arapça yazdığı bu yapıt daha sonra Edirne'li Mecdi Efendi tarafından Osmanlıcaya çevrilmiş. Bugünün okuyucusuna kolaylık olmak üzere biz konuşma dilimize çevirerek Şeyh'in yaşamını sunuyoruz:

"Büyük dedesi Selçuklu vezirlerindendir. Bedreddin, sırası geldiğinde annesinden okuyup yazma

öğrendi ve Kur'anı ezberledi. Yüksek matematik bilimsini Mevlana Şahidi'den, dilbilgisini Mevlana Yusuf'tan izledikten sonra babasının amcaoğlu Mevlana Abdülmümin oğlu Müeyyed ile Mısır'a gitti. Konya'da Mevlana Fazlullah'ın öğrencilerinden Feyzullah'tan astronomi ve harf bilimini öğrendi. Mevlana Feyzullah'ın ölümünden sonra Mısır'a varıp Seyyid Şerif Gürcani ile birlikte Mübarekşah Mantiki'den dersler aldı. Bu kişi ile hacca gitti. Mekke'de Şeyh Zilli'den dersler aldı. Mısır'a dönüşünde Seyyid Şerif ile yüce bilimler okuyup tüm bilimsini tamamladı. Bu sırada Mısır sultanı Berkok, kendisinden kimi dersler aldı.

"Rastlantı sonucu Şeyh Hz.lerine tanrısal bir coşkunluk gelip Seyyid Ahlatlı Hüseyin Hz.lerine mürid oldu. Bir süre tarikat okuyup hakikat'a varınca Şeyhi ona yetki belgesi verdi ve aydınlatması için Tebriz'e gönderdi. Söylenir ki Timur'un yüce meclisinde bir sorun çözümlenemedi. Oturumda bulunan Cezri adında bir bilgin Bedreddin'den sözetti. Timur Bedreddin'i getirtti. Şeyh, sorunu hemen çözdü. Sonra da Timur'un kendisine önerdiği tüm görevleri saygı ile olumsuz olarak Bitlis'e, oradan da Mısır'a dönüp yeniden Hüseyin Ahlatlı'ya öğrenci oldu. Derken günün birinde Hüseyin Ahlatlı öldü. Yerine Bedreddin oturtuldu. Bu orunda altı ay kaldı. Ayrılıp Halep'e, oradan da Konya ve Tire kentlerine gitti. Sakız adası egemeni, Müslüman olmak istiyordu. Bedreddin ona bu konuda yardımcı oldu.

"Söylentidir ki Sultan Yıldırım Beyazıt'ın büyük oğlu Musa Çelebi, Rumeli askeri ile Edirne'de sultan olunca Şeyh Bedreddin Hz.lerini kendisine kadıasker yaptı. Sonraları padişah olan Çelebi Sultan Mehmet Han, kardeşi Musa Çelebi'yi öldürtünce Bedreddin'i de İznik'e çoluk çocuğu ile hapsedip ayda bin akça harçlık verdi. Şeyh Hz.leri bir gün buradan kaçıp İsfendiyar (Kastamonu) beğine vardı. 'Tatar iline gitmek dilerim' dedi. İsfendiyar, Osmanlı'dan korkup onu Tatar iline değil de Zagra iline yöneltti. Vardığında kendisini seven sonsuz sayıdaki insan başına toplandı. Kimi karıştıncılar kendisini çekemeyip 'saltanat peşindedir' diye Çelebi Sultan Mehmet Hz.lerine gammazladılar.

"Ölümden, padişah buyruğu ile kurtulmayıp Mevlana Acem Haydar'ın fetvası ile Serez'de asıldı.

"Yaşamında Ulu Tanrı'nın boynu büyük kulu olup her alanda Tanrı buyruklarına boyun eğdiği için bu dünyada ve öte dünyada kendisine onur, şan ve yücelik veren bir yer edinmişti. Bu anlamı ortaya koymak için asılıp bir yücelik çizgisine ulaştı. O ruhsallığın en yüce mertebesine vardı.

Araştırmacı yazar

Nejat Birdoğan

Şeyh Bedreddin'i

hukuk bilimcisi

yönüyle anlatıyor

"Kendisinin fıkıh (İslam hukuku) biliminde yarattığı *Letaif-ül İşarat* adlı yapıtı olup İznik'te iken bitirdiği bu yaptın yorumu olan *Teshil* de çok değerlidir. Bunlardan başka *Cami-ül Fusuleyn* adlı yapıtı bu alanda yazılan, başka kitaplardan üstündür."

Şakayık-ı Numaniye Bedreddin'i böyle anlatıyor. Başlarda da söyledik. Bedreddin'den sözeden ilk değil ama en gerçekçi tarihçi bu. Yoksa Bedreddin çoğu kaynaklarda yer almış. Hele hele torunu Hafız Halil ise dedesi üzerine ölümünden sonra söylenenleri toparlayıp bir menakıp kitabı oluşturmuş. Bu kitap da ölümden otuzbeş yıl sonra toparlanmış. Ancak menakıp kitapları destan niteliklerini ve masal öğelerini taşıdığından pek gerçekçi yardımda bulunmuyor bizlere.

Tüm bu kaynaklardan anlaşıldığına göre Bedreddin'in altı yapıtı var; 1- *Ukudü'l Cevahir*, 2- *Letaif-ül İşarat*, 3- *Cami-ül Fusuleyn*, 4- *Teshil*, 5- *Nurü'l Kulüp Tefsiri* ve 6- *Varidat*... Bunlardan *Teshil*, daha önce yazdığı *Letaif-ül İşarat* ve *Cami-ül Fusuleyn* adlı fıkıh hukuk kitaplarının bir yorumu, bir açıklamasıdır. Kitapları bir ara korkudan gizletildi. Daha sonra Kanuni döneminde yeniden kopya edildi. Bize ulaşan yapıtları *Cami-ül Fusuleyn*,

Teshil ve *Varidat*'tır.

BEDREDDİN NE İSTİYORDU? NİÇİN ASILDI?

"Velilere, nebilere, müşhidlere bel bağlanmaması gerekir." (Varidat)

Bedreddin'in İslam hukukuna karşı görüşleri çağının bilgileri ile ters düşüyordu. Söz gelimi;

"Uyanık ve zeki hukukçu kimi söylentileri ezberleyip aktaran değil, kendi hukuk mantığı ile ortaya yeni buluşlar çıkarandır." (Teshil'in önsözü)

"Dönemimiz yargıçları, kendilerinden sorulan hukuksal bir olay için ancak, İmam-ı Azam (Ebu Hanife) ve imamlardan, Hanefi hukukunda birinci doğrultudaki sorunları taşıyan yapıtta var ise bunlara göre fetva veriyor. Yargıç, kendi oyu ve düşüncesi ile bunlara karşı çıkamaz. İsterse o yargıç, yepyeni görüş ve düşünceler taşıyın. Çünkü

hak (doğruluk) yalnız onlardadır. Onlardan başkasına katılamaz. Bu nedenle dönemimiz yargıcının içtihi, onların içtihiatları derecesine ulaşamaz. Eski içtihiatçılara karşı çıkanların yorumlarına bakılamaz. Kararları benimsenip, onaylanmaz. Çünkü, eskiler kendi dönemlerinde gerçek olanla gerçek olmayı araştırılmışlardır." (Cami-ül Fusuleyn)

Burada Bedreddin, köhnemiş hukuk ilkeleri çıkarmazın egemen olduğu bir ortamda gerçek hukukun üç temel ilkesini ayağa kaldırmaya çalışmaktadır. Hukukta bağımsızlık, özgürlük ve adalet. Bu üç temel ilkenin olmadığı toplumlarda hukuk varlığını görememektedir.

"Bir müçtehidin (yeni bir hukuk düşüncesi getiren kişi) oyu, İmam-ı Azam'ın veya başka imamların oyuna karşı olsa da geçerli olmalıdır. O kişi, kendi oyunu öbür oylar ve hak üstünde görmüşse ona kendi düşüncesi ile karar vermek uygun düşer. Başkalarını yansılaması haramdır."

Bedreddin bu alanda eşsizdir. Eşsizdir ama bunalımdadır. Kendisine güvenmesi onun bunalımına son vermez.

"Başka bilimlerde birçok yetki taşıyan bilim ve sezgi sahiplerini hukuk alanında taklitçi, sağır ve dilsiz görürsek burada güçlü olmaları şöyle dursun, küçük incelikleri bile anlayamazlar" diyerek *Teshil*'in yazılış nedenlerini söyler. İşte, bu incelikleri anlayamayanlar kimi yanlış yorumlarda bulunmasınlar diye *Teshil* yazılmıştır. Yazılmıştır ama hangi koşullarda?..

"Dünyada kutsallık yoktur. Kutsallık yalnız Tanrı'dadır. Onun yarattığı herşey, her nimet insan içindir. Toprağın tek ıssı Tanrı'dır. Rumeli'nde bol bol görülen mâlikane ısları ile insan, bu nimetten yoksun bırakılamaz." (Şeyh Bedreddin, Cami'ül Fusuleyn, s.14)

hil'in yazılış nedenlerini söyler. İşte, bu incelikleri anlayamayanlar kimi yanlış yorumlarda bulunmasınlar diye *Teshil* yazılmıştır. Yazılmıştır ama hangi koşullarda?..

"816 hicri yılının Şevvalinin sekizinci Pazartesi günü (3 Ocak 1414 pazartesi) şerhimi yazmaya başladım. Buradan ayrıldıktan sonra 818 Cemaziye'lahirinin yirmiyedinci salı günü (3 Eylül 1415 salı) tamamlamış oldum ki bu sırada hapis ve gurbetin verdiği acılar ve sürekli üzüntü ve sıkıntı ile sürüklenmekteyim. Kalbimin içindeki ateş tutuşuyor ve günden güne artıyor. Öyle ki kalbim demir bile olsa dayanıklılığına karşı eriyecek. Ey gizli Lütüflar ıssı! Korktuklarımızdan bizi kurtar" (Teshil, s.41-43)

Bedreddin salt hukuk bilimcisi değil kuşkusuz. Düşünmek gerekir ki bu hukuk bilgisine öncelikle genel anlamda din bilgisi ile ulaşmıştır. Öncelikle Kuran'ı çok kesin bir dille bölümlere ayırır;

"Otuz cüzden oluşan Kuran'ın yalnız bir cüzü dünya işlerine özgüdür. Yirmidokuz cüzü ise öte dünyaya ilişkindir." (Varidat)

Öyle ise gerçekçi olmak gerek ve Kuran'la tüm dünya işlerinin görülemeyeceğine inanmak gerektir. Dünya ayırdır, öte dünya ayırdır. Bunları ve bunlarla ilgili eylemleri, düşünceleri karıştırmamak gerekir. Böylece fıkıhtaki öte dünya ile ilgili tapınma bölümlerini birbirinden ayırarak düşünmek koşuldur. Böylece fıkıhçı ile siyasal yetke el ele vererek insanı insan olmaktan çıkaran ve onu salt bir üretim aracı yapan bir güç olmaktan çıkar. Bedreddin'e göre "tapınmanın biçimleri üzerinde durmak gereksizdir, çünkü öte dünya nedeniyle tümü aynı yola çıkar".

Bedreddin kimi alanlarda bugünkü anlamıyla Alevi değil. Sözelimi Ebubekir'i över. Velilere bel bağlamaz. Tarikatlara karşı olur. Ama bir yerde de Alevi tasavvufunun temelini güçlendirir:

"Hak'ka erişmek kişinin kendi saf varlığına erişmesi demektir. Ancak bu yolları gösteren bilim erlerine saygılı olmak yerinde olur. Ama 'bu yolları gösteriyoruz' diye ortaya çıkan hatip, imam, cemaat önderi gibi kişilerin dileği Hak değilse onlardan uzaklaşmak gerekir." (Varidat)

PIR SULTAN ABDAL'IN MEZARI "BOK" İÇİNDE!..

Gittim.
Gördüm.
Ve yazdım.

İlkin "biz Aleviyiz" diyenler, sonra "biz Dedeyiz" diyenler, sonra "biz aydınlar", "biz devrimciyiz" diyenler, "biz Pir Sultan Abdal derneğiyiz" diyenler, sonra "biz Alevi milletvekili ve bakanlarıyız" diyenler, sonra "biz Pir Sultan'ca deyişler söyleriz" diyenler ve sonra da "ben Kültür Bakanım" diyen! Pir Sultan Abdal'ın mezarı "bok" içinde!

Bunun birazının olsun bizim yüzlerimize bulaştığının açık itirafını gelin birlikte yapalım.

20-30 hanelik bir köy, yıkılmış bir anıt ve pislik içinde bir mezar, işte bu mezarda Anadolu halk hareketlerinin yüce temsilcisi Pir Sultan yatar. Vakıfçılar! Dergiciler! Köşelik yazarlar! Ey Pir'in sırtından geçinen sazıcılar-sözcüler! Yıkayın yüzlerinizi, zira yüzler "bok" içinde.

Kavga dergisi iyi başlattı, podyum tartışmalarını. Kavga iyi başlattı Şeyh Bedreddin anıtını. Ve sanırım benim bu yazımla Pir'im de girecek anıtlaşma sürecine!

Bir toplum ki ilerici ve kavgacı ve dahi, dünya proletaryasına ışık tutan önderlerini anıtlamaz, orada sosyalist damar tıkanıklığı var demektir.

Nazım'ı anmak vakıflaştırmak Vera'lı tatlı su kurnazlarının işi olmamalıydı, Kavga'nın denetim alanında olmalıydı, olmadı yazık, fakat Şeyh Bedrettin ve Pir Sultan Abdal, Yunus mutlaka Kavga'nın anıtlar projesi içinde olmalıdır.

Anadolu'da 30 açık oturum ve 30 Alevi cemi bu sorunları çözer, ben Celasun olarak bu tarihi göreve hazırım.

Neden Sivas'ın göbeğinde Veysel anıtı var da, Pir'im yok. Çünkü devlet suya sabuna dokunmayanı anıtlamaz. Neden birazcık Yunus Kadıköy'de var, çünkü devlet Türk-İslam sentezi içinde yaklaşır ve anıtlamaz. Neden Şeyh Bedreddin'im bir torba kemiktir?

Bir toplum ki ilerici ve kavgacı ve dahi, dünya proletaryasına ışık tutan önderlerini anıtlamaz, orada sosyalist damar tıkanıklığı var demektir

Çünkü Osmanlıya karşı, Osmanlı artığı devlet anlayışına karşı anıttır. Olur mu hiç bu üçlerin anıtı? Sonra çocuklar-gençler-işçiler bu anıtların kimliğini-geçmişini, savaşımalarını okurlar, KAVGACI olurlar! Olur mu hiç KAVGACILIK, sulh ve barış dernekleri sonra gücenir. Ne demek KAVGA ismi?

O Pir ki Sivaslı için değil tüm bir Anadolu, tüm bir dünya için başını ipe verdi ve halklara ŞAH dediği için gitti. Peki nerede Sivaslı Dedeler ve Aleviler?

O Pir, Anadolu için Anadolu'nun ezilen tüm insanlarına ŞAH dedi ve onun için başını ipe verdi. Peki nerede Anadolu Alevileri?

Türkiye ve Avrupa'da Alevi dernekleri kurup üç beş yazarla tanışıp konferans verdirerek aşağılık komplekslerini tatmin edenler, yine dergi çıkarıp Alevicilik yazarlığı için sara nöbetine girenler, hiç mi düşünmezsiniz Pir'imizin mezarı nedir, ne değildir diye?

Fakat ne gezer. Devletle bütünleşmek proletaryaya sırt çevirmek varken, Alevi kültürünü yaşam biçimi yapmak o kadar uzak ki!

İşiniz gücünüz Anadolu Aleviliğini nasıl dine çekeriz, nasıl Kuran okuturuz, nasıl camiye sokarız diye çabalamak! Dedelere diyanetten tatlı kıyak, dergilere tatlı yalak, derneklere tatlı koltuk... Gel keyfim gel. Bu nasıl iştir, Pir'imizin mezarı "bok" içindeyken.

Anadolu Aleviliğini, diyalektik materyalizmden ve işçi sınıfı dostluğundan koparmaya, bu saraya yakalanmış kesimin gücü yetmeyecektir.

Gerek Türkiye, gerekse Avrupa

genelinde KAVGA'yı büyük görevler bekliyor. Üç dev projeye mutlaka KAVGA imzasını koymalı ve Alevilik ve sosyalizm mühürünü de göbeğine basmalıdır.

O zaman Yunus'a aşk
Pir Sultanca isyan
Şeyh Bedrettince sosyalizm anıtları çıkar ortaya.

Buraya kadar getirdiğim tüm bu eksikliklerin yenilgiye uğratılıp başarının hayata geçirilmesi için;

- 1- KAVGA'nın da başlattığı gibi eldeki kanıtların, bilgilerin, belgelerin bir merkezde toplanması,
- 2- Buradan yola çıkarak HACİM BEKTAŞI VELİ ENSTİTÜSÜ'nün kurulması,
- 3- Dedelerin çağı yakalaması ve işçi sınıfının yanında yerini alması,
- 4- Bilgilenen anaların da ortaya çıkıp posta oturmaları,
- 5- Gençlik kesiminin fidanlığa dönüştürülmesi,
- 6- Üniversitelerde konunun enine boyuna tartışılması,
- 7- Cemlerin, konferansların sıklaştırılması,
- 8- KAVGA'nın yanısıra haftalık bir Alevi kültür dergisinin hayata geçirilmesi,
- 10- KAVGA'nın kendi işlevine daha sıkı sarılması,
- 11- Giderek kreş, ilkökul, orta ve lise ve üniversite düzeyinde;
- a- Aleviliğin kökeni, yeşermesi ve şekil değiştirmesi,
- b- Alevi yaşam biçiminin birçok kültürle bağı,
- c- Anadolu'nun kültürler vatani

olduğunun netliğe kavuşması,

d- Dedeliğin olmamasının yolun kaybolması demek olacağının vurgulanması,

e- demek, dergi ve aydınların halk mahkemesine, CEM'e çekilip dara dikilmesine bilimsel bir yol bulunması,

f- ozan-çalan-söyleyenin denetlenmesi,

g- ırkçılığın her türünün üstüne üstüne gidilmesi,

h- gericiliğin boğulması... gerekir.

Tüm bu söylediklerimin ışığında, "Alevinin dostu olanlar, bilimsel donanıma kavuşanlar Dededir ve Dede Ana'dır" diyebilmenin çağdaşlık olacağının bilincine ermekle, Alevilik tarihsel misyonunu yerine getirir ve proletaryanın ilkökulu olduğunun kanıtlanmasını sağlar. Ki böylece, gelecekte gericilik, ulusçuluk sosyalizme zarar veremez olsun. Yoksa her "70 sene" sosyalizme zarar verir ve bir kurt gibi kemirir ve rezil kapitalizmi de her derde deva gibi gösterir.

Alevi düşüncesi, "çağı yakalama" diye bir sorunla karşı karşıyadır. Alevi düşüncesi gericilik ve ırkçılık üçkağıtlarıyla karşı karşıyadır. Kurtarılması gereken ONUR'dur ve kimliktir. Bu da Anadolu Alevlerinin önünde duran tarihi görevdir.

Ya hepimiz Pir'imizin mezarına döner, "bok" içinde yuvarlanırsınız, ya da anıtları yüceltir Aleviliği "bok"tan kurtarırsınız. Aleviler ikisinden birini seçmeli.

Bana sorarsanız, ben Dedelik görevimi yaparak dört kapıyı önünüze koyuyorum. Ya bu kapıdan girip İNSAN olursunuz ya da insan görünümü HAYVANLIĞA devam edersiniz.

"Bırakınız ölümleri, ölümler uğraşsınlar,

"Zira bizim diriler içinde görevimiz var."

Pir'im sana ayan dil bizden nutuk senden, gerçeğe hü, mümine ya Ali.

◀ Görülmektedir ki, olumlu ve somut düşünen bilim adamlarına büyük saygı duymaktadır. Uğraşı hurafelerle ve bağnazlıklardır.

"Hz.Muhammed döneminde kimi kişiler, deccal, kıyamet gibi şeylerin kendi dönemlerinde oluşmasını bekliyorlardı. Onların bu beklentilerini kimi kitaplar da yazmıştır. Daha sonra gelenler de bunları beklediler. Kimileri hicri 300 yılında, kimileri de 700 ile 800 yılları arasında Mehdi'yi beklediler. Oysa ki hicretin 8.yüzyıl ortalarına geldik. Ne

deccal göründü, ne kıyamet koptu. Daha binlerce yıl geçecek ama hiçbir şey görünmeyecek. Cesedlerin uyanması diye birşey asla olmayacaktır."

Bedreddin bu düşüncelerini Musa Çelebi'ye kadıasker olduktan sonra yazdı. Musa'nın bunlara olduğu gibi katıldığını görüyoruz. Şöyle ki Bedreddin 1412'de Edirne'de iki taşınmaz malını vakıf yapıyor. Musa Çelebi de bunun üzerine

toprağın kullanma hakkını halkın emeğine bırakıyordu. Rumeli'deki toprak sahipleri bundan sonra Musa'yı değil de Mehmet Çelebi'yi desteklediler. Musa 1413'te yenilip öldürüldü. Toprak ağaları Çelebi Mehmet'le Bedreddin arasına bir duvar çektiler. O da ölüm korkusu ile 1417 yılında İznik'ten kaçtı. Uzun acılar çekti. Karaormanlar'da yakalanıp Serez'de yargılandı. "Malı haram, kanı helaldir" fetvasıy-

la asıldı. Müridleri ertesi gün darağacından indirip toprağa verdiler. Kemikleri 1924 yılına değin orada kaldı. Sonra Türkiye'ye getirildi. Geçen sayılarda okuduğunuz kimi görünüşleri yaşadık bu kemikler. Şimdi belli bir yerde ama üzerinde taş yok, tümsek yok. Böyle bir olay bu çağda yüz karasıdır. Hala Bedreddin'den korkan kişilerin varlığını kanıtlamaktadır. Bedreddin, bir toplumun övüncüdür, altın ma-

dalyasıdır. Uygun gördüğümüz işleme bakın...

Bedreddin üzerine, öğretileri üzerine, müridleri üzerine gelecek sayılarda gene sözlerimiz olacak. Bir söylenti ile bugünü bitiriyoruz.

Ölümünden bir gün önce tutuklu olduğu yerde Yunus'tan şu ikiliyi okumuş:

"Dem urmaz idi Mansur tevhid-i Enel Hak'tan

"Aşk dârına dost zülfü asmıştı benî uryân..." ●

*İsmail Kaygusuz'un,
Yunus Emre'yi anlatan
yazısının bu ikinci
bölümü, Yunus'la
Mevlana ve Hacı Bektaş
ilişkisini ele alıyor*

Yunus'un yaşamı hakkında, *Velayetname*'deki söylencelerin ve halk arasında anlatılanların dışında birşey bilinmemektedir. 1238-40'larda doğan Yunus, olasıdır ki varlıklı bir Türkmen oymak beyinin oğluydu. Belgelerin gösterdiği gibi bu oymak Hacı İsmail topluluğu olabilir.

Yunus Emre'nin kırsal kesim halkı arasında yetişmiş, doğaçlama şiir söyleyen bir "halk aşığı" olduğunu düşünmek yanlıştır. O iyi eğitim görmüş ve çağının dil ve bilgileriyle donanmış ve bilinçli tercihini yaparak halkın arasına girmiş bir "bilge ozan"dır!

Yunus Emre, Konya'da medrese eğitimi görmüş olup, Arapça ve Farsça bilmektedir. En azından, Mevlana ile tartışacak, Ferüdeddün Attar'ı okuyup tasavvufi öykülerini şiirlerinde kullanacak ve Sadi'den şiirler çevirecek kadar Farsçası vardı. Kur'anı yorumlayacak, Hallacı Mansur'un yapıtlarını okuyup inceleyecek ve onun enelhakçılığını iyi anlayacak kadar Arapça biliyordu Yunus.

Massignon'un Fransızca tertiplemiş olduğu *Hallac Divanı*'ndaki bazı şiirlerden bir kaç dize türkçeleştirmeyi deneyerek bir küçük karşılaştırma yapalım:

Yeryüzü sensiz ne denli boş hey!
Herkesin başı yukarıda
Dikilmiş durduklarına bakılırsa
Seni göklerde arıyorlar
Onların sana doğru
görünüşte baktıklarını biliyorsun
Oysa sen öylesine yakınsın ki
Kör olduklarından varlığını farkedemiyorlar
Artık tanrıyla benim aramda
Beni kandırarak ne bir mucize
Ne de onu bana anlatacak bir elçi yoktur
Benim varlığım dinim imanım
hepsi tanrısal birliktir

...
Sana sesleniyorum
Hayır, hayır, beni sende çağırın sensin
Seni nasıl bende sen diye çağırabilirdim
Eğer sen bana 'Ben' diye mırıldanmamış olsaydın
Ey benim varlığımın özümün özü
Ey içinde ruhum asılı olan sen!

Yunus Emre de Hallacı Mansur kadar cesurdur. O, aradığının yeryüzünde olduğunu söylemekle yetinmiyor. Yunus yaratan ve yaratılıandır. İsa ve Muhammed'le göklere ağız, Musa'ya binbir kelimeden eder! Hallacı Mansur ile birlikte "enelhak" der ve dâra asılır. Ama onun boynuna dâr urganını geçiren de kendisidir. Evvel odur, ahir odur. Kendi adını Yunus takmıştır ya, bu söylediklerine inanmayanlara kâfir demekten de çekinmez:

Ben ayımı yerde gördüm ne isterim gökyüzünde
Benim yüzüm yerde gerek bana rahmet yerden
yağar

...

Gökte peygamber ile miracı kılan benim
Ashab-ı sohta ile yalınca kalan benim

ANADOLU ALEVİLİĞİNİN BİR BÜYÜK BİLGESİ YUNUS EMRE

'Oruç namaz zekât hac cürm ü cinayettürür'

Musa peygamber ile binbir kelamı kıldım
İsa peygamber ile göklere çıkan benim

...
Hallacı Mansur ile dâra asılan benim

...
O Hallacı Mansur ile söyledim Enel hakkı
Benim gene onun boynuna dâr urganı takan benim
Evvel benim ahir benim canlara can olan benim
Azıp yolda kalmışlara Hızır medet olan benim
Dost ile birliğe yeten buyruğu ne ise tutan
Mülk yaratıp dünya düzen ol bahçevan heman benim
Halk içinde dirlik düzen dört kitabı doğru yazan
Ağ üstünde kara düzen ol yazılan Kur'an benim
Yunus değil bunu diyen kendiliğidir söyleyen
Kâfirdür inanan evvel ahir heman benim
Adımı Yunus taktım sırtımı aleme çaktım
Bundan ileri dahi dilde söylenen benim

Yunus Emre aykırı inançlarını, düşünce ve felsefesini, çağının gelenek, inanç ve yönetimlerini delerek, kırgöçerlerinin, köylü ve kasabalı halkın dili Türkçe ile ifade etmiş, yani kendi anadiliyle yazmıştı.

Yunus Emre, Anadolu Türkçesinin yazı dili olmasında öncülük eden, Türk halk edebiyatının ilk büyük ozanıdır.

Yunus ve Mevlana

Yunus, medrese eğitimi yıllarında, İran dilinin Anadolu'daki büyük ozanı ve Sünni mutasavvıfı Mevlana'ya, onun görkemine ve görkemli yaşamına hayranlığını, onunla karşılaşmasını belirleyen şiirinde dile getiriyor. Bu şiirde

Mevlana Hüdavendigâr bize nazar kılalı
Onun görklü nazarı gönlümüz aynasıdır

der.

Müzik ve sazdan konuşurken, Yunus'un Mevlana'nın saz ve eğlence sohbetlerinde bulunduğu dair bir ima varsa da, duyduklarını da söylemiş olabilir:

Ey kopuz ile çeşte aslın nedir bu işte
Sana sual sorarım aydın bana işte

Aydır ki aslım ağaç koyun kirişi birkaç
Mevlana sohbetinde saz ile işret oldu
Arif ma'niye daldı gün bilebilir ferişte

Yunus, bu gençlik ve tahsil yıllarında adeta şeriat dindarıdır. Öyle ki, Müslüman kişinin şeriatın koşullarını yerine getirmesi ve beş vaktini şaşırmadan kılması gerektir, yoksa ona Müslüman denmez, diyor. Bununla da kalmıyor, kıyamet gününde sorulacak soruları yanıtlayabilmek için Arap dilinin öğrenilmesi gereğine bile inanıyor:

Müslümanım diyen kişi şartı nedir bilse gerek
Tangrının buyruğun tutup beş vakt namaz kılsa gerek
Tanla durup başın kaldır ellerini suya daldır
Tamudan azatlı oldur kullar azad olsa gerek

Bununla birlikte Yunus giderek aşk deryasına dalıyor ve orada kendini aramaya başlıyor.

Mevlana'dan kopuş ve halka yöneliş

Bu kendini arayışın başkaldırısı içinde Yunus Mevlana ve çevresini terkeder. Artık onlarla zıtlasmaya başlamıştır. Melamet yolunun ve batınlığın açık belirtileri içerisinde, o çevrenin çok küçümsediği ve kaba bulduğu Türk diliyle şiirler yazmaktadır. Hem kendisini ve hem de Mevlana ve çevresini eleştirmeye başlamıştır. Okumaya başladığı aşk kitabını denizler dolusu mürekkebin yazamayacağını ileri sürmekte, oruç-namaz yerine içki içmeyi ve seccade üzerinde saz dinlemeyi tercih etmektedir. Kısacası Konya minaresini sivri uçlu bir çuvaldız olarak görmekte ve büyük rahatsızlık duymaktadır. İnsanların ve toplumun dertleri onu ilgilendirmeye başladığından "Konya rahatlığı"ndan nefret etmektedir.

Gölpınarlı'nın kabul etmemesine rağmen genç Yunus, yaşlı Mevlana ile tartışmış ve onu şu tek beyitle dize getirmiştir:

Et ü deri büründüm geldim size göründüm
Adem adın urundam uşde zuhura geldim

Aralarındaki tartışma sırasında Mevlana, büyük bilgeliğini göstermek için koca mesnevisini ortaya koyunca, Yunus evirir çevirir, sonra yukarıdaki beyiti (ya da değişikliğe uğramış olarak, "ete kemiği büründüm / Yunus deyu göründüm" beyitini) söyleyerek Mevlana'nın kitabını iki küçük dizinin içine sığdırıverir.

Gerçekten aralarında bir tartışma olmasaydı, halkın bilincinde bu öykü yaratılamazdı. Düşünelim, Mevlana Yunus'un şu dizelerine hiç tahammül edebilir miydi?

Yunus'un bu sözünden sen ma'ni anlar isen
Konya minaresinü göresün bir çuvaldız

Öyle anlaşılıyor ki, Yunus Konya'yı, Sünni İslam şeriatının tüm bilgileriyle donanmış olmakla birlikte, tasavvufun içerisine bakılamamasına dalmış olarak terketmiştir.

Yunus, yaldızlı bir yaşam içinde, vezirlerle sultanlar ve sultan karılarıyla

yüzyüze dizdize oturan, bir dediği iki edilmeyen, Türkler için en kaba sözcükleri kullanarak onları horlayan, daima gücünün yanında durarak “gel, sen de gel, kim olursan ol” derken beyleri, emirleri, tefurları ve basilleri çağıran Mevlana’nın tasavvuf anlayışına karşı çıkmıştır. Bir duygu denizi içerisinde tanrısı ile ülfet eden ama günlük yaşamının cinsel ayrıntılarını bile terennüm etmekten çekinmeyen, bireyci üstünlüğünün, sevilmişliğinin zevkini çıkaran Mevlana ile görüş ve yaşam biçimi ayrılığına düşmüştür.

Yunus’un,

Hücre ne bucakta Hakka layık amel yok
Kimde derd ü firak var kimülerde eserli söz
Halk hep ayağın durur ben seğırttim oturdum
Geçtim sedir yerine döşek kalın yerim düz

biçimindeki söylemleri, mutlaka Mevlana’yı çileden çıkartıyordu.

Konya ve Kayseri surları dışında ezilmekte olan halk yığınları ve Anadolu Selçuklu devletinin Moğol imparatorluğunun bir uç ili haline dönüşmüş olması, Mevlana’yı ve oğlunu hiç ilgi-

lendirmiyordu. Sultan Vele babasına bir sohbet anında şöyle soruyor:

“Bu zaman ne güzel bir zamandır, bütün insanlar samimidir inançlıdır. İnkârcılar varsa da güçleri yoktur!”

Mevlana, “Bahaaddin neden söylüyorsun bunu?” diye sorunca, “Şundan dolayı,” diye karşılık veriyor oğlu, “önceki zamanlarda, ‘Enel hak!’ dediği için Hallacı Mansur’u darağacına çektiler. Onca ulu şeyhi öldürdüler. Tanrıya hamdolsun! Zamanımızda babamız Mevlana Hüdavendigâr’ın her beyitinde ‘ben Allahım ve tesbih edilmeye, zikredilmeye layıkım’ sözü vardır, ama kimse ağzını açıp da bir şey demiyor!”

Mevlana’nın yanıtı tam kendi şanına uygun:

“Onların makamı aşıklar makamıydı oğlum, aşıklar belalara düşkün olurlar. Bizim makamımız ise maşukluk (sevilmeklik) makamıdır!” (Eflaki, *Ariflerin Menkıbeleri*)

Görüldüğü gibi Küçük Asya, yani Anadolu halkları için bir felâket olan dönem, Mevlana ve çevresi için mutlu bir dönemdir! Devletin, iktidar ve yöneticilerin yanında olmak budur. İşte böylelerine “devlet sanatçısı” denir! Ama Yunus Emre’ mize bunu diyemezsiniz, o halkın ozanıdır!

Yunus zalimlere karşı ve yetmiş iki milletin ayak türabı! Halk yığınlarının sanatçısı! Bunlar bizim yakıştırmamız değildir, şiirlerden okuyacağız.

Kemdürür yoksulluktan nicelerin varlığı
Bunca varlık var iken gitmez gönül darlığı
Süleyman zembil ördü kendi emeğin yerd
Onun ile bildiler onlar berhudarlığı

...
Dürüst kazan ye yedir bir gönül ele getir
Yüz Kabaden yeğrekdir bir gönül ziyareti
Uslu değil delidir Halka salusluk satan
Nefsin müslüman etsin var ise kerameti

...
Biz kime aşık isek alemler ona aşık
Kime değil diyelim bir kapıdır bir tarık
Yetmiş iki millete kurban ol aşık isen
Ta aşıklar safında tamam olasin aşık

Yunus Emre ve Hacı Bektaş Dergahı

Konya’da çıkış o çıkıştır. Yunus, Belhli feodal bey İbrahim Edhem’in gizemine ermiş,

İbrahim Edhem baktı tacı tahtı bıraktı
Hak yoluna uyaktı ol sırrı duyan benim

diyerek kırsal kesimdeki halk arasına karışmıştır. Belki daha doğrusu, muhalif Türkmen halk yığınları arasına girmiştir demektir. Uzun gezilere çıkıp, kendini ararken, bu tanıma arayışı onu çekerek ulu Pir Hacı Bektaş’a getirmiştir. Tapduk Emre’nin kişiliğinde “er”ini bulmuş ve onun rehberliğinde Hacı Bektaş ulu

dergâhına ulaşmıştır.

Deniliyor ki “mademki Yunus’un Hacı Bektaş’a bu bağlılığı vardı, neden şiirlerinden hiçbirinde Hacı Bektaş Veli’den söz etmez?” İki şiirinde adı geçiyor diye Mevlana’ya bağlamak daha mı mantıklı? Kaldı ki, yazımızın başlarında da sözünü ettğimiz gibi, en az 12 şiirinde Tapduk Emre’nin adı geçiyor.

Bir nokta daha var. Yunus Emre, uzun yaşamı boyunca elimizdekilerden çok daha fazla şiir üretmiştir. Yunus’un bu şiirlerinin başına ne geldiği sorusunu yanıtlamak gerekiyor. Dünyadan göçüşünden tam iki yüz yıl sonra Yunus’un “katlinin vacip olduğunu” ilan eden şeriat devleti anlayışının onun tüm şiirlerine hoşgörüyü baktığı düşünülebilir mi?

Söylenen o ki, Yunus’un *Divan*’ını ele geçiren Molla Kasım, Yunus’un bin şiirini okuyup havaya, binini de suya atmış, “şeriatı aykırı” diye. Derken şiirlerden birinde kendi adının geçtiğini ve yapmakta olduğu şiir katliamını önceden haber verdiğini görünce Yunus’un büyüklüğünü anlayıp, bin kez tövbe ederek yırtmaktan vazgeçmiş. Bize kalanlar, bu son bin şiiriymiş.

Halkın belleğinde günümüze değin taşınmış ve güldürü biçiminde öyküleşmiş bu olay, bize Yunus’un şiirlerinin büyük çapta yokedildiği gerçeğini yansıttırıyor. Yunus’un Aleviliği hakkında kuşku yaratmaya çalışanların sorularını yanıtlamış oluyor.

Yunus Emre, sadece ozan ve halk tasavvufçusu değil, aynı zamanda çağının tüm bilgileriyle donanmış bir halk düşünürüdür. Çünkü, görüşlerini, halkın konuştuğu dille, basit kavramlar ve anlaşılabilirlik içinde halka taşımıştır. Örneğin, insan-tanrı birliğini, insan biçimli tanrıyı (anthropomorphos theos),

Baştan ayağa değin Haktır ki seni tutmuş
Haktan gayri ne vardır kalma güman içinde
diyerek ne güzel belirtmiştir. Onun akıllı fikri “Enel Hak”! Tanrıyı gökten yere indirip gönlüne yerleştirmek, onunla birleşmek!

Yunus Emre’nin “gönül gözünün açılması olgunluğuna ulaşarak tanrısal birliğe varma” düşüncesinde ve şiirlerinde kullandığı batıni kavramların ikinci kaynağı Bizans mistisizmi, yani Hristiyan tasavvufudur.

Çok yer gezmiş olan Yunus Emre’nin Anadolu Selçuklu ülkesinin Bizans kome ve khoraları (köy ve küçük kasaba) ile içiçe geçtiği bir kırsal bölgede doğup büyüdüğünü unutmayalım. Konya’ya medrese tahsilini yapmak için, ya da hangi nedenle gelmiş olursa olsun, yeniyetmelik dönemi buralarda geçmiştir.

Arapça ve Farsça öğrenmiş olan Yunus’un Grekçeyi de (Eski Yunanca) bildiğini söylemek, büyük bir iddia olmaz. Yunus Emre’nin bir şiirinde Bizans yöntemiyle tarih düşmüş olduğunu saptadık. (Bakınız: *Kavga*, sayı 4, Haziran 1991)

Bizans yazarları dışında, Yunus’un çağdaşlarından hiç kimse ne şiirlerinde ne de tarih yazılarında bu yöntemi kullanmamış. Yunus’umuzun Bizans kentlerine geziler yaptığı, dillerini bildiği, dolayısıyla Bizans kültürüne yabancı olmadığı düşüncesindeyiz. Gerek bu tarihlleme yöntemini tanıması, gerekse evrenin yaratılışını konu alan şiirlerinde işlediği felsefi düşünceler bunu gösterdi-

ği gibi, Bolu’dan Salihli’ye değin batı Anadolu’da Yunus Emre adına anlatılan söylencelerde “onun Hristiyan keşişleriyle yaptığı keramet yarışmalarını kazanarak, düşmüş olduğu savaş tutsaklığından kurtulması” olayları bu ilişkiyi vurgulamaktadır.

Yunus’un ilk büyük temsilcilerinden olduğu Anadolu batınilığının, yani Aleviliğin inanç ve düşünce sisteminde Zerdüş Mazdek’ten Maniheizme, eski Anadolu çoktanrı dinlerinden Neoplatonizm’e, Kabbalizm’den Saben Hermetizmine ve Şamanizme değin her çeşit izler vardı ve aranmaktadır. Hacı Bektaş Veli çevresinin, Horasan erenlerinin Bizanslı din adamları, aziz ve keşişleriyle karşılaşmaları ve ilişkileri masallaşmış, üzerlerine söylenceler oluşturulmuştur. Ama her nedense bu ilişkiler ve Aleviliğin 13-14.yüzyıllardaki Bizans mistik akımlarıyla etkileşimi gözardı edilmektedir.

Bizans imparatorluğu 1204’den 1262’ye kadar Nikaia (İzmit) sürgünü yaşadı, İznik kenti bu imparatorluğa başkentlik yaptı. Altmış yıla yakın süren bu dönemde, Selçuklu sultanlarıyla Bizans imparatorları arasında sıcak siyasi ve ekonomik ilişkiler yaşandı. Yüksek düzeydeki bu ilişkilerin, zaten içiçe yaşamakta olan kırsal bölge Alevi Türkmen halkına yansımamış olduğu düşünülemez!

İznik, Nikephor Blammydes, Georgos Akropolites gibi doğabilimci ve tarihçacıların, Theodoros Metokhites ve Nikephor Gregoras gibi hümanist, Neoplatonist ve Aristotelesçilerin evren, insan ve doğa, tanrının özü üzerinde yoğun tartışmalarına sahne olmuştur. Bu kentte okullar üniversiteler açılmış, çok sayıda kitaplar yazılmıştır. İznik’de doğup gelişen bilim, felsefe ve hümanizm daha sonra İstanbul’a taşınmıştır. Doryleion (Eskişehir) çevresinde yaşamış olan Yunus Emre, yüz küsur kilometre ötedeki Nikaia’ya (İznik) gitmemiş olabilir mi?

Yunus’un yaşadığı çağda, büyük bir mistik akım olan Hesychasmos ya da Hesychia akımı gelişimini tamamlamış ve Ortodoks Hristiyanlığın hemen hemen dört yüzyıl boyunca tüm sistemini altüst eden, “sapkın inanç” dedikleri düalist Bogomilizm son dönemlerindedir. Yunus gibi çağının karanlığı içinde parıldayan birinin, “yetmiş iki milletin ayak türabı olma” düşüncesini taşıyan bir bilgenin, tüm bunlardan haberi olmaması ve etkilenmemesi düşünülemez.

Hristiyanlıktaki “Theosis”, yani “tanrıyla birleşme, tanrılaşma” öğretisine göre, “tanrı kalpte saklı bir hazinedir. Onu ancak can gözüyle görebilirsin! Derin derin soluk alıp, adını aralıksız tekrarlayarak yanı sessiz zikirle tanrıyla birleşilir!”

Yunus Emre’deki tanrıyı “özünde görme”, “tanrısal birliğe” ulaşma inancını bu anlattıklarımızla rahatça karşılaştırabiliriz.

Anadolu Aleviliğinin ilk bilgelerinden ve ilk büyük ozanı Yunus Emre’den dostlarına binlerce selam!

Nicekim ben beni bildim yakın bildim Hakkı buldum
Hakkı buluncadı korktum şimdi korkudan kurtuldum
Azrail gelmez canıma sorucu gelmez sinime
Bunlar beni ne sorsunlar ona sorduran ben oldum
Yunus’a Hak açtı kapı Yunus hakka kıldı tapı
Baki devlet benim imiş ben kul iken sultan oldum ●

Şahkulu Ayaklanması

Osmanlı'da, 16.yüzyılda çok sayıda Alevi ayaklanmaları olmuştur. Bu dönem Osmanlı ekonomisinin durgunluk dönemidir. Avrupa rönesans ve reform hareketleriyle canlanır, yeni ticaret yolları açılır, Amerika kıtası keşfedilirken, bu gelişme Osmanlı'nın denetim altında tuttuğu ticaret yollarından elde ettiği geliri azalttı.

Ekonomik sorunların yoğunlaşması ve açıkların savaşlar ve ganimetlerle kapatılamaması karşısında vergiler artırıldı. Vergilerini ödeyemeyenler topraklarını terketmeye zorlandı. Toplumsal huzursuzluk arttı, merkezi otorite zayıflamaya başladı.

Bu ortamda hoşnutsuz kesimlerin göçebe Türkmen Alevilerle birleşmesi, Osmanlı düzenine karşı büyük bir siyasi-toplumsal güç çıkardı. 1511 Şahkulu ayaklanması bunun sonucudur.

Baba Tekeli ya da Kızılkayalı Karabıyıklı diye de adlandırılan Şahkulu, Şah İsmail'in babası Şeyh Haydar'ın halifelerinden Hasan Halife'nin oğludur. Şahkulu, Kokudili Kazasına bağlı Yalimli köyündendi. Babasıyla birlikte Antalya çevresinde halk arasında büyük ün kazanmışlardı.

Bu sıralarda İran'daki Safevilerle, Osmanlı devleti arasında savaşlar başlamıştı. Şah İsmail'in halifelerinin çoğu Anadolu'daydı ve en güçlü oldukları yerler Teke ve Hamid bölgeleriydi. Nur Halife, Sivas, Tokat ve Amasya yöresindeki Alevileri Şah İsmail adına birliğe çağırıyor, Şahkulu da benzeri propagandayı Antalya ve yöresinde sürdürüyordu.

**Şahkulu ayaklanması , 16.yüzyıl
Anadolu'sunda devrim - karşıdevrim
çatışmasının çok önemli, öğretici bir
örneğidir. Nazlı İskender
yazdı**

Osmanlı sultanı II.Beyazıt tehlikeyi anlar anlamaz, Teke ve Hamid'deki Şah İsmail'e bağlı sufilerin çoğunu Rumeli yakasına sürdü. "Ve ümerayı hududa ahkâm tebliğ olundukı min baad sofi namına hiç kimesne Anadolu'ya geçmiyüb yollar zabtoluna" diyen fermanlar yayınladı. (A.Refik, *Onaltıncı Asırda Rafizilik ve Bektaşilik*, s.7)

Şah İsmail'in Tebriz'e çekildiği bir sırada, Şahkulu, Osmanlı saltanatıyla hesaplaşmaktan başka yolu olmayan Anadolu yoksul halkını devlete karşı ayaklandırdı. Tarih 1511.

Ayaklanma asıl olarak Teke'nin yoksul köylüsüne ve umarları ellerinden alınan sipahiye dayanıyordu. Şahkulu, etrafında toplananlara "bana erenlerden işaret olmuştur. Hâlâ sahib zuhur olan Şah İsmailin halifesiyim. Min baad devlet ve saltanat bizimdir" diyordu. (A.Refik, *agy*, s.8)

Şahkulu hem devlete hem de Sünni gericiliğe büyük bir tehditti. Ele geçirdiği yerlerde kendi yönetimini kuruyor, medrese, mescit ve zaviyeleri yıktırıyordu. Şahkulu erleri kararlıydılar. Şehzade Korkut'un güçlerini Ege'de dağıttılar. Antalya'yı, İstanos, Elmalı, Burdur, Keçiözü kassabalarını aldıktan sonra Karagöz Ahmed Paşa ordusunu

Kütahya'da yenip paşayı esir aldılar ve kenti ele geçirdiler. Kısa sürede 20 bin kişilik bir ordu oluşturdular.

Bir kaynağa göre, Amasya sancak beyi Şehzade Ahmed ile Sadrazam Hadım Ali Paşa'nın yönetiminde beyler ve şehzadelerle 20 bin kişilik bir ordu, ayaklanmayı bastırmakla görevlendirildi. Osmanlı ordusu Şahkulu güçlerini Konya yakınlarındaki Kızılkaya boğazında çevirdi. Burada büyük bir savaş oldu. İsyancılar yenilmediler, Döşeme - Derbendi'nde kayalar arasından yol bularak Sivas'a yöneldiler. Hisar dağına sığınmış 3000 kadar Alevi, Şehzade Ahmed'in emriyle öldürüldü.

Başka bir kaynağa göre ise, Şehzade Ahmed Alevi isyancıların karşısında değil, *yanındaydı*. Trabzon valisi Şehzade Selim (Yavuz) "Anadolu gailisini bertaraf etmekten" yayanayken, kardeşi Şehzade Ahmed'in oğlu Muratşah ise Şahkulu'nun elinden taç giymişti. Muratşah ve babası Şehzade Ahmed Alevilerin başına geçerek Sivas, Çorum ve Tokat yöresinde eylemlere girişmişlerdi.

Birbirine zıt bu iki açıklamadan hangisinin doğru olduğunu, devlet arşivlerindeki kaynaklar ortaya çıkarıldığında anlayacağız. Ama kesin olan şu ki, Şahkulu ezilen

yoksul halk yığınlarının Sünni-egemen sınıfa ve onun devletine karşı öncülüğünü yaptı. Yavuz ise egemen sınıfın terörünün temsilcisi olduğunu tarihin en büyük Alevi katliamına girişerek gösterdi.

Şahkulu güçlerinin Sivas-Tokat yöresine geçmesiyle çarpışmalar da o bölgelere kaydı. Osmanlı ordusu ve Şahkulu erleri, Sivas ve Kayseri arasındaki Gök-Çay yöresinde ikinci kez savaştılar. Burada Osmanlı komutanı Hadım Ali Paşa öldü, Şahkulu da kayboldu. Büyük bir olasılıkla müritleri ölüsünü kaçırdılar.

38 gün süren ayaklanmanın sonunda, Şahkulu güçlerinin bir kısmı İran'a geçti. Gelen grubun büyüklüğü ve taşan öfkeleri karşısında Şah İsmail onlara neden ayaklandıklarını sorduğunda verdikleri şu yanıt çok öğreticidir:

"Bayezid Han gayet pir ve zaif, şikeste mizac ve nahif olub pirlık afetin almış ve tedbiri umurundan kalmış ve zimamı devleti vüzerasına teslim itmekle memleketi ihtilal gelüb reaya ve beraya ayak altında payimal oldu. Zulümlerine tahammül idemiyüb bu sureti ihtiyar itdik." (A.Refik, *agy*, s.8)

Şahkulu ayaklanmasının sona ermesi, Osmanlı'nın zaferi anlamına gelmedi. Bir yıl sonra Nur Ali Karahisar ve Niksar taraflarında ayaklandı.

Sinan Paşa ordusunu yendi, Tokat ve Amasya çevresini Aleviliğin kurtarılmış bölgesi yaptı.

Kardeşlerini temizleyerek erke oturan Yavuz'un buna tepkisi, Anadolu'nun Alevi ve yoksul halkına - nüfusun çoğunluğuydu - karşı tarihte görülmemiş bir katliama girişmek oldu. Aleviler "yediden yetmiş defter edildi".

Yavuz'un Müftü Hamza Efendi gibilerine hazırlattığı fetvalardan birinde "Kızılbashların İslam dininin gereklerini yerine getirmedikleri, dinin büyük saydığı kişilere ve değerlere hakaret ettikleri, kafirlerden daha da kötü oldukları savunularak katledilmelerinin vacip olduğu söyleniyordu." (Mehmet Bayrak, *Halk Hareketleri ve Çağdaş Destanlar*)

Bu fetvalara dayanılarak katledilenlerin sayısı yüzbinleri bulur. Bunun sonucu, Şahkulu'nun çıktığı Teke'nin nüfusu, sürgün ve katliamlarla iyice azalmış, çok sayıda yerleşim yeri yok edilmiştir. Sünni Osmanlı egemen sınıfının Şafi-Kürt egemen sınıfını kendine vasal/müttefik yapması bu döneme rasgelir.

Şahkulu ayaklanması, önüne koyduğu hedefler, gelişmesi ve sonuçları itibarıyla, günümüzde Marksizmin bilimsel olarak açıkladığı "devrim - karşı-devrim" çarpışmasının Anadolu halk hareketleri tarihinde örneklenmesidir. Devrimi Şahkulu erleri, karşı-devrimi ise Yavuz'un erki temsil ediyor. O dönemin belgeleri su yüzüne çıkartıldıkça, Anadolu devrim tarihinin birçok karanlık yönü daha aydınlatılmış olacaktır. ●

Alev Yayınları

İşçi sınıfının demokrasi kavgası gün 24 saat sürüyor.

Bu kavganın anahtarı doğru bilinçtir.

YENİ ÇIKAN ÜÇ KİTABIMIZ

**OKUNACAK EN BÜYÜK KİTAP
İNSANDIR**

R.Yürükoğlu

Üçüncü genişletilmiş basım

**OSMANLIDA
KARŞI DÜŞÜNCE VE İDAM
EDİLENLER**

Rıza Zelyut

**ÇORUMLU HALK
OZANLARI**

(Araştırma - derleme)

Hüseyin Çırakman

ALEV YAYINLARI'NIN KİTAPLARINI KİTAPÇINIZDAN BULABİLİR, TOPLU, ÖDEMELİ VE İNDİRİMLİ KİTAP İSTEKLERİNİZ İÇİN BİZİMLE DOĞRUDAN İLİŞİYE GEÇEBİLİRSİNİZ. YAYINEVİMİZ, İŞSİZLERE %40 İNDİRİM UYGULAMAKTADIR.
ALEV YAYINLARI, ORDU CADDESİ, DAĞARCIK SOKAK, NO:32/24, FATİH - İSTANBUL TEL: 524 53 21 DAĞITIM: CUMHURİYET KİTAP KULÜBÜ, İSTANBUL: ARKADAŞ, PAPIRÜS, SAY, TÜMDA, ANKARA: ADAŞ, DOST, İZMİR: İLERİ

Alev Yayınları

Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar Kampanyası

Milyonlara maledeceğiz

**Şeyh Bedreddin'e
Anıtmezar Yaptırma
Komitesi raportörü
Bedir Yöle yazıyor**

Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar Yaptırma Komitesi çalışmalarını sürdürüyor.

"Tüm Türkiye'yi ve yurtdışını kapsayacak kampanyanın" ciddi bir biçimde yürütülmesi ve toplumumuzun *bütün* katmanlarının desteğini alması için bir DANIŞMA KURULU oluşturmayı kararlaştıran komite, çeşitli kişilere bir çağrı yollayarak, 28 Şubat'ta bir toplantı yaptı.

Çağrı metninin toplantı gününden çok kısa bir süre önce postalanması nedeniyle bazı çağrılılar toplantıyı geç haber aldı, yetişemeyenler de oldu. Ancak, kültür bakanı Fikri Sağlar, toplantıya bir telgraf yollayarak, "toplantıyı son anda öğrendiğini, yetişmesinin mümkün olmadığını, ama kampanyayı gönülden desteklediğini ve her türlü çabayı harcayacağını" bildirerek başarı dileklerini yolladı.

Toplantı, Danışma Kurulu'nu oluşturdu. Kurulun daha da genişletilmesi için belirlenen adlara önceden çağrı metninin yollanmasını, kendileriyle bizzat görüşülmesini, kurulda yer almak isteyenlerin irtibat bürosuna başvurmasını kararlaştırdı. Oluşacak geniş çaplı Danışma Kurulu, komitenin çağrısıyla ileride yeniden toplanacak.

Danışma Kurulu toplantısında alınan kararlar arasında, kampanyanın yalnızca anıtmezar yapımıyla sınırlı kalmaması, kampanyanın olgunlaşma sürecinde dernekleşmeye gidilmesi, Şeyh Bedreddin Kültür Merkezi'nin kurulması, aşevi, kütüphane ve anıtmezarın bakım, onarım ve koruma işlerinin yürütülmesinin bu merkezce yürütülmesi var.

Bedreddin Komitesi, 10 Mart'ta Rıza Zelyut başkanlığında toplanarak gündemindeki konuları görüştü. Çalış-

malarla ilgili basın açıklaması yapma ve basınla ilişki kurma görevlerini Cemal Şener ve Battal Pehlivan'a veren Komite, geniş çaplı bir Şeyh Bedreddin Gecesi düzenlemeyi kararlaştırdı.

Yurtiçi ve dışında Danışma Kurulu üyelik başvurularının yönlendirilmesi, kabulü ve görev verilmesi yetkisinin raportöre verilmesi kararlaştırıldı.

Anıtmezarın yerinin belirlenmesi ve belediyelerin, mimarların ve mühendislerin kampanyaya katılması, onların Danışma Kurulu üyeliği için görüşmelerin yürütülmesi ve anıtmezar yarışması konusunun görüşülmesinin önümüzdeki toplantılara bırakılması kararlaştırıldı.

Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar Kampanyası geniş kesimlerce duyuldukça, Danışma Kurulu'na üye olmak isteyen dostlar, yurtiçinden ve yurtdışından irtibat bürosunu arayarak Bedreddin Komitesi ile ilişkiye geçiyorlar. İstanbul dışındaki il ve ilçelerden buralarda kampanyayı omuzlamak üzere, Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar Yaptırma Komitesi'ne bağlı olarak Yerel Bedreddin Komiteleri, Yerel Danışma Kurulları kurma istekleri geliyor.

25 Mart'taki toplantısında bu istek ve başvuruları da görüşen Bedreddin Komitesi, Danışma Kurulu üyeliği için yazılı olarak başvuru yapan R.Yürükoğlu, İsmail Kaygusuz ve Pir Sultan Abdal Derneği genel başkanı Murtaza Demir'in kurul üyeliklerini onayladı.

İstanbul dışında kuruluşu onaylanan ilk girişim, İzmir Bedreddin Komitesi ve Danışma Kurulu oldu.

İZMİR BEDREDDİN KOMİTESİ şu kişilerden oluşuyor:

Başkan: Selahattin Özel (Hacı Bektaş-i Veli Derneği Temsilcisi)
Adnan Ayan (Kavga İzmir Tems.)
İsmail Yıldırım (İşçi)
M.Emre Özlem (Muhasebeci)
Mahmut Akaslan (Öğretmen)
İzmir Bedreddin Komitesi, kuruluşu onaylanır onaylanmaz, 4 Nisan 1992

tarhinde İzmir Hacı Bektaş-i Veli Kültür ve Tanıtma Derneği'nde geniş çaplı bir Ege Danışma Kurulu toplantısı yapmayı kararlaştırdı. Komite ayrıca, Nisan ortalarında bir Şeyh Bedreddin Gecesi düzenleyecek.

Bunun dışında, ilk elde Ankara, Adana, İzmit, Gaziantep ve Antalya'dan Danışma Kurulu üyeliği ve kampanyanın bölgelerde nasıl örgütleneceği hakkında bilgi isteyen ve başvuruda bulunan dostlar var.

Bu arada, Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar Kampanyası'nı duyan ve konuyla ilgilenen Tarih Vakfı yönetimi, Bedreddin Komitesi'yle ilişkiye geçti. Geniş çaplı bir kampanyada birlikte çalışabileceklerini bildirdiler. Tarih Vakfı, Semah Kültür Vakfı gibi kuruluşların Bedreddin Komitesi'nin çalışmalarına omuz vermesi ve birlikte çalışması, kampanyanın başarısı açısından önemli bir kazanım olacaktır. Kampanyanın milyonlar malolması açısından tüm Alevi derneklerinin, sendikaların rolü büyük ve canalcı önemdedir. Onların da Bedreddin Komitesi'yle hızla ilişkiye geçmelerini bekliyoruz.

Kampanya çevresindeki bir güzel haber de, Danışma Kurulu üyemiz İsmet Zeki Eyüboğlu'nun Şeyh Bedreddin diyası ve tiyatro oyun metni hazırlamasıdır.

Pir Sultan Abdal oyununun sanatçılarından Ertan Üçgözen, kendisiyle yaptığımız görüşmede, bu çalışmayı nisan ayında sergileyeceklerini bildirdi. Oyunu kampanya ile paralel yürütüp, genel masraf ve geçim giderlerinin dışında elde edilen geliri kampanyaya aktarmayı düşünüyorlarmış. Bunu sevinçle karşıladık.

Tüm Dostlarımızı, Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar Yaptırma Komitesi'ne maddi-manevi destek vermeye, yerel komiteler ve danışma kurulları oluşturmak üzere bizimle ilişkiye geçmeye çağırıyoruz.

Şeyh Bedreddin emekçi milyonların onurudur. Onurumuzu yüksek tutalım.

**ŞEYH BEDREDDİN'E
ANITMEZAR YAPTIRMA
KOMİTESİ:**

Başkan: Rıza Zelyut
Raportör: Bedir Yöle
Üyeler: Nejat Birdoğan, Nihat Falay, Selahattin Özel, Battal Pehlivan, Nurcan Şahin, Cemal Şener

**DANIŞMA KURULU
ÜYELİĞİ
KESİNLEŞENLER**

Adnan Ayan, Kavga-İzmir
Akif Güneş, İSD
Ali Kılıç, Pir Sultan Abdal Derneği İstanbul şb. bşk.
Ertan Üçgözen, tiyatrocu
Figen Şakacı, gazeteci
İsmail Kaygusuz, arkeolog-yazar
İsmail Yıldırım
İsmet Zeki Eyüboğlu, araştırmacı-yazar
Leyla Şahin Güvenç, şair-yazar
Mahmut Akaslan, öğretmen
Melih Duygulu, Konservatuar öğretim görevlisi
M.Emre Özlem, muhasebeci
Murtaza Demir, Pir Sultan Abdal Derneği genel başkanı
Nevzat Öztürk, Divriği Kültür Derneği sekreteri
R.Yürükoğlu, araştırmacı-yazar
Selahattin Özel, Hacı Bektaş dernekleri koordinatörü
Sıdika Su
Turhan Yıldız, avukat
Yavuzer Çetinkaya, öğretim üyesi-yazar

**Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar
Yaptırma Komitesi
İRTİBAT BÜROSU:
Piyerloti Caddesi 17/4
Çemberlitaş-İstanbul**

TELEFON/FAX: (1) 516 84 64

BANKA HESAP NO: Yapı ve Kredi Bankası, Çemberlitaş Şubesi, 0090596-8

"Eşitlik, sevgi, dostluk için" belgisiyle yükselttiği savaşımın egemen sınıfı tirtir titretmiş olan büyük halk düşünürü, Anadolu halkının toplumcu lideri, hak ve halk savaşçısı Şeyh Bedreddin'e Anıtmezar Kampanyası'na KATILIN, DESTEK VERİN!

1 MAYIS'DA ALANLAR BİZİM!

Dünya işçi sınıfının *uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü* 1 Mayıs geldi.

Dünya ekonomisindeki krizin her geçen gün derinleşmesi, Türkiye ekonomisinin sorunlarını da azdırıyor.

Yeni teknolojiler eliyle yığınsal işsizlik *dünya çapında* patlama geçiriyor. Türkiye'de de işten çıkarmalar doludizgin ilerliyor.

Son bir ay içinde 1300'e yakın işçi ve emekçinin ölümü egemen sınıfın sırtındadır. Çığla gelen ölümlerin, Zonguldak ölümlerinin, Erzincan, Tunceli kurbanlarının, Nevroz kanının suçlusu egemen sınıftır.

Öte yandan, burjuvazinin bu terör sürecine, sosyalist sistemin çöküşüyle dünyada ve Türkiye'de ulusçuluğun artmasının bir sonucu olarak, Türkiye devrimci hareketinin erozyonu eşlik etmektedir.

Yılların kemikleşmiş gelenekleri çerçevesinde mücadele eden sendikal hareket ise, Türkiye'de hızla gelişen yeni durum karşısında afallamış durumdadır. Sorunları gerçek niteliğiyle anlamada, yeni duruma özgü mücadele yöntemlerini geliştirmede geriden geliyor.

Bu olumsuzluklara rağmen, olumlu gelişimler de var. Sendikaları, sendikal

çalışmayı devrimci bir gözle değerlendirmeye ve ortamdaki militan bir atılımla çıkma olanağını gün gibi duruyor. 35 saat, fazla mesainin yasaklanması ve sosyal sigorta istemleri tüm ülke çapında yükseltilmelidir.

Son dönemde büyük bir atılım ve canlılık içinde olan Alevi toplumunun işçi sınıfıyla musahipliği yolunda daha ileri adımlar atılmalıdır.

Yine son dönemde Kürt halkında büyük bir bilinçlenme ve eylemlilik vardır. Onları harekete geçiren sorunların ırk-millet kaynaklı değil, asıl olarak kapitalizm-sömürü-sınıf kaynaklı olduğunu anlatabilmek ve onları Türkiye devriminde vazgeçilmez yarar sahibi bir konuma kazanabilmek için uygun bir ortam vardır.

Bu koşullarda yaklaşan 1 Mayıs, işçi sınıfı hareketinin önümüzdeki yılları için bir dönemeç olacaktır. İşçi sınıfının alanlara dolması bu dönemin garantisidir.

Başta İstanbul, Kocaeli, İzmir gibi endüstri merkezleri, *tüm Türkiye* 1 Mayıs alanı olmalıdır. Bu doğrultuda, tüm işçi ve emekçi kardeşlerimiz Türk-İş'e, 1989 genel kurulunda alınan "1 Mayıs'ı kutlama" kararını, hatırlatmalıdırlar.

İşli-işsiz işçi yığınların, aileleriyle birlikte harekete geçirilmesi amacıyla yürütülecek fabrika ve semt çalışmaları, 1 Mayıs komitelerinin önemli bir işlevi olacaktır.

1 Mayıs, burjuvazinin yelkenini inderecek bir görkemle kutlanmalıdır. Kızıl flamalarımız, Bedreddinlerimiz, Pir Sultanlarımız ve Nazımlarımızla, dört-beş çift davul-zurnamız, halayımız, sazlarımız ve semah ekiplerimizle, alnımıza çekilmiş kızıl bantlarla, hoparlörlerden, megafonlardan haykırılacak marşlarımız, türkülerimiz, şiir ve sloganlarımızla Türkiye inlemeli. **GELİYORUZ, GELECEĞİMİZ KESİNDİR** demeli.

"İŞÇİNİN MİLİTAN BİRLİĞİ",

"ÖLÜM OLSA SONUMUZ, DEMOKRASİ YOLUMUZ",

"TEK SINIF, TEK SENDİKA, TEK PARTİ"

"TÜRK-KÜRT EMEKÇİSİ ELELE",

"DEMOKRASİ İŞÇİLERLE GELECEK",

"İŞÇİLER BİRLEŞİN İKTİDARA YERLEŞİN",

"İŞÇİYİZ GÜÇLÜYÜZ DEVRİMLERDE ÖNCÜYÜZ"

"İŞÇİLER-ALEVİLER DEVRİMLERDE BİRDİRLER",

"İŞÇİ-ALEVİ YOL MUSAHİBİ",

"KADIN - ERKEK ELELE, GÜZEL GÜNLERE"

"İŞÇİLERİN BİRLİĞİ - HALKLARIN KARDEŞLİĞİ"

"YAŞASIN PROLETER ENTERNASYONALİZMİ"

KAVGA